

Ženy a muži Evropy

**Srovnávané otázky týkající
se některých
společenských problémů**

**KOMISE EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ
RUE DE LA LOI 200 • 1049 BRUSEL**

Ženy a muži Evropy

Srovnávací postoje k některým společenským problémům

Výsledky a analýzy výběrového šetření v devíti zemích Evropského společenství u příležitosti Mezinárodního roku žen

Dokument vypracovaný Pierrem Dieumegardem pro [ranto Europe-Democracy-Espe](#)

Účelem tohoto „prozatímního“ dokumentu je umožnit více lidem v Evropské unii nahlížet do dokumentů vypracovaných Evropskou unií (a financovaných z jejich daní).

Pokud není k dispozici překlad, jsou občanské rozpravy vyloučeny.

Tento dokument „Eurobarometer“ existoval pouze v angličtině, [francouzštině a němčině](#) v souboru pdf typu „image“. Způvodního souboru jsme vytvořili textový ODT soubor připravený softwarem Libre Office pro strojový překlad do jiných jazyků. Výsledky jsou nyní [k dispozici ve všech úředních jazycích Evropské unie](#).

Je žádoucí, aby správa EU převzala odpovědnost za překlad důležitých dokumentů. „Důležité dokumenty“ nejsou jen zákony a předpisy, ale také důležité informace potřebné ke společnému přijímání informovaných rozhodnutí.

Aby bylo možné společně diskutovat o naší společné budoucnosti a umožnit spolehlivé překlady, byl by esperantský mezinárodní jazyk velmi užitečný kvůli své jednoduchosti, pravidelnosti a přesnosti.

Kontaktujte nás:

[Kontakto \(europokune.eu\)](mailto:europokune.eu)

<https://e-d-e.org/-Kontakti-EDE>

Obsah

Úvod.....	5
Část 1: Hlavní výsledky výzkumu.....	8
Problém postavení žen: význam problému, vnímání a hodnocení změn.....	9
1. Význam problému.....	9
2. Vnímání a hodnocení změn.....	12
II chances žen a mužů před životem.....	22
1. Celkový úsudek.....	22
2. Proč jsou ženy méně pravděpodobné?.....	26
3. Oblasti diskriminace.....	30
III Aspirace žen a mužů na zmírnění rozdílů v sociálních rolích.....	36
1. Co chce většina?.....	36
2. „Feminismus“	39
3. Tři situace každodenního života.....	43
IV Příslušné a reciproční postoje žen a mužů k profesionální práci.....	46
1. Zaměstnanost a nezaměstnanost.....	47
2. Spokojenost s vlastní prací.....	50
3. Spokojenost připisovaná manželovi/manželce, pokud jde o práci, kterou vykonává.....	56
4. Pracovní činnost žen.....	58
V. Sociální formy považované za důležité pro zlepšení postavení žen.....	68
VI Postoje k politice a formy společenské participace.....	71
1. Politika-co musí být především záležitostí lidí?	73
2. Příslušné politické role.....	77
3. Míra důvěry v muže nebo ženu jako politického zástupce v parlamentu.....	80
4. Sociální participace.....	84
VII Pocity spokojenosti nebo nespokojenosti.....	98
1. Celkový pocit spokojenosti.....	98
2. Specifické aspekty pocitů spokojenosti.....	102
III Pociť štěstí.....	107
IX Postoje k Evropskému společenství a sjednocení Evropy.....	111
1. Společný trh.....	111
2. Sjednocení Evropy.....	117
3. Evropské společenství a měnící se postavení žen.....	123
Část II Vysvětlující esej o formování postojů k postavení žen.....	128
Úvod do metodiky.....	129
II Typologická analýza postojů veřejnosti k postavení žen.....	129
III Faktorová analýza a multikriteriální analýza odpovědí.....	136

Zvláštní průzkum Eurobarometru *Ženy a muži v Evropě* – květen 1975

1. Pro nebo proti společenské změně.....	139
2. Optimismus a pesimismus.....	149
Závěry.....	155
Připomínky.....	156
Technologický vývoj: Byla to doba psacích strojů a šablon.....	156
Změny v redakčním stylu: to byla doba, kdy redaktoři přemýšleli (a ukazovali své myšlenky).....	156
Některé grafy, které umožňují vizualizovat data z roku 1975.....	157
Rychlost změny.....	157
Význam a význam změny.....	158
V konkrétních situacích jsou vnitrostátní názory rovněž široce rozptýleny.....	159
PŘÍLOHY.....	160
I. Názvy výzkumných ústavů a termíny pohovorů.....	160
II. Technické poznámky.....	160

Ženy a muži Evropy

Srovnávací postoje k některým společenským problémům

Úvod

U příležitosti Evropského roku žen a především s cílem lépe porozumět postojům žen a mužů k určitým problémům v naší společnosti zadala Evropská komise v měsíci září 1975 vzorovou studii v devíti zemích Společenství.

Bylo to poprvé, kdy byl na toto téma proveden takový výzkum na mezinárodní úrovni. Přibližně 9500 osob - mužů a žen - ve věku 15 let a více, rozdělených do národních reprezentativních vzorků, bylo dotazováno ústně vyšetřovateli z osmi specializovaných ústavů na základě dotazníku obsahujícího přibližně 50 otázek, včetně otázek odpovídajících EUROBAROMETER 3¹

Počet respondentů v každé zemi je následující:

	Muži	ženy	Celkem
Belgie/België	728	779	1507
Danmark	505	568	1073
Deutschland	483	556	1039
Francie ²	563	593	1156
Spojené království ³	622	703	1325
Irsko	475	521	996
Italia	526	517	1043
Lucembursko	151	160	311
Nederland	539	554	1093
SPOLEČENSTVÍ	4592	4951	9543

1 Eurobarometr je průzkum veřejného mínění, který se provádí každých šest měsíců v zemích Evropského společenství. Výsledky č. 3 byly zveřejněny na začátku července 1975. Přesná data pohovorů a veškeré další technické informace jsou uvedeny v příloze tohoto dokumentu spolu se seznamem ústavů odpovědných za práci.

2 Zohlednění váhy venkovských oblastí (155 případů).

3 Y compris Severní Irsko (300 případů).

Zvláštní průzkum Eurobarometru *Ženy a muži v Evropě* – květen 1975

Hlavní výsledky tohoto výzkumu, který nějakým způsobem předjímal přání přijatá na Světové konferenci Mezinárodního roku žen (Mexiko, 19. června - 2. července 1975), jsou prezentovány co nejjednodušším způsobem. V globálním akčním plánu přijatém na konci této konference se uvádí, že „velkou prioritou jsou vnitrostátní, regionální a mezinárodní výzkumné činnosti, jakož i shromažďování a analýza údajů o všech aspektech postavení žen“ (bod 161); Zdůrazňuje zejména užitečnost shromažďování údajů o „kvalitě života, například spokojenosti s povoláním, příjmem, rodinných charakteristikách a využívání volnočasových aktivit“ (bod 167).

Tento výzkum není určen k vyčerpání předmětu; zatímco vesmír je obzvláště rozsáhlý a zahrnuje téměř 200 milionů žen a mužů ve věku 15 let a více, rozsah dotazníku byl záměrně omezen na několik témat, která jsou předmětem zvláštního zájmu Evropské komise a jejích útvarů:

význam přikládaný problému postavení žen, tj. postavení žen ve společnosti, ve srovnání s postavením mužů;

vnímání a hodnocení změn s ohledem na postavení žen;

hodnocení příležitostí žen ve vztahu k příležitostem mužů;

aspirace žen a mužů na zmírnění rozdílů mezi sociálními rolími obou pohlaví;

příslušné a reciproční postoje žen a mužů k profesionální práci;

sociální reformy považované za prioritu s cílem zlepšit postavení žen;

postoje k politice a formám společenské účasti;

úrovně a složky pocitu spokojenosti a nespokojenosti;

- pocit štěstí;

postoje k Evropskému společenství a sjednocení Evropy.

Cílem Evropské komise při zveřejnění této zprávy, jejíž obsah - údaje, analýzy, předpoklady - v žádném případě nezasahuje do její odpovědnosti, je podnítit co nejširší diskusi o postavení žen v Evropě a o iniciativách, které by měly být přijaty na všech úrovních a ve všech oblastech, aby budování sjednocené Evropy bylo také záležitostí žen.

Tato zpráva se skládá ze dvou částí:

- první část této kapitoly, v deseti kapitolách, hlavní výsledky odpovídající každému předmětu a smlouvě, tj. rozdělení odpovědí za celé Evropské společenství a za každý členský stát podle pohlaví, věku, úrovně vzdělání atd.

druhá část se snaží vysvětlit získané výsledky pomocí několika podrobnějších analýz: tzv. typologická analýza (klastrová analýza), faktorová analýza a vícenásobná klasifikační analýza ().¹

Čtenáři, kteří chtějí okamžitě přijít k vysvětlením a závěrům, mohou začít číst zprávu ve druhé části, pokud se později nevrátí k první části.

¹ Typologie byla vypracována pod vedením Hélyne RIFFAULTOVÉ (Paříž), koordinátorky internálního výzkumu; Faktorovou analýzu a MCA provedli Margaret a Ronald INGLEHARTovi (University of Michigan). Autor této zprávy Jacques-René RABIER, poradce Evropské komise, by rád těmto cenným spoluautorům srdečně poděkoval.

Část 1: Hlavní výsledky výzkumu

Problém postavení žen: význam problému, vnímání a hodnocení změn

1. Význam problému

Předběžnou otázkou – která není vždy položena – ve studii veřejného mínění je, zda a do jaké míry si jsou respondenti vědomi problému, na který jsou tázáni:

„V naší zemi se v současné době hodně diskutuje o postavení žen, tj. postavení žen ve společnosti, ve srovnání s postavením mužů. Je podle vás v současné době v naší společnosti problém pro ženy nebo pa? (Sledovat kartu). Jak důležitý je tento problém: 0 znamená, že se nejedná o problém, 10 znamená, že se jedná o velmi důležitý problém.“¹

Pokud jsou odpovědi seskupeny do tří kategorií, které odpovídají bodům 0 až 2 (nízká důležitost), 3 až 7 (střední důležitost) a 8 až 10 (vysoká důležitost), získá se následující tabulka pro jednotlivé země a pro Společenství jako celek (tabulka 1):

Tabulka 1 Význam, který je přikládán problému postavení žen (podle zemí)

	Velký význam (skóre 8 až 10)	Střední význam (skóre 3 až 7)	Nízká důležitost (skóre 0 až 2)	Průměrné skóre ²
Francie	48	45	7	6,93
Itálie	45	44	11	6,72
Lucembursko	49	31	19	6,45
Irsko	42	41	17	6,11
Belgie/Belgie	29	52	18	5,53
Deutschland	23	58	19	5,13
Dánsko	26	43	28	4,92
Nespoutané království	20	51	27	4,57
Nizozemsko	11	52	34	3,95
Společenství ³	32	50	17	5,68

První postřeh vyplynul ze čtení této tabulky. Ve čtyřech zemích (Francie, Itálie, Lucembursko a Irsko) je význam, který všichni respondenti – ženy i muži – přikládají problému postavení žen, výrazně vyšší než v jiných zemích. Dvě extrémní pozice jsou obsazeny Francií a Itálií na jedné straně (s průměrným skóre 6,93 a 6,72) a Nizozemskem na straně druhé (s průměrným skóre 3,95). Ještě lepší: je přibližně čtyřikrát více Francouzů, Italů, Lucemburčanů a Irů než Holanďanů, kteří tomuto problému přikládají velký význam (body 8 až 10).

1 Spíše než klást otázku pomocí jednoduché slovní stupnice („velmi důležité“, „důležité“ atd.), která by hrozila zmírněním nuancí v odpovědích, byla upřednostněna číselná stupnice odstupňovaná od 0 do 10, kde je tedy ústřední bod 5.

2 Vážený průměr procentních podílů odpovídajících každému bodovému hodnocení: 10, 9, 8...0. Ústředním bodem je skóre 5.

3 Vážený průměr podle počtu obyvatel ve věku 15 let a více v každé zemi.

Logicky lze vyvodit, že právě v zemích, kde je problém považován za nevyřešený, je považován za obzvláště důležitý. Jsou to země s katolickou tradicí.¹

Je však třeba poznamenat, že Belgie, ačkoli je zemí s katolickou tradicí, se řadí spíše na stranu zemí, kde problém není považován za velmi důležitý, a nachází se v pozici blízké průměru Společenství.

Na úrovni Společenství posuzované jako celek považují ženy – jak se dalo očekávat – častěji než muži problém postavení žen za významný (průměrné skóre 6,00 a 5,41). Věk jedůležitou proměnnou: mladší lidé (do 25 let) jsou na tento problém citlivější než starší lidé, zejména u žen. Nejdůležitější proměnnou je však úroveň vzdělání, měřená zde délkou studia, tj. věkem, v němž respondent dokončil studium plnou rychlostí.

Jak ukazuje tabulka 2, procento osob, které přikládají tomuto problému velký význam, činí 39 % u žen ve věku 15–24 let, 37 % u žen ve věku 25–54 až 28 let po dosažení tohoto věku. Pokud jde odosažené vzdělání (uobou pohlaví), podíl se pohybuje od 30 % u nejnižší úrovně po 40 % u nejvyšší úrovně.

Tabulka 2: Význam, který je přikládán problému postavení žen podle pohlaví, pohlaví a úrovně vzdělání²
(Společenství jako celek)

	Velký význam (skóre 8 až 10)	Střední význam (skóre 3 až 7)	Nízká důležitost (skóre 0 až 2)	Průměrné skóre
Společně	32 %	50 %	17 %	5,68
Muži	29	51	19	5,41
Z toho: 15 až 24 let	30	54	15	5,69
25 až 54 let	29	52	18	5,46
55 let a více	28	49	22	5,31
ženy	35	48	16	6,00
Z toho: 15 až 24 let	39	47	14	6,30
25 až 54 let	37	47	15	6,05
55 let a více	28	50	19	5,35
Úroveň vzdělání ³				
- nízká	30	49	20	5,46
průměr	32	52	16	5,68
- vysoká	40	49	11	6,43

1 Vliv kultury na postoje a chování nemusí nutně znamenat, že na úrovni jednotlivců existuje korelace mezi dvěma proměnnými (např. zde náboženská sounáležitost nebo praxe a význam přikládáný problému žen). Ačkoli však v tomto průzkumu bohužel nebyly položeny otázky týkající se náboženské sounáležitosti a praxe, je vysoce věrohodná hypotéza, že postoj tradičně příznivý pro katolické náboženství je pozitivně korelován s vnímáním problému postavení žen, který v Evropě, jak se zdá, objektivně vzniká intenzivnějším způsobem v zemích s katolickou tradicí.

2 S výjimkou neodpovědí (0,9 % z celkového počtu).

3 Měřeno podle věku na konci studia: 15 let e+ mladších, 16 až 19 let, 20 let et starších .

Zvláštní průzkum Eurobarometru *Ženy a muži v Evropě* – květen 1975

Vztah postojů měřený podle tří vybraných proměnných – pohlaví, věku a dosaženého vzdělání – se v závislosti na zemi poněkud liší:

- v zemích, kde vysoký podíl obyvatel považuje tento problém za velmi důležitý (Francie, Itálie, Irsko, nemluvě o Lucembursku, kde je počet respondentů pouze 311), je u žen úměrně větší pravděpodobnost než u mužů, že budou považovat tento problém za důležitý než jinde; Jinými slovy, jsou si více vědomi tohoto problému, který se jich bezprostředně dotýká;

ve všech zemích považuje tento problém za velmi důležitý relativně méně žen ve věku 55 let a více než jiné ženy;

pro muže jsou jedinými zeměmi, kde věk zavádí významný rozdíl, Irsko, Dánsko, Francie a Itálie;

úroveň vzdělání u osob obou pohlaví posuzovaných společně ovlivňuje postoj zkoumaný v Itálii, Německu, Belgii a Spojeném království; Zatímco v Itálii a Belgii se mezní hodnota pohybuje mezi dolní horní střední úrovní, v Německu a Spojeném království se pohybuje mezi dolní střední a horní úrovní. ve Francii jsou si nejvíce vědomy osobys průměrnou úrovní vzdělání, což pravděpodobně odpovídá počtu žen ve věku 25 až 54 let; V Dánsku, Nizozemsku a Irsku je vzdělávání slabým nebo neexistujícím určujícím faktorem.

Všechny tyto údaje jsou uvedeny v tabulce 3:

Tabulka 3

Procentní podíl respondentů, kteří přikládají velký význam pohlaví, věku a vzdělání žen¹ (podle zemí)

	Muži				ženy				Úroveň vzdělání		
	Celkem	-25	25/54	55+	Celkem	-25	25/54	55+	Nízká	Žalobn í důvod	Vysok á
Francie	43%	40%	42%	47%	52%	48%	56%	43 %“	47%	50%	45%
Italia	42	43	44	38	49	55	49	42	41	53	52
Lucembursko ²	48	pm	pm	pm	49	pm	pm	pm	pm	pm	pm
Irsko	38	30	37	44	46	44	48	43	42	41	43
Belgie/België	26	25	26	27	31	41	33	24	24	33	32
Deutschland	18	17	17	20	27	34	28	22	23	19	32
Danmark	27	33	27	23	25	32	26	19	25	24	29
Královstvííted	18	16	19	15	22	23	24	19	19	20	27
Nederland	11	6	13	9	10	12	9	11	10	10	13

1 Velký význam = skóre 8 až 10. Země jsou seřazeny v sestupném pořadí podle průměrného skóre důležitosti, které je danému problému přikládáno.

2 Vzhledem k relativně malému počtu respondentůnejsouohlášené výsledky pro Lucembursko uvedeny.

Společenství ³	29	30	29	28	35	39	37	28	30	32	40
---------------------------	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

2. Vnímání a hodnocení změn

Poté, co byl změřen význam, který je přikládán problému postavení žen, zbývalo zjistit, zda byl vývoj vnímán a jak byl kvalifikován, a to jak z hlediska významu, tak z hlediska rychlosti změny.

„Vždy o postavení žen ve společnosti, o tom, co vidíte kolem sebe a co se dělo před deseti nebo patnácti lety, děje se něco? A pokud ano, mění se správným nebo špatným směrem?“

Téměř devět z deseti lidí ve Společenství jako celku si je vědomo změny (86 % z nich jsou muži a 85 % ženy) a převážná většina respondentů se domnívá, že změna jde správným směrem.

Muži a ženy se vyjadřují v podstatě stejným způsobem, s mírnou tendencí žen ve věku 55 let a více vnímat změnu méně (nebo přesněji reagovat méně, než ji vnímají) a mírnou tendencí vzdělanějších lidí vyjadřovat se pozitivně.

3 Vážený průměr, včetně Lucemburska.

Tabulka 4

Vnímání změny postavení žen a zhodnocení významu této změny podle pohlaví, věku a úrovně vzdělání
(Společně se Společenstvím)

		Vnímejte změnu		Nevnímejte změnu	Nezodpověz eno
	Celkem	Ve správném směru	Špatným směrem		
Společně	86%	76%	10%	8%	6%
Muži	88	78	10	7	5
Z toho 15 až 24 let	86	79	7	7	7
25 až 54 let	89	81	8	7	4
55 let a více	86	72	14	7	7
ženy	85	74	11	9	6
Z toho 15 až 24 let	85	78	7	10	5
25 až 54 let	88	78	10	8	4
55 let a více	79	65	14	11	10
Úroveň vzdělání					
- nízká	84	72	12	9	7
průměr	88	79	9	8	4
- vysoká	90	85	5	6	4

Na úrovni jednotlivých zemí neexistuje žádný vztah mezi významem, který je přikládán otázce postavení žen, a vnímáním změny. Jak jsme viděli výše, ve skupině Francie, Itálie, Lucemburska a Irska je povědomí o tomto problému výrazně vyšší než v jiných zemích; Procento lidí, kteří vnímají změnu, je však téměř stejné v Dánsku (86 %) a ve Francii (89 %).

Stejně tak se nezdá, že by rozsudek o smyslu změny souvisel s významem, který je tomuto problému přikládán: Italové, Irové, Dánové a Němci říkají totéž a osm z deseti si myslí, že změna jde správným směrem.

Tabulka 5

Vnímání změny postavení žen a zhodnocení významu této změny¹

(podle zemí)

	Vnímejte změnu			Nevnímejte změnu	Nezodpovězeno
	Celkem	Ve správném směru	Špatným směrem		
Italia	93 %	81 %	12 %	4 %	3 %
Irsko	91	82	9	6	3
Francie	89	75	14	6	5
Danmark	86	80	6	6	8
Spojené království	85	73	12	7	8
Nederland	82	69	13	4	14
Deutschland	81	78	3	16	3
Belgie/België	79	67	12	9	12
Lucembursko	78	65	13	10	12
Společenství ²	86	76	10	8	6

Na úrovni samotných jednotlivců průběh odpovědí na otázku o důležitosti problému a odpověď na význam změny pouze ukazuje, jakby o nemohlo očekávat, že ti, pro které je problém malý, jsou méně ochotni popsat změnu pozitivně.

1 Země seřazeny v sestupném pořadí podle procentních podílů odpovědí vyjadřujících vnímání změny (ve správném nebo špatném směru).

2 Vážený průměr

Tabulka 6

Vnímání změny správným směrem podle významu přikládaného problému postavení žen
(Společně se Společenstvím)

	Změna jde správným směrem	Změna jde špatnou cestou
Nízký význam	67 %	14 %
Střední význam	78	9
Velký význam	78	9

Tato změna, kterou muži i ženy obecně vnímají a pozitivně oceňují z hlediska jejího směřování, není považována za příliš rychlou:

Jeto tak, že se věci v této oblasti mění příliš rychle, ne dostatečně rychle, nebo je používám správně?

Většina respondentů v celé komunitě (43 %) se domnívá, že se věci mění správně, 28 %, že změna není dostatečně rychlá, a 19 %, že je dostatečně rychlá.

U žen – zejména u mladých lidí – je o něco pravděpodobnější než u mužů, že se domnívají, že změna není dostatečně rychlá: 41 % ve věkové skupině 15–24 let. Muži ve věkových skupinách mají relativně větší pravděpodobnost než ženy, že se věci mění správně, což pravděpodobně vyjadřuje rezervovanější postoj ke změně.

Důležitou roli hraje také dosažené vzdělání, které je zde zvažováno pro obě pohlaví: Čím vzdělanější lidé jsou, tím více cítí, že změna je příliš pomalá.

Zvláštní průzkum Eurobarometru *Ženy a muži v Evropě* – květen 1975

Tabulka 7

Posouzení rychlosti změn s ohledem na postavení žen podle pohlaví, pohlaví dosaženého vzdělání
(Společně se Společenstvím)

		Vnímejte změnu			
		Příliš rychle	Ne dost rychle	Přesně tou správnou cestou	Nezodpovězeno
Společně		19 %	28 %	43 %	10 %
Muži		19	26	46	9
Z toho:	15 až 24 let	16	30	43	11
	25 až 54 let	18	27	48	7
	55 let a více	23	21	45	11
ženy		19	30	39	12
Z toho:	15 až 24 let	13	41	38	8
	25 až 54 let	19	32	41	8
	55 let a více	24	18	38	20
Úroveň vzdělání					
- nízká		22	23	43	12
průměr		16	31	44	9
- vysoká		16	38	40	6

Zvláštní průzkum Eurobarometru *Ženy a muži v Evropě* – květen 1975

Podrobnější zkoumání vlivu věku na hodnocení rychlostizměny ukazuje, že jak u mužů, tak u žen se aspirace na rychlejší změnu s věkem snižuje, ale u žen výrazněji:

Tabulka 8

Snaha o rychlejší změnu postavení žen podle pohlaví apohlaví ¹

(Společně se Společenstvím)

	15/24 let	25/34 let	35/44 let	45/54 let	55/64 let	65 let a více
Muži	33 %	33 %	27 %	25 %	22 %	21 %
ženy	40	38	32	27	26	19
Rozdíl	7	5	5	2	4	2

¹ Procentní podílůveků vypočítaný podle počtu osob, které odpověděly na otázku.

Na úrovni jednotlivých zemí jsou zjištěny vyplývající z výsledků následující:

V Dánsku a Spojeném království, které jsou dvěma zeměmi, kde problém postavení žen – pravděpodobně považovaný za do značné míry vyřešený – není považován za velmi důležitý, se absolutní většina respondentů (57 % a 52 %) domnívá, že věci jdou „správně“. Zatímco v Dánsku neexistuje žádný rozdíl mezi reakcemi mužů a žen, muži ve Spojeném království častěji vyjadřují „konzervativní“ názor, že věci jdou „poměrně rychle“ než ženy.

2 ° V Německu, Irsku a Francii respondenti reagují o něco častěji než jinde, že věci nejdou dostatečně rychle (37 %, 35 % a 33 %). V Německu, více než v Irsku, vyjadřují tento názor ženy, zatímco ve Francii není rozdíl mezi odpověďmi obou pohlaví.

V Itálii se 30 % mužů a žen shoduje na tom, že věci jdou příliš rychle než jinde, ale s největší pravděpodobností to řeknou samozřejmě starší a méně vzdělaní lidé.

Tabulka 9

Posouzení rychlosti změny s ohledem na postavení žen podle pohlaví¹

(Podle platů)

	Pocit, že se věci mění								
	Příliš rychle			Ne dost rychle			Přesně tou správnou cestou		
	H+F	H	F	H+F	H	F	H+F	H	F
Italia	30 %	30 %	31 %	26 %	24 %	28 %	37 %	40 %	34 %
Irsko	16	18	15	35	32	38	42	44	40
Francie	22	18	27	33	33	32	39	43	36
Dánsko	13	16	11	15	14	15	57	57	57
Spojené království	16	16	18	19	17	21	52	56	47
Nizozemsko	21	22	22	16	17	14	46	47	45
Německo	9	13	7	37	30	42	42	48	37
Belgie/Belgie	18	19	17	25	24	26	38	38	38
Luxembursko	26	28	25	25	20	29	34	39	30
Společenství ²	19	19	19	28	26	30	43	46	39

Zkoumání odpovědí podle pohlaví a věkových skupin ukazuje, že téměř ve všech zemích je touha po rychlejší změně silnější u mladých mužů a ještě více u mladých žen než u starších lidí; Vliv věku je obzvláště silný ve Francii.

Kategorie, které nejčastěji vyjadřují tuto touhu po změně, jsou:

Německé ženy ve věku 15 až 34 let 62%

Francouzi ve věku 15 až 34 let 49%

Irské ženy ve věku 15 až 34 let 47%

1 Země jsou seřazeny v sestupném pořadí podle procentních podílů odpovědí vyjadřujících vnímání změny podle předchozí otázky. Procentní podíly neposkytnutých odpovědí zde nejsou zahrnuty.

2 Vážený průměr

Zvláštní průzkum Eurobarometru *Ženy a muži v Evropě* – květen 1975

Francouzské ženy ve věku 15 až 34 let 45%

Belgičané (ženy) ve věku 15 až 34 let 44%

Irské ženy ve věku 35 až 54 let 42%

		15–35 let	35–54 let	55 let a více
Deutschland	Muži	37 %	30 %	35 %
	ženy	62	43	40v
Irsko	Muži	38	32	28
	ženy	47	42	33
Francie	Muži	49	33	26
	ženy	45	35	11
Italia	Muži	32	23	22
	ženy	35	28	23
Belgie / België	Muži	32	31	24
	ženy	44	27	23
Lucembursko	Muži	21	30	18
	ženy	33	39	31
Spojené království	Muži	22	19	15
	ženy	34	25	11
Nederland	Muži	26	22	12
	ženy	18	18	17
Danmark	Muži	23	14	11
	ženy	24	16	9

Tabulka 10

Snaha o rychlejší změnu postavení žen podle pohlaví apohlaví¹

(ZeměP ar)

		15–35 let	35–54 let	55 let a více
Deutschland	Muži	37 %	30 %	35 %
	ženy	62	43	40v
Irsko	Muži	38	32	28
	ženy	47	42	33
Francie	Muži	49	33	26
	ženy	45	35	11
Italia	Muži	32	23	22
	ženy	35	28	23
Belgie / België	Muži	32	31	24
	ženy	44	27	23
Lucembursko	Muži	21	30	18
	ženy	33	39	31
Spojené království	Muži	22	19	15
	ženy	34	25	11
Nederland	Muži	26	22	12
	ženy	18	18	17
Danmark	Muži	23	14	11
	ženy	24	16	9

Stručně řečeno, odpovědi na tento první soubor otázek ukazují, že Evropské společenství je s ohledem na zde zkoumané problémy rozděleno do dvou skupin zemí: na jedné straně země s katolickou tradicí, kde polovina veřejnosti považuje problém postavení žen za velmi důležitý; nadruhé straně Belgie a další země, kde to není příliš důležitý problém.

Téměř ve všech zemích, ale zejména v těch, kde je tento problém považován za velmi důležitý, přikládají ženy tomuto problému větší význam než muži. Obecně platí, že mladé ženy a ženy středního věku jsou si více vědomy než starší ženy.

Vývoj vítá sedm nebo osm z deseti lidí.

1 Procentní podíly vypočítané ve vztahu k počtu osob, které odpověděly na otázku. Země jsou seřazeny v sestupném pořadí podle procentních podílů odpovědí vyjadřujících snahu o rychlejší změnu.

Rozhodnutí o rychlosti tohoto vývoje jediskriminující. 4 z 10 lidí celkově – a o něco více mužů než žen – se domnívají, že změny se řádně rozvíjejí; To je dokonce názor šesti Dánů a šesti Britů z deseti. V Německu a Irsku by si čtyři z deseti žen a tři z deseti mužů přáli, aby se věci urychlily; Ve Francii je to názor tří lidí obou pohlaví. V Itálii si téměř třetina obyvatel myslí, že to jde příliš rychle.“

Je tedy možné stručně rozlišit tři types de pays podle dominantního postoje ke změně:

1° Země, kde jsou změny přijímány jako normální (Dánsko, Spojené království, Nizozemsko, Belgie a Lucembursko).

2° Země, kde je aspirace na rychlejší změnu poměrně široce vyjádřena (Německo, Irlande, Francie).

3° Konečně země s vysokým odporem vůči změnám (Itálie).

II chances žen a mužů před životem

1. Celkový úsudek

Vývoj diskuse o příslušných rolích a postavení žen a mužů v našich společnostech byl poměrně dobře prozkoumán. Ve Spojených státech například průzkumy provedené v letech 1972 a 1975 ukázaly, že mezi ženami roste nespokojenost, což odráží nárůst úrovně jejich očekávání, a to navzdory pokroku, nebo dokonce kvůli němu. Změny v postojích mužů odpovídají změnám v postojích žen.

V roce 1972 se 32 % žen ve Spojených státech domnívalo, že muži mají lepší život než ženy, zatímco 34 % vyjádřilo opačný názor; v roce 1975 činil tento podíl 35 % a 26 %. Pokud jde o muže, zatímco v roce 1972 se 26 % domnívalo, že muži mají lepší život než ženy, zatímco 36 % si myslelo něco jiného, v roce 1975 byly názory rovněž rozděleny: 30 % versus 30 %.

V tomto výzkumu byla položena první otázka, aby bylo možné změřit upřednostnění tohoto celkového úsudku ohledně šancí žen a mužů na život:

„Kdo má lepší život: Muži nebo ženy?“				
1. Názory žen				
	Muži	ženy	Žádný rozdíl	Bez stanoviska
1975	35 %	26 %	31 %	8 %
1972	32	34	29	5
2. Názory mužů				
1975	30 %	30 %	31 %	9 %
1972	26	36	31	7

Zdroj: Gallupův posudkový index; č. 118, duben 1975, s. 18-23.

„Z toho, co vidíte kolem sebe, je pravděpodobnost, že ženy uspějí v životě stejně jako muži, větší nebo menší u lidí ve věku 20 až 30 let?“

Téměř polovina respondentů – a stejně tolik mužů jako žen – se domnívá, že ženy jsou stejně pravděpodobné jako muži (49 %). O něco více než třetina (36%) se domnívá, že ženy jsou méně pravděpodobné. Jeden z deseti lidí si dokonce myslí, že ženy jsou pravděpodobnější...

Negativní názor („méně šancí“) mírně převládá pouze mezi mladými ženami (15–24 let) a mezi nejvzdělanějšími ženami obou pohlaví.

Zvláštní průzkum Eurobarometru *Ženy a muži v Evropě* – květen 1975

Srovnávací rozdíly mezi ženami a muži v životě podle pohlaví, pohlaví dosaženého vzdělání
(Společně se Společenstvím)

Společně	Tolik šancí 49 %	Ženy mají:		Nezodpovězeno 6 %
		více šancí 9 %	Méně šancí 36 %	
Muži	49	10	36	5
Z toho: 15 až 24 let	46	7	41	6
25 až 54 let	50	10	36	4
55 let a více	49	12	31	8
ženy	49	9	36	6
Z toho: 15 až 24 let	43	7	46	4
25 až 54 let	49	10	37	4
55 let a více	51	10	28	11
Úroveň vzdělání:				
- nízká	51	12	29	8
průměr	47	7	42	4
- vysoká	44	7	47	2

Na úrovni jednotlivých zemí neexistuje jasný vztah mezi vnímáním problému jako důležitého a pocitem, že ženy jsou méně pravděpodobné než muži. Je pravda, že právě v Irsku, kde je problém postavení žen považován za důležitý, převažuje odpověď „méně příležitostí“ nad odpovědí „tolik příležitostí“, ale pouze mezi ženami. V Itálii, kde tento problém považuje za důležitý větší část veřejnosti, odpověď na „kolik šancí“ daleko převažuje, a to jak u žen, tak u mužů. V posledně jmenované zemi existuje rovněž vysoké procento odpovědí – mužských i ženských –, které ženám poskytují více příležitostí než mužům: to jasně ukazuje na sdílení postojů mezi obyvatelstvem, které si je tohoto problému velmi dobře vědomo a které je vzhledem k měnícím se zvyklostem poměrně nedávné.

Tabulka 12

Srovnávací chancesžen a mužů tváří v tvář životu podle pohlaví
(podle zemí) ¹

	Tolik šancí			Ženy mají: Více šancí			Méně šancí		
	H+F	H	F	H+F	H	F	H+F	H	F
Irsko	44 %	45 %	43 %	6 %	10 %	4 %	47 %	44 %	49 %
Deutschland	49	52	47	6	6	5	41	38	43
Francie	55	55	54	5	5	6	36	37	35
Lucembursko	46	57	35	3	3	3	36	30	42
Spojené království Kingdom	48	47	49	8	8	8	35	36	34
Nederland	49	48	50	6	7	5	35	35	34
Danmark	55	56	55	3	2	3	32	31	32
Belgie/België	53	55	51	6	7	6	32	30	33
Italia	42	41	44	23	23	23	31	32	30
Společenství (vážený průměr)	49	49	49	10	10	9	35	35	36

V konečném důsledku nejvíce převládají kategorie, v nichž je nespokojenost s názorem, že je méně pravděpodobné, že ženy uspějí ve svém životě, než muži, následující:

Irští muži a ženy s vysokou úrovní vzdělání	59 %
Irské ženy mladší 25 let	58 %
Německé ženy mladší 25 let	56 %
Francouzi mladší 25 let	55 %
Francouzští muži a ženy s vysokou úrovní vzdělání	54 %
Irské ženy ve věku 25 až 54 let	53 %
Irské ženy mladší 25 let	50 %

Možná nás překvapí, že v tomto seznamu nejsou Italové. Vysvětlení je jednoduché. V kategoriích, kde odpověď „méně šancí“ není většinová, převažuje samozřejmě součet odpovědí „více šancí“ a „více šancí“ s velmi malým počtem neodpovědí. Tyto „uspokojené“ odpovědi však mohou odpovídat dvěma velmi odlišným postojům: buď spokojenost s problémem, který je považován za vyřešený (Dánsko, Nizozemsko, Spojené království), nebo spokojenost se stavem věcí, který člověk nechce změnit vůbec nebo nechce změnit rychle (Itálie).

¹ Země jsou seřazeny v sestupném pořadí podle procentních podílů odpovědi „méně šancí“ (muži a ženy dohromady).

Zvláštní průzkum Eurobarometru *Ženy a muži v Evropě* – květen 1975

V jiných zemědělských podnicích je záporná odpověď („ženy jsou méně pravděpodobné“) dobrým ukazatelem nespokojenosti se současným postavením žen, zatímco ostatní odpovědi jsou nejednoznačné.

Všechny tyto údaje jsou shromážděny v následující tabulce:

Tabulka 13

Procento respondentů, kteří se domnívají, že ženy mají méně žen než muži podle pohlaví, pohlaví dosaženého vzdělání

(podle pys)

	Celkem	Muži			Celkem	ženy			Úroveň vzdělání		
		-25	25/54	55+		-25	25/54	55+	-25	25/54	55+
Irsko	44 %	50 %	43 %	42 %	49 %	58 %	53 %	35 %	44 %	46 %	59 %
Deutschland	38	33	36	42	43	56	39	42	35	48	46
Francie	37	55	36	31	35	45	38	18	23	39	54
Lucembursko	30	23	28	39	41	40	47	35	35	43	30
Spojené království	36	38	41	28	34	43	38	22	32	40	44
Nederland	35	44	40	27	34	40	38	22	28	43	42
Danmark	31	40	34	21	32	47	34	423	25	38	49
Belgie/Belgie	30	35	31	25	33	41	35	26	24	34	42
Italia	32	37	33	26	30	40	28	23	26	35	44
Společenství (vážený průměr)	35	41	36	31	36	46	37	28	29	42	47

2. Proč jsou ženy méně pravděpodobné?

Nejmenší šanci žen lze přičíst široké škále příčin, jako jsou nevyhnutelné příčiny, které jsou součástí „neměnného řádu věcí“, nebo sociokulturním příčinám, které se týkají organizace společnosti. Ve snaze objasnit v tomto bodě formování globálních postojů byla položena další otázka:

Pokud jsou ženy méně pravděpodobné, co je podle vás hlavním důvodem? A na druhém místě? ¹

Odpovědi nejčastěji uváděnou na prvním místě jsou „rodinné povinnosti“. Pak přišlo: „postoj mužů“, „pracovní život“ a „vzdělávání v rodinách“.

Kombinací odpovědí uvedených na prvním nebo druhém místě je patrné, že diskriminace žen je spíše připisována příčinám sociální povahy. Odpovědi jako "ženský charakter" nebo "ženská fyzická konstituce" jsou zřídka uvedeny. Ale 43% těch, kteří vyjádřili názor, že ženy jsou méně pravděpodobné než muži, nejsou schopni říci, proč jsou méně pravděpodobné, což může znamenat, že pro ně je vnímaná situace považována za jakousi smrtelnost s více a nerozlišitelnými příčinami.²

Reakce žen a mužů jsou celkově velmipodobné. Nanejvýš lze poznamenat, že u žen je o něco pravděpodobnější, že „se budou zabývat postojem mužů“, nebo že nebudou reagovat, zatímco u mužů je o něco pravděpodobnější, že budou citovat „obvyklosti v pracovním životě“ a „fyzické složení žen“.

Tabulka 14

Důvody pronejmenší šanci žen podle pohlaví

(Ve Společenství jako celku pouze ti, kteří mají pocit, že ženy jsou méně pravděpodobné než muži)³

	Muži a ženy	Muži	ženy
1. Rodinné povinnosti žen (enfants, manžel, dům, který má být udržován, atd.)	43 %	42 %	44 %
2. Postoj mužů	31	28	32
3. Návyky v pracovním životě	22	25	20
4. Vzdelávání v rodinách	19	19	18
5. Právní předpisy, například o manželství	11	11	11
6. Fyzická konstituce žen	11	13	9
7. Povaha žen	10	11	10
8. Výuka ve školách	7	7	7
9. Jiné důvody	3	4	3
Nezodpovězeno	43	40	46

Jak by se dalo očekávat, věk et v menší míře úroveň vzdělání respondentů zavádí určitou variabilitu v odpovědích. Vezmeme-li v úvahu pouze tři nejčastěji poskytované odpovědi,⁴ u osob mladších 25 let – mužů

1 Dotazovanému byla předložena mapa s devíti odpověďmi na výběr. Tato otázka byla samozřejmě položena pouze lidem, kteří na předchozí otázku odpověděli „s menší pravděpodobností než muži“, nebo kteří na ni neodpověděli vůbec.

2 Vzhledem k tomu, že pouze 42 % respondentů bylo dotázáno na příčiny nižších příležitostí žen a 43 % na ně nemůže odpovědět, znamená to, že méně než 20 % respondentů si je vědomo nižšího postavení žen a dokáže rozpoznat příčiny.

3 42 % respondentů, včetně 7 %, kteří nereagovali na předchozí otázky. Procentní podíly odpovídají v této otázce odpovědím uvedeným na prvním nebo druhém místě.

4 Zahnuté byly pouze odpovědi poskytnuté nejméně 20 % subjektů údajů.

Zvláštní průzkum Eurobarometru *Ženy a muži v Evropě* – květen 1975

ažen – je pravděpodobnější, že je vyjádří, je třeba poznamenat, že „rodinné povinnosti žen“ nejčastěji uplatňují ženy ve věku 25 až 54 let.

Tabulka 15

Tři hlavní důvody nižších šancí žen podle pohlaví, pohlaví dosaženého vzdělání ¹

(Společně se Společenstvím)

	Muži			ženy			Úroveň vzdělání		
	-25	25/54	55+	-25	25/54	55+	Nízká	Žalobní důvod	Vysoká
1. Rodinné povinnosti žen	45 %	46 %	32 %	45 %	50 %	33 %	41 %	47 %	42 %
2. Postoj mužů	34	29	24	36	35	24	28	3	35
3. Návyky v pracovním životě	28	28	18	22	22	15	17	25	33

¹ První nebo druhá odpověď od lidí, kteří mají pocit, že ženy jsou méně pravděpodobné než muži, nebo kteří na tuto otázku neodpověděli.

Zvláštní průzkum Eurobarometru *Ženy a muži v Evropě* – květen 1975

Rozdíly mezi zeměmi jsou malé. Rodinné povinnosti žen jsou uváděny na prvním a druhém místě ve všech zemích s výjimkou Lucemburska, kde jsou nejčastěji pověřeny rodinnou výchovou (okamžitě po ní následují postoje mužů a vyučování ve školách).

Postoje mužů uvádí na druhém místě v Irsku 48 % respondentů, ve Spojeném království (37 %), Francii (35 %), Lucembursku a Itálii (27 %) a Německu (26 %).¹

Ze všech kategorií a zemí nejčastěji kriminalizují postoje mužů irské ženy mladší 25 let (60 % dotčených osob); za nimi následují Irové stejného věku (56 % dotčených osob).²

1 Procentní podíly vypočítané na základě všech respondentů v každé kategorii jsou tyto: Irsko 24 %, Spojené království 16 %, Francie 14 %, Lucembursko 14 %, Itálie 10 %, Německo 12 %.

2 37 % a 31 % všech respondentů v každé kategorii.

Tabulka 16

Hlavní důvodypolovičatosti žen

(Klasifikované podle pořadí, v každé zemi, podle četnosti odpovědí) ¹

Irsko (47 %)	Německo (41 %)	Francie (36 %)
1. Rodinné povinnosti (51 %)	1. Rodinné povinnosti (29 %)	1. Rodinné povinnosti (55 %)
2. Postoj mužů (48 %)	2. Postoj mužů (26%)	2. Postoj mužů (35%)
3. Vzdělávání (21 %)	3. Pracovní život (21 %)	3. Pracovní život (28 %)
4. Právní předpisy (20%)		4. Vzdělávání (23 %)
Lucembursko (36 %)	Spojené království (35 %)	Česká republika (35%)
1. Vzdělávání (29 %)	1. Rodinné povinnosti (46 %)	1. Rodinné povinnosti (37 %)
2. Postoj mužů (27%)	2. Postoj mužů (37 %)	2. Pracovní život (31 %)
3. Vzdělávání (25 %)		2. Postoj mužů (23%)
4. Rodinné povinnosti (20 %)		3. Vzdělávání (23 %)
Dánsko (32 %)	Belgie/België (32 %)	Itálie (31 %)
1. Rodinné povinnosti (46 %)	1. Rodinné povinnosti (41 %)	1. Rodinné povinnosti (48 %)
2. Pracovní život (30 %)	2. Pracovní život (28 %)	2. Postoj mužů (27%)
3. Vzdělávání (22 %)	2. Postoj mužů (22%)	3. Vzdělávání (24 %)
		4. Pracovní život (22 %)

Struktura tohoto systému, který shrnuje jak pořadí zemí podle rozsudku o nejmenší šanci žen, tak pořadí příčin připisovaných této situaci v každé zemi a ve Společenství jako celku, naznačuje některé úvahy.

Především se zdá, že rodinné povinnosti jsou všude, bez ohledu na úroveň změny morálky a legislativy, dominantním vysvětlením - ne-li ospravedlněním - když člověk vyjadřuje názor, že ženy jako takové jsou diskriminovány.

Postoje mužů jsou citovány před pracovním životem ve většině zemí, kde je povědomí o diskriminaci žen rozšířené: případ Irlade se v tomto ohledu jeví jako typický.

Naopak, pracovní život je uváděn před postoji mužů v zemích, kde je diskriminace méně pociťována, pravděpodobně proto, že byla z velké části odstraněna (Nizozemsko, Dánsko, Belgie).

Zvláštním rysem je skutečnost, že vzdělávání v rodinách a vzdělávání ve školách je v Lucembursku na vysoké úrovni, jehož vývoj bude třeba pečlivě sledovat.²

¹ Země se klasifikují podle četnosti „méně šancí“ na odpověď na předchozí otázku; tato procenta jsou uvedena vedle názvu země. Zvýrazněny jsou nejčastěji citované body v celém Společenství. Procentní podíly uvedené vedle položek odpovídají četnosti odpovědí mezi dotčenými osobami.

² Výsledky pro Lucembursko by měly být interpretovány obezřetně vzhledem k malému počtu respondentů (N = 311).

3. Oblasti diskriminace

Při určování kritických postojů lze podniknout nový krok tím, že se respondentů zeptáme, v jakých konkrétních oblastech jsou podle nich ženy více či méně pravděpodobné, že:

Přesněji řečeno, řekl byste, že současná situace žen kolem vás, ve srovnání s muži, je spíše lepší, spíše horší, nebo ani lepší, ani horší, pokud jde o...

- A. Možnost studovat?
- B. Odborné vzdělávání?
- C. Možnost nalezení práce?
- D. Pracovní podmínky (únava, kadence, rozvrhy atd.?)
- E. Bezpečnost práce?
- F. Příležitosti k povýšení?
- G. Plat?

V případě Společenství jako celku se přibližně šest z deseti respondentů (59 %) domnívá, že platová situace žen je spíše horší než u mužů; přibližně pět z deseti se domnívá, že ženy jsou diskriminovány, pokud jde o možnosti povýšení (52 %) a možnost najít si práci (46 %); čtyři z deseti uvádějí jistotu zaměstnání (43 %) a pracovní podmínky (37 %) stejným způsobem. Na druhé straně méně než tři z deseti respondentů se domnívají, že v oblasti odborného vzdělávání existuje diskriminace (26 %) a jeden z deseti v oblasti vzdělávání (11 %).

Nemělo by být žádným překvapením, že více než polovina dotázaných se domnívá, že situace žen je horší než situace mužů v určitých specifických oblastech, jako jsou platy a možnosti povýšení, zatímco, jak jsme viděli výše, pouze 36 % obyvatel si myslí, že u žen je celkově menší pravděpodobnost, že ve svém životě uspějí, než u mužů.

Je zřejmé, že „příležitosti k úspěchu v životě“ zahrnují i jiné příležitosti než profesní úspěch. Není proto překvapivé, že panuje široká shoda na tom, že ženy jsou v pracovním životě znevýhodněny nebo diskriminovány, zatímco většina si myslí, že navzdory tomu mohou ženy ve svém životě uspět.

Překvapivě jsou tyto rozsudky společné jak mužům, tak ženám. Pouze pokud jde o jistotu zaměstnání, jsou ženy výrazně kritičtější než muži: 46 ve srovnání s 39 %. Naopak se zdá, že muži jsou vůči diskriminaci žen v odborném vzdělávání o něco citlivější než ženy.

Tabulka 17

Situace žen ve srovnání se situací mužů v různých oblastech¹

(Společně ze Společenství)

		Situace žen ve srovnání s muži je následující:			
		Mnohem lepší	Méně dobré	Ani lepší, ani horší	Nezodpovězeno
1. Plat		7 %	59 %	27 %	7 %
	Muži	7	58	29	6
	ženy	7	60	25	8
2. Příležitosti k propagaci		8	52	31	9
	Muži	8	51	33	8
	ženy	7	53	30	10
3. Příležitost najít práci		13	46	35	6
	Muži	14	45	36	5
	ženy	12	47	35	6
4. Jistota zaměstnání		9	43	40	8
	Muži	11	39	43	7
	ženy	8	46	37	9
5. Pracovní podmínky		14	37	41	8
	Muži	17	36	41	6
	ženy	12	38	41	9
6. Odborné vzdělávání		10	26	57	7
	Muži	10	28	56	6
	ženy	10	25	58	7
7. Možnost studia		12	11	72	5
	Muži	14	10	72	4
	ženy	11	12	72	5

¹ Jednotlivé oblasti jsou seřazeny v sestupném pořadí podle četnosti „spíše horší“ reakce.

Věk a dosažené vzdělání přináší určité rozdíly v těchto výsledcích, zejména pokud jde o pracovní příležitosti, odbornou přípravu a příležitosti k povýšení. Jak lze očekávat, mladé ženy a obecněji ženy v produktivním věku jsou mnohem citlivější na obtíže související s přístupem k zaměstnání a kvalifikací v zaměstnání; Totéž platí pro ty, kteří jsou vzdělanější (muži a ženy), ve srovnání s těmi, kteří jsou méně vzdělání. Propagační příležitosti jsou vnímány především jako diskriminační na základě dosaženého vzdělání; Věk, na druhou stranu, přináší malý rozdíl.

Tabulka 18

Procento respondentů, kteří se domnívají, že současná situace žen je podle pohlaví, pohlaví dosaženého vzdělání spíše horší než situace mužů

(Společně se Společenstvím)

	Muži			ženy			Úroveň vzdělání		
	-25	25/54	55+	-25	25/54	55+	Nízká	Žalobní důvod	Vysoká
1. Plat	61 %	59 %	54 %	63 %	63 %	54 %	56 %	64 %	64 %
2. Příležitosti k propagaci	51	55	45	56	55	48	47	58	61
3. Příležitost najít práci	49	47	41	57	49	38	40	50	61
4. Jistota zaměstnání	38	41	37	50	49	39	39	47	48
5. Pracovní podmínky	34	37	34	40	40	32	34	38	40
6. Odborné vzdělávání	33	29	23	33	26	16	21	31	37
7. Možnost studia	14	10	9	15	12	10	10	12	14

Pokud, jak jsme právě viděli, rozdíly mezi oběma pohlavími jsou překvapivě malé, rozdíly mezi zeměmi jsou značné.

Průměrný procentní podíl „méně dobrých“ odpovědí na těchto sedmpoložek je nejvyšší ve Francii (52 %) a v Německu (42 %) a nejnižší je v Lucembursku (22 %).

Pokud jde o pořadí zemí ve třech nejčastěji citovaných oblastech v celé EU, vede Irsko ve dvou z nich: platové apovyšovací příležitosti, zatímco Itálie je v předposlední neboposlední pozici protyž dva.

Jak lze vysvětlit, že v těchto dvou zemích, Irsku a Itálii, kde veřejnost přikládá velký význam problému postavení žen, což jsou země s určitými společnými charakteristikami (nižší hospodářský rozvoj, relativně nízká produkce na obyvatele, katolická tradice), je vnímání diskriminace žen tak odlišné? Vysvětlení může pocházet pouze z historických a kulturních vlivů, kterými trpí každá z těchto dvou zemí, což je problém, který najdeme více.

Tabulka 19

Hlavní oblasti diskriminace žen

(řazeno podle pořadí, v každém pys, podle četnosti odpovědí)¹

Francie (52 %) Plat (77 %) 2.Najít práci (77%) 3.Propagace (77%) 4.Pracovní podmínky (77 %) 5.Zaměstnanecká bezpečnost (77 %) 6.Odborná příprava (77 %) 7.Studie(77%)	Německo (46%) Platy (75 %) 2.Propagace (64%) 3.Najít práci(52%) 4.Zaměstnanecká bezpečnost (50%) 5.Pracovní podmínky(43 %) 6.Odborné vzdělávání(30%) 7.Studie (12 %)	Irsko (42 %) 1. Mzda (78 %) 2. Propagace (67 %) 3. Jistota zaměstnání (48 %) 4. Hledání práce (45%) 5 Pracovní podmínky (24 %) 6. Odborná příprava (19 %) 7. Studie (11 %)
Česká republika (36 %) 1.Podpora(53%) 2. Plat(52%) 3.Najít práci(38%) 4.Pracovní podmínky(35 %) 5.Zaměstnanecká bezpečnost(34%) 6.Odborné vzdělávání(23%) 7.Studie(14%)	Belgie (34 %) Plat (51 %) 2.Propagace (44%) 3.Zaměstnanecká bezpečnost(40%) 4.Najít práci(38%) 5.Pracovní podmínky(33 %) 6.Odborné vzdělávání(18%) 7.Studie (12 %)	I t a l i a (32%) 1. Platy (41 %) 2. Jistota zaměstnání (37 %) 2. Hledání práce (37 %) 4. Pracovní podmínky(36 %) 5. Propagace (34 %) 6 Odborná příprava (25 %) 7. Studie (11 %)
Česká republika (31 %) 1.Podpora(49%) 2. Plat (45%) 3.Zaměstnanecká bezpečnost(36%) 4.Najít práci(34%) 5.Pracovní podmínky(27%) 6.Odborné vzdělávání(17%) 7.Studie (10 %)	Spojené království (30 %) 1.Podpora49%) 2. Plat(48%) 3.Najít práci(38%) 4.Zaměstnanecká bezpečnost(34 %) 5.Odborné vzdělávání(16%) 6.Pracovní podmínky(15%) 7.Studie (10 %)	Lucembursko (22 %) 1. Mzda (40%) 2. Jistota zaměstnání (35 %) 3. Propagace (34 %) 4 Pracovní podmínky (24 %) 5. Hledání práce (24%) 6. Odborná příprava (20 %) 7. Studie (12 %)

1 Země jsou seřazeny podle průměru odpovědí na sedm bodů týkajících se „špatné situace“; tyto průměrné procentní podíly jsou uvedeny vedle názvu země.

Zvláštní průzkum Eurobarometru *Ženy a muži v Evropě* – květen 1975

Pohlaví, věk a dosažené vzdělání se v jednotlivých zemích a ve Společenství jako celku liší: mladé ženy a vzdělaní lidé častěji vyjadřují názor, že situace žen je horší než situace mužů, pokud jde o možnost opětovného otevření pracovních míst, odborné přípravy a možnosti povýšení. Možnost studovat se nezdá být problémem, bez ohledu na věk nebo úroveň vzdělání, ačkoli mladí francouzští muži a ženy jsou k tomu častěji kritičtí než jejich starší. Diskriminace ve mzdách je široce pocítována všude, ale zejména mladými belgickými, nizozemskými a britskými ženami.

Kategorie respondentů, kteří obecně vyjadřují nejvyšší podíl názoru, že ženy jsou diskriminovány, jsou následující:

1. Pokud jde o plat:

Irské ženy mladší 25 let 86%

Francouzi mladší 25 let 84%

2 [...] Pokud jde o možnosti povýšení:

Německé ženy do 25 let 77%

Angličtí a Irští obou pohlaví s vysokou úrovní vzdělání 74%

3. Pokud jde o možnost nalezení práce:

Francouzské ženy do 25 let 78%

Francouzští muži a ženy s vysokou úrovní vzdělání 74%

III Aspirace žen a mužů na zmírnění rozdílů v sociálních rolích

Muži a ženy si proto do značné míry (v průměru více než tři z deseti lidí ve Společenství jako celku) uvědomují, že u žen je menší pravděpodobnost, že ve svém životě uspějí, než u mužů. Muži a ženy se v ještě větší míře (pět až šest z deseti osob) shodují na tom, že s ženami je zacházeno méně než s muži, pokud jde o přístup k práci, povýšení v zaměstnání a především o odměnu za práci. Jaké jsou aspirace obou pohlaví na transformaci společnosti v této oblasti? Chce většina stále méně rozdílů? Jsou ženy, které tvrdí, že existuje stále méně rozdílů, správné nebo špatné? Jaké jsou příslušné obrazy mužů a žen v některých typických situacích každodenního života?

1. Co chce většina?

„Domníváte se, že většina žen si přeje, aby mezi úlohou mužů a úlohou žen ve společnosti bylo stále méně rozdílů?“

„Domníváte se, že většina mužů si přeje, aby mezi úlohou mužů a úlohou žen ve společnosti bylo stále méně rozdílů?“

V celém Společenství se sedm z deseti mužů a sedm žen domnívá, že většina žen chce vidět stále méně rozdílů; mladé ženy se vyjadřují o něco silněji (81 %). Na druhou stranu, pouze tři muži a dvě ženy z deseti si myslí, že většina mužů chce totéž, s malým rozdílem podle věku. Jinými slovy, o něco více než dvakrát tolik mužů a tři a půl krát tolik žen si myslí, že ženy, spíše než muži, chtějí, aby rozdíly byly zmírněny. Ženy jsou proto skeptičtější než muži, ale obě pohlaví jsou poměrně jasné: situace, která zvýhodňuje určitou skupinu společnosti, je mnohem méně častopostížená těmi, kdo z ní mají prospěch, než těmi, kdo jsou jejími oběťmi.

Tabulka 20

Obečné aspirace žen a mužů na zmírnění genderových, genderovýchavzdělávacích rozdílů
(Společně se Společenstvím)

Většina žen chce vidět stále méně rozdílů	Muži				ženy				Úroveň vzdělání		
	Celkem	-25	25/54	55+	Celkem	-25	25/54	55+	Nízká	Žalobní důvod	Vysoká
Ano	74 %	76 %	75 %	70 %	73 %	81 %	76 %	63 %	73 %	74 %	71 %
Ne	16	16	16	14	17	12	17	19	15	17	22
Nezodpovězeno	11	8	9	15	10	7	7	18	12	9	7

Většina mužů chce vidět stále méně rozdílů

Ano	34	38	34	32	21	26	22	17	28	28	26
Ne	52	49	53	51	61	63	62	57	54	59	62
Nezodpovězeno	14	13	13	17	18	11	15	26	18	13	12

Na úrovni jednotlivých zemí je rozptyl odpovědí poněkud velký, pokud jde o otázku postojů žen: Itálie, Irsko a Francie obou pohlaví s větší pravděpodobností věří, že většina žen chce vidět stále méně rozdílů. Tento názor nejčastěji vyjadřují francouzské ženy (84 %) a zejména mladé francouzské ženy (90 %).

Pokud jde o otázku postoje mužů, na prvním místě jsou Irové a Lucemburci obou pohlaví, a zejména Irové starší 25 let (52 %).

Tyto údaje jsou shrnuty v následující tabulce, z níž lze vyvodit další informace porovnáním dvou až dvou odpovědí na otázku týkající se postoje přisuzovaného ženám a postoje přisuzovaného mužům: Právě v Itálii a Francii je mezi ženami největší rozdíl mezi názory vyjádřenými ohledně postojů mužů a žen, tj. ženy mají nejmenší iluze:

	italština	Francouzské ženy
Většina žen chce vidět stále méně rozdílů	79 %	84 %
Většina mužů chce vidět méně a méně rozdílů	20 %	25 %
Rozdíl	59	59

Tabulka 21

Obečné aspirace žen a mužů na zmírnění rozdílů

(Odpovědi „že je stále méně rozdílů“, pys)

	Většina žen chce vidět stále méně rozdílů			Většina mužů chce vidět méně a méně rozdílů		
	H+F	H	F	H+F	H	F
Italia	80 %	32 %	79 %	24 %	28 %	20 %
Irsko	80	50	81	40	51	31
Francie	79	75	84	33	43	25
Belgie/België	74	76	73	32	41	25
Deutschland	74	76	72	25	32	19
Lucembursko	66	66	67	37	40	33
Nederland	66	67	64	27	35	20
Spojené království	64	64	63	26	32	21
Danmark	51	51	53	30	39	23
Společenství ¹	73	74	73	28	34	21

1 Vážený průměr

2. „Feminismus“

„Co je podle vás správné nebo špatné pro ženy, které tvrdí, že mezi rolemi mužů a žen ve společnosti je stále méně rozdílů?“

Téměř sedm z deseti lidí v celém Společenství obecně souhlasí s cíli žen, které tvrdí, že existuje stále méně rozdílů.¹ Postoje mužů a žen jsou velmi blízké. Stejně jako u většiny předchozích otázek jsou si ženy tohoto problému více vědomy než ženy ve věku 55 let a více. V menší míře hraje roli také dosažené vzdělání.

¹ Je třeba poznamenat, že obecné cíle hnutí spočívající ve zmírnění nebo odstranění rozdílů mezi sociálními úlohami mužů a žen byly masivně podpořeny. Vzhledem k tomu, že tato otázka nebyla položena, není možné tento souhlas extrapolovat na konkrétní kroky takových a takových feministických hnutí, nebo dokonce, jak bude uvedeno níže, na velmi hluboké změny v chování.

Tabulka 22

Postoje k „feminismu“ podle pohlaví, pohlaví a úrovně vzdělání
(Společně se Společenstvím)

	Muži				ženy				Úroveň vzdělání		
	Celkem	-25	25/54	55+	Celkem	-25	25/54	55+	Nízká	Žalobní důvod	Vysoká
Ženy, které požadují, aby existovalo stále méně rozdílů:											
- mají pravdu	65 %	69 %	69 %	58 %	67 %	74 %	70 %	56 %	62 %	70 %	76 %
- se mylí	23	18	22	28	20	15	20	23	23	20	17
Nezodpovězeno	12	13	9	14	13	11	10	21	15	10	7

Rozdělení odpovědí mezi jednotlivé země je velmi podobné rozdělení odpovědí na otázku týkající se aspirací na zmírnění rozdílů v rolích žen a mužů: Francie, Itálie a Irsko jsou opět zeměmi, kde je problém nejvíce mobilizující, zatímco Nizozemsko, Spojené království a Dánsko jsou tři země, kde problém nevystává - nebo se zdá být pocíťován - se stejnou naléhavostí. Většina respondentů – mužů i žen – se však všude domnívá, že ženy mají právo požadovat, aby byly rozdíly mezi mužskými a ženskými rolemi zmírněny (nebo odstraněny).

Skutečnost, že problém není subjektivně pocíťován jednotlivcem nebo skupinou, neznamená, že nevzniká objektivně. Skutečnost, že se jedná o agregaci, je však dobrým ukazatelem toho, jak jednotlivci a skupiny vnímají prožitě situace, včetně sociálních diskurzů, které je popisují.

Není pochyb o tom, že tato touha po změně časem zesílí. Chybí nám srovnávače v Evropě v minulosti, ale máme srovnávače ve Spojených státech, kde byla stejná otázka položena v letech 1971, 1972 a 1975: „V posledních letech se hodně hovoří o změně postavení žen v dnešní společnosti. Jste celkově pro nebo proti snahám o posílení a změnu postavení žen ve společnosti?“

Zde jsou odpovědi:

	1971	1972	1975
	%	%	%
Pro:	42	48	59
Vyjádřit nesouhlas	41	36	28
nejisté	17	16	13

Zdá se tedy, že ve většině zemí Společenství má „ženské hnutí“ ještě větší podporu mezi obyvatelstvem Spojených států. Dalším rozdílem je, že ve Spojených státech jsou muži pro hnutí více (63 % pro a 24 % proti) než ženy (55 a 32 %).¹

¹ Harrisův průzkum. dubna 1975. Viz současné stanovisko, svazek III, 7. července 1975.

Tabulka 23

Postoje k „feminismu“ podle pohlaví apohlaví
(podle pys)¹

Ženy, které požadují méně a méně rozdílů, mají pravdu.

	Muži				ženy			
	Celkem	-25	25/54	55+	Celkem	-25	25/54	55+
Francie	77 %	75%	80%	74 %	75 %	81 %	80%	59%
Itálie	65	75	69	52	73	79	74	64
Irsko	65	59	67	64	72	77	75	62
Belgie/België	69	78	72	55	66	80	68	55
Deutschland	63	71	66	56	69	73	72	63
Lucembursko	60	65	62	52	62	84	64	48
Nederland	65	69	68	57	56	67	56	52
Spojené království	59	53	63	53	56	67	60	43
Danmark	49	54	54	41	48	56	52	37
Společenství ²	65	69	69	58	67	74	70	56

1 Země jsou seřazeny v sestupném pořadí podle procentního podílu pozitivních nálezů pro každou zemi (muži a ženy).

2 Vážený průměr.

3. Tři situace každodenního života

„Nyní existuje řada situací, s nimiž se lze každodenním životě setkat. Považujete to za normální nebo nenormální?

Otázka: Ženajde večer bez manžela naschůzku?

Že žena povzbuzuje svého manžela, aby změnil zaměstnání, protože jí je nabídnuta lepší situace v jiném regionu, než ve kterémžije?

Že rodiče, kteří mohou platit za vzdělání pouze jednomu ze svých dětí, se rozhodnou pro dívku, pokud si ve škole vedelépe než chlapec? »

Ve Společenství jako celku považuje sedm z deseti lidí (muži nebo ženy, bez významného rozdílu) za normální, že žena chodí večer ven bez manžela, a šest z deseti rodičů se rozhodne, že dívka bude pokračovat ve vzdělávání, pokud uspěje lépe než chlapec. Naproti tomu pouze tři z deseti lidí by se normálně domnívali, že profesní kariéra ženy převažuje nad kariérou manžela. Pokud jde o volbu bydliště, existuje subjektivní, i málo příslušných rolí, což znamená, že povolání vdané ženy je v domácnosti považováno za sekundární (i když „doplňková“ mzda není zanedbatelná). Tento názor je společný oběma pohlavím, ale liší se podle země, věku a úrovně vzdělání.

Způsob, jakým může žena jít v noci ven bez manžela, přijímá jako normální osm nebo devět z deseti lidí v Irsku (94 %), Spojeném království (85 %), Dánsku (82 %), Francii a Nizozemsku (76 %); pouze Itálie (58 %) a Lucembursko (57 %) výrazně zaostávají. Věk a v menší míře dosažené vzdělání jsou nejrozšířenější v Itálii, Belgii a Německu. Skutečnost, že rodiče rozhodují ve prospěch dívky spíše než chlapce, přijímá jako normální šest nebo sedm z deseti lidí v Německu (68 %), Francii (67 %), Itálii a Dánsku (63 %); ale pouze u čtyř z deseti osob v Lucembursku (38 %). Existují určité rozdíly podle věku žen v Belgii a Nizozemsku a podle úrovně vzdělání v Belgii a Spojeném království.

Skutečnost, že žena povzbuzuje svého manžela ke změně zaměstnání, považují za normální pouze dva až tři z deseti lidí, s výjimkou Francie (35 %) a Itálie (48 %).

Význam těchto odpovědí lze zpochybnit v každé zemi. Irsko je na prvním místě a Itálie na druhém místě, pokud jde o bod „vyjít večer bez manžela“; Itálie se umístila na prvním místě a Irsko na posledním místě v poloze „změnit zaměstnání, pokud ženy najdou lepší pozici“.

Nelze se odvolávat na skutečnost, že Italové pravděpodobně více sympatizují s problémy migrace, protože tuto zkušenost mají i Irští.

Měli bychom tušit upřímnost některých odpovědí? V celém vyšetřování není nic, co by tento případ podpořilo. A zatímco v některých zemích (Dánsko, Lucembursko) téměř 30 % respondentů na tuto otázku neodpoví, Italové a Irští reagují dychtivě, ale různými způsoby.¹

V této fázi analýzy si povšimněme, že obecně se zdá, že Irští jsou otevřenější vůči společenským změnám, jejichž důležitým aspektem je rozvoj postavení žen, než by se dalo očekávat.

¹ Často je obtížné interpretovat reakce týkající se postoje tváří v tvář hypotetické situaci. Někteří mohou reagovat tím, že si skutečně představují situaci, zatímco jiní si mohou dát dobré svědomí a vypadat dobře tím, že vyjádří normativní odpověď, aniž by se cítili zapojeni.

Tabulka 24

Muži a ženy čelí třem situacím každodenního života v závislosti na pohlaví.

(Společně se Společenstvím)

	Má se za to, že:		nezodpovězeno
	normální	není normální	
... že žena jde večer ven bez manžela, aby se zúčastnila setkání	71%	24%	5,00 %
Muži	70	25	5
ženy	72	23	5
... že rodiče, kteří mohou platit za vzdělání pouze jednomu ze svých dětí, se rozhodnou ve prospěch dívky, pokud je ve škole lepší než chlapec	61	29	10
Muži	61	29	10
ženy	61	28	11
... že žena povzbuzuje svého manžela, aby změnil zaměstnání, protože jí je nabídnuť lepší situace v jiném regionu, než je ten, kde žijí	31	55	14
Muži	32	55	13
ženy	30	55	15

Zvláštní průzkum Eurobarometru *Ženy a muži v Evropě* – květen 1975

Tabulka 25

Muži a ženy čelí třem aspektům každodenního života, které jsou považovány za normální v závislosti na pohlaví, pohlaví dosaženém vzdělání.¹

(podle pýš)

	Muži				ženy				Úroveň vzdělání		
	Celkem	-25	25/54	55+	Celkem	-25	25/54	55+	Nízká	Žalobní důvod	Vysoká
„že žena večer odejde bez manžela“											
Irsko	93%	93%	94 %	94%	96%	98%	95%	93%	92%	96%	96%
Ited království	85	84	89	78	84	81	89	79	90	90	81
Danmark	80	87	82	72	85	94	89	73	78	87	90
Francie	76	83	78	69	76	70	83	59	67	77	88
Nederland	75	75	80	66	76	88	81	62	69	84	86
Deutschland	59	62	64	51	65	75	73	46	57	66	77
Belgie/België	64	78	69	49	59	83	63	40	47	67	86
Italia	57	79	60	38	60	77	63	37	49	66	81
Lucembursko	60	73	62	50	53	72	51	48	53	69	47
Společenství ²	70	79	73	59	72	78	77	57	64	76	84
že rodiče rozhodnou ve prospěch dívky											
Deutschland	67%	81 %	68%	63%	68%	69 %	74%	58%	65%.	69%	77 %
Francie	67	67	65	71	66	60	68	68	63	68	71
Italia	64	63	68	58	65	72	63	61	62	68	69
Danmark	59	55	62	57	67	62	73	58	60	66	68
Irsko	56	47	57	60	54	55	55	51	54	54	59
Ited království	50	56	49	49	53	48	66	44	49	53	66
Nederland	50	46	52	48	48	59	49	39	46	52	55
Belgie/België	51	54	53	44	46	57	47	36	39	51	62
Lucembursko	36	54	32	34	40	40	44	33	43	44	26
Společenství	61	64	62	59	61	62	65	54	58	63	70
	Muži				ženy				Úroveň vzdělání		
	Celkem	-25	25/54	55+	Celkem	-25	25/54	55+	Nízká	Žalobní důvod	Vysoká
„že žena povzbuzuje svého manžela ke změně zaměstnání“											
Italia	48%	56%	51%.	40%	50%	57%	51%	38%	47%	53%.	53%,
Deutschland	32	44	33	26	38	45	42	27	33	34	-48
Francie	35	42	35	29	31	29	34	23	30	33	38
Belgie/België	27	40	24	22	21	30	23	13	20	23	36
Danmark	24	36	25	16	21	35	23	12	19	26	35
Nederland	15	29	21	19	14	20	14	12	15	19	29
Lucembursko	21	15	17	25	14	.	16	19	18	14	16
Ited království	19	24	17	20	13	24	13	7	14	19	24
Irsko	17	16	14	16	10	14	10	6	10	14	15
Společenství	32	41	32	28	30	38	33	21	29	30	41

1 Země jsou pro každou položku seřazeny v sestupném pořadí podle procentních podílů „normálních“ odpovědí.

2 Vážený průměr

IV Příslušné a reciproční postoje žen a mužů k profesionální práci

Jak bylo uvedeno výše, jednou z hlavních příčin připisovaných skutečnosti, že je méně pravděpodobné, že ženy uspějí ve svém životě, než muži, jsou bezprostředně po rodinných povinnostech a postojích mužů návyky v pracovním životě. Na druhé straně bylo zjištěno, že diskriminace žen je široce pocítována muži ženami v oblastech souvisejících s pracovním životem: plat, povýšení, přístup k zaměstnání, jistota zaměstnání atd.

V tomto průzkumu bylo položeno několik otázek s cílem současně prohloubit postoje žen a mužů k profesionální práci, jakož i postoje, které muži v tomto ohledu přisuzují ženám, a naopak.

Posloupnost otázek byla následující:

Všem

Pracujete na plný úvazek (nejméně 30 hodin týdně) nebo na částečný úvazek (8 až 29 hodin týdně)?
Pokudne, jste nezaměstnaní nebo v důchodu?

Si ANO: „Jste celkově se svou prací spokojeni nebo spokojeni nejste? Můžete mi na tomto stupnici říci, jak moc jste její tisfais(e) nebo ne její tisfais(e)?“

„Je váš manžel/manželka zaměstnán/a na plný úvazek (...)?“

pokud ano: Je podle vás váš manžel nebo manželka spokojeni nebo nespokojeni se svou prací ...? ¹

¹ Otázky položené mužům a ženám jsou přísně symetrické, s tou výjimkou, že v případě průzkumu zaměřeného především na postavení žen nebylo považováno za nutné zkoumat preference mužů pro jejich vlastní práci nebo preference žen pro práci jejich manželů.

Pro muže

„Kdybyste měli na výběr, co byste upřednostnili: zda vaše žena vykonává profesní činnost, či nikoli?“

„A co by podle vašeho názoru preferovalavaše žena, kdyby měla na výběr: vykonávat odbornou činnost nebo nevykonávat odbornou činnost?“

Ženám

Kdybyste měli na výběr, co byste preferovali: vykonávat profesní činnost, či nikoli?“

„Co by podle vašeho názoru váš manžel upřednostnil: Ať už vykonáváte profesní činnost, nebo ne?“

1. Zaměstnanost a nezaměstnanost

Před podrobným zkoumáním postojů k práci není bez zájmu předložit některé informace o zaměstnávání mužů a žen v celém Společenství v květnu 1975.¹

Ve Společenství jako celku je sedm z deseti mužů (70 %) a čtyři z deseti žen (38 %) zaměstnanov placeném zaměstnání: na částečný úvazek (66 a 26 %) nebo na částečný úvazek (4 a 12 %). Jinými slovy, ze 100 lidí, kteří „pracují“ v běžném slova smyslu, je 63 mužů a 37 žen.

¹ Tyto informace jsou s ohledem na počet zkoumaných pracovníků v každé zemi orientační; nemohou žádným způsobem nahradit statistiky zveřejňované Evropskou komisí, zejména v jejím dokumentu „Exposure on the evolution of the social situation in the Community in 1974“ (Expozice o vývoji sociální situace ve Společenství v roce 1974). Brusel – Lucemburk, březen 1975.

Tabulka 26

Zaměstnanost a nezaměstnanost v populaci jako celku podle pohlaví, pohlaví dosaženého vzdělání (Společně se Společenstvím)

	Muži				ženy				Úroveň vzdělání		
	Celkem	-25	25/54	55+	Celkem	-25	25/54	55+	Nízká	Žalobní důvod	Vysoká
Činnost na plný úvazek	66	54	90	33	26	38	31	9	42	54	44
Práce na částečný úvazek	4	2	4	4	12	9	15	8	9	7	8
Nezaměstnaní	3	7	2	2	5	8	5	1	3	5	3
v důchodu	18	-	1	55	15		2	51	22	11	7
Žádná výdělečná činnost	8	35	2	5	40	43	45	30	23	22	37
Nezodpovězeno	1	2	1	1	2	2	2	1	1	1	1
Celkem	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Ještě zajímavější jsou údaje o struktuře pracovní síly, včetně nezaměstnaných:

1° Pracovní síla žen (včetně nezaměstnaných) představuje přibližně 39 % celkové pracovní síly.

Vzhledem k tomu, že celkový vzorek tvoří 48 % mužů a 52 % žen, zaměstnanost mužů představuje 73 % mužské populace a zaměstnanost žen 43 % ženské populace, míra zaměstnanosti žen tedy činí:

$$\frac{\frac{52 \times 43}{100}}{\frac{52 \times 43}{100} + \frac{48 \times 73}{100}}$$

Tento výsledek je o něco vyšší než výsledek získaný na jaře roku 1973 Statistickým úřadem Společenství pro obyvatelstvo ve věku 14 let a více (34 %). Viz „Výběrové šetření pracovních sil“, Eurostat 1/1975, s. 654.

2° Míra nezaměstnanosti je vyšší u „aktivních“ žen (11 %) než u pracujících mužů (4 %) a vyšší u mladých žen (15 %) než u mladých mužů (11 %). Ze stovky mladých lidí (15–25 let), kteří nejsou „bez placeného zaměstnání“, je tedy 13 nezaměstnaných, včetně 8 žen a 5 mužů.

3° Práce na částečný úvazek je především ženskou činností (tři ze čtyř žen pracují na částečný úvazek) a činností, kterou častěji vykonávají ženy ve vyšší věkové skupině.

Tabulka 27

Aktivita a nezaměstnanost na trhu práce¹ podle pohlaví, pohlaví dosaženého vzdělání
(Společně se Společenstvím)

	Muži				ženy				Úroveň vzdělání		
	Celkem	-25	25/54	55+	Celkem	-25	25/54	55+	Nízká	Žalobný důvod	Vysoká
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Činnost na plný úvazek	91	85	94	84	61	69	61	50	78	82	81
Práce na částečný úvazek	5	4	4	11	28	16	29	44	16	10	14
Nezaměstnaní	4	11	2	5	11	15	10	6	6	8	5
Celkem	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
% z celkového počtu obyvatel	73 %	63 %	96 %	39 %	43 %	55 %	51 %	18 %	54 %	66 %	55 %

¹ Pracovní síla zahrnuje osoby, které vykonávají výdělečnou činnost nebo jsou nezaměstnané.

2. Spokojenost s vlastní prací

V celém Společenství je o něco více než polovina dotázaných velmi spokojena se svou prací, 46 % je velmi spokojeno se svou prací, 6 % je velmispokojeno a 47 % je mírně spokojeno.¹ Ženy jsou o něco méně spokojené se svou prací než muži (průměrné skóre 6,75 oproti 7,03).

Věk představuje malý rozdíl u mužů, ale starší ženy (15-24 let) jsou o něco méněovlivněnyjejich prací než starší ženy.

U osob obou pohlaví se středním nebo vysokým vzděláním je o něcovyšší pravděpodobnostnež u osob s nižším vzděláním;

Zdá se, že velikost aglomerace bydliště nemá významný vliv na spokojenost s prací; existuje však mírná tendence k větší spokojenosti s pracovními místy veměstech.

Analýza podle socioprofesionálních kategorií ukazuje, žeobecně řečeno jsou vedoucí pracovníci a příslušníci svobodných povolání mnohem spokojenější než ostatní kategorieobyvatelstva a že zemědělci jsou ještě méně spokojeni než pracovníci.

Na druhé straně velikostpodniku, v němž se pracuje, má jen malý vztah ke spokojenosti, s výjimkou malých podniků (méně než 50 zaměstnanců), to znamená, že v množství zemědělských, obchodních a řemeslných podniků je spokojenost nižší než ve středních podnicích, a dokonce i ve velkých.

1 Respondenti museli uvést míru spokojenosti na stupnici od 0 do 10. Pro prezentaci výsledků byly odpovědi seskupeny do tří kategorií: Vysoká spokojenost se skóre od 10 do 8, průměrná spokojenost od 7 do 3, nízká spokojenost od 2 do 0.

Tabulka 28

Spokojenost svlastní prací podle pohlaví, pohlaví, úrovně vzdělání a typu stanoviště

(Společenství jako celek: osoby vykonávající výdělečnou činnost)¹

		Silný (skóre 8 až 10)	Průměr (skóre 3 až 7)	Nízká (skóre 0 až 2)	Průměrné skóre ²
Společně		46%	47 %	6 %	6,93
Muži		49	45	5	7,03
Z toho:	15 až 24 let	46	44	8	6,6
	25 až 54 let	50	44	4	7,11
	55 let a více	46	47	7	6,97
ženy		42	50	7	6,75
Z toho:	15 až 24 let	39	53	8	6,48
	25 až 54 let	43	49	7	6,77
	55 let a více	45	48	5	7,16
Úroveň vzdělání:					
	- nízká	43	51	5	6,83
	průměr	50	42	6	7,08
	- vysoká	50	43	7	6,95
Bydlení:					
	vesnice	48	46	5	7,08
	- malé městečko	47	45	7	6,86
	- velké město	43	50	6	6,82

1 Procentní podíly neposkytnutých odpovědí (0,6 % pro všechny dotčené osoby, tj. osoby vykonávající výdělečnou činnost) nejsou zahrnuty.

2 Vážený průměr procentních podílů odpovídajících každému bodovému hodnocení: 10. 9, 8....0. Ústředním bodem je skóre 5.

Tabulka 29

Spokojenost s vlastní prací podle profese dotazovaného

(Společně se Společenstvím; osoby vykonávající výdělečnou činnost)

	Silný (skóre 8 až 10)	Průměr (skóre 3 až 7)	Nízká (skóre 0 až 2)	Průměrné skóre
Společně	46%	47%	6%	6,93
Vedoucí pracovníci	65	32	2	7,86
Svobodná povolání	67	27	4	7,55
Zaměstnanci, střední manažeři, státní zaměstnanci	49	44	6	7,06
Obchodníci, řemeslníci (patrony)	45	49	6	6,94
Pracovníci	42	50	7	6,66
Zemědělci, rybářští šéfové	42	52	4	5,66

Spokojenost s vlastní prací podle velikosti provozovny, v níž odpůrcepracuje
(Společně se Společenstvím; osoby vykonávající výdělečnou činnost)

	Silný (skóre 8 až 10)	Průměr (skóre 3 až 7)	Nízká (skóre 0 až 2)	Průměrné skóre
Společně	46%	47%	6%	6,93
Méně než 5 zaměstnanců	43	49	7	5,14
5 až 50 zaměstnanců	46	48	5	7,01
51 až 500 zaměstnanců	51	44	4	7,11
Více než 500 zaměstnanců	52	41	7	6,98

Jak jsme viděli, spokojenost s vlastní prací je slabě ovlivněna proměnnými odpovídajícími osobní situaci respondenta (gender, věk, úroveň vzdělání, bydlení), s výjimkou profesní činnosti. Rozdíl mezi průměrným skóre spokojenosti vedoucích pracovníků a zemědělců ve Společenství jako celku je 2,20.

Naopak, národní členství zavádí mnoho variace. Je to, jako by pocit spokojenosti, včetně spokojenosti s vlastní prací, do značné míry závisel na sociokulturním klimatu, v němž člověk žije.

Při pohledu na výsledky podle zemí vidíme, že mezi průměrnou úrovní spokojenosti Dánů a Italů je téměř stejný rozdíl jako mezi úrovní spokojenosti vyšších manažerů a zemědělců. Prostor, který prožíváme na vnitrostátní úrovni a také, jak již bylo prokázáno v jiných pracích, na regionální úrovni, silně určuje způsob, jakým jsou vnímány objektivní situace.¹

Průměrné skóreútlumu práce

(podle zemí; osoby vykonávající výdělečnou činnost)

1. Danmark	8,34
2. Irsko	8,16
3. Belgie/België	7,94
4. Lucembursko	7,82
5. Nederland	7,62
6. Spojené království	7,18
7. Deutschland	6,93
Průměr Společenství	6,93
8. Francie	6,62
9. Italia	6,34

¹ Viz „Spokojenost a nespokojenost s životními podmínkami v členských státech Evropského společenství“. Komise Evropských společenství, červen 1974, s. 65-66.

Zvláštní průzkum Eurobarometru *Ženy a muži v Evropě* – květen 1975

Jak je patrné, všechny „malé“ země Společenství jsou na vrcholu, následované Spojeným královstvím a Německem, zatímco Francie a Itálie jsou na dně.

Pohlaví, jako takové, není významnou proměnnou; s výjimkou Německa, kde jsou ženy se svou prací výrazně méně spokojeny než muži.

Na druhou stranu diskriminuje poměrně málo a interpretace rozdílů je důvtipná. Pokud jde o muže, je patrné, že v Dánsku a Spojeném království jsou starší lidé se svou prací výrazně méně spokojeni, zatímco ve Francii se spokojenost s věkem zvyšuje. Pokud jde o ženy, věk je v Irsku a ve Spojeném království jasně přítomen; Nejspokojenější jsou se svou prací starší ženy.

Úroveň vzdělání v oblasti iscriminení ve Spojeném království a Belgii výrazně vyšší: Čím vyšší je úroveň, tím vyšší je spokojenost s prací.

Tabulka 31

Procentní podíl osob v výdělečné činnosti, které ve své práci vykazují vysoký stupeň útlumu v závislosti na pohlaví, pohlaví dosaženém vzdělání

(Podle platů)¹

	Muži				ženy				Úroveň vzdělání		
	Celkem	-25	25/54	55+	Celkem	-25	25/54	55+	Nízká	Žalobní důvod	Vysoká
Danmark	71%	79 %	73%	61%	69%	61%	72%	53%	65%	77%	73
Irsko	69	60	73	68	69	70	61	88	66	72	75
Belgie/België	68	69	66	74	69	60	73	67	64	57	79
Lucembursko	57	pm	pm	pm	62	pm	pm	pm	pm	pm	pm
Nederland	58	56	58	61	60	59	61	57	55	61	64
Spojené království	54	55	58	41	50	42	52	57	49	58	66
Deutschland	52	45	52	54	36	32	37	38	41	48	49
Francie	43	36	43	50	39	32	41	37	41	40	46
Itálie	36	31	39	28	32	36	30	37	33	40	36
Společenství ²	49	46	50	46	42	39	43	45	43	50	50

1 Země jsou seřazeny v sestupném pořadí podle průměrného skóre spokojenosti.

2 Vážený průměr.

3. Spokojenost připisovaná manželovi/manželce, pokud jde o práci, kterou vykonává

Osoby, kterých se tato otázka týká, jsou především muži. Zaměřujeme totiž na osoby, které mají manžela či manželku vykonávající profesní činnost, a výše bylo uvedeno, že takové povolání mají pouze čtyři z deseti žen ve srovnání se sedmi z deseti mužů.

V celém Společenství tvoří tuto populaci 68 % žen a 32 % mužů.

Prvním zjištěním při srovnání spokojenosti s vlastní prací a spokojenosti, kterou člověk považuje za spokojenost svého manžela s ohledem na své síly, je, že oba výrazy jsou si velmi blízké.

To lze vysvětlit dvěma způsoby, z nichž jedno posiluje druhé. Prvním je, že manželé přijmou pocit uspokojení vyjádřený jedním z nich nebo promítnou svůj vlastní pocit na druhého. Druhým je, jak jsme naznačili, že pocit spokojenosti je přinejmenším stejně určován psychosociálními charakteristikami prostředí, ve kterém člověk žije, jako objektivními podmínkami vykonávané práce.

Nebylo by však moudré přikládat těmto výsledkům příliš velký význam. Jedná se o průměrné skóre pro každou kategorii, které nám poskytují obecné informace o postojích mužů a žen, ale neumožňují nám porovnat na úrovni každého páru příslušné a reciproční postoje.¹

¹ Metoda výběru vzorků použitá při výběrových šetřeních zakazuje dotazování členů stejné rodiny. Bylo by samozřejmě technicky možné vést rozhovory s muži a ženami, ale průzkum by pak vyžadoval mnohem větší vzorek v každé zemi, aby nedošlo k zkreslení celkových výsledků a zároveň bylo umožněno srovnání na úrovni každého páru.

Tabulka 32

Spokojenost přisuzovaná manželovi/manželce s ohledem na práci, kterou vykonává, ve srovnání se spokojeností vyjádřenou manželem/manželkou

(Průměrné skóre. Společenství jako celek: osoby vykonávající výdělečnou činnost)

		Připomenutí: Odpovědi žen stejného věku	Zpráva	
Spokojenost, kterou muži připisují ženám		6,87	6,75	1,02
Z toho:	15 až 24 let	6,88	6,48	1,06
	25 až 54 let	6,89	6,77	1,02
	55 let a více	6,71	7,16	0,94
		Připomenutí: Odpovědi mužů stejného věku		
Spokojenost, kterou muži připisují ženám		6,98	7,03	0,99
Z toho:	15 až 24 let	6,82	6,6	1,03
	25 až 54 let	6,98	7,11	0,98
	55 let a více	7,27	6,97	1,04
Společně		6,95	6,93	1

4. Pracovní činnost žen

Musí být ženy zaměstnané? To je jedna z otázek, na které se střetávají „feministky“ a „antifeministky“. Pro některé mohou ženy získat nezávislost pouze tím, že budou vykonávat profesní činnost; Pro ostatní je tradiční místo ženy doma. Odpovědi na otázky položené v tomto průzkumu nám umožňují shromáždit a porovnat důležité informace o tom, co si muži myslí o profesionální práci žen, co si ženy myslí o profesionální práci žen, co si muži myslí, že jejich ženy preferují a co si ženy myslí, že jejich manželé preferují. Jinými slovy, pokud jde o práci žen, snažili jsme se zároveň usnadnit vztah mezi obrazem sebe sama a obrazem druhých.

Začněme tuto paralelní zrcadlovou hru porovnáním toho, co si muži a ženy myslí o práci žen;

Celkově by 60 % dotázaných žen dalo přednost profesní činnosti, pokud by měly na výběr, zatímco pouze 35 % mužů by dalo přednost takové činnosti své manželce. Profesní práce žen je proto vysoce ceněna ženami a devalvována muži.

Rozdíl mezi preferencemi obou pohlaví je silně ovlivněn věkem a v menší míře úrovní vzdělání. Mezi mladými ženami, a dokonce i mezi ženami ve věku 25 až 55 let, se sedm z deseti rozhodlo pro profesionální práci; Mezi mladými muži (15-24 let) to dělá většina těch, kteří podporují profesionální práci žen.

Tabulka 33

Preference mužů a žen pro práci žen

(Společně se Společenstvím)

	Preference mužů			Preference žen		
	Že jejich žena má profesionální činnost	Že jejich žena nemá profesionální činnost	Žádná odpověď	Profesní činnost	Nemít profesionální činnost	Žádná odpověď
Společně	35%	46%	19%	60%	27%	13%
Věk						
15–24 let	44	26	30	73	14	13
25–54 let	38	46	16	67	26	7
55+	24	59	17	41	36	23
Úroveň vzdělání						
- nízká	32	51	17	57	29	14
průměr	34	49	17	62	27	11
- vysoká	43	32	25	73	15	12
Povolání vedoucího domácnosti						
- nezávislé	36	48	16	63	27	10
zaměstnanec	38	45	17	67	24	9
neaktivní	27	50	23	45	33	22
Obyvatel:						
vesnice	35	47	18	59	26	15
- malé městečko	35	48	17	63	26	11
- velké město	34	45	21	61	28	11

Ve všech zemích je větší pravděpodobnost, že ženy budou podporovat profesionální práci žen než muži, ale rozdíl mezi reakcemi obou pohlaví je silný v Itálii a Německu.

Vliv věku hraje téměř všude – s výjimkou Dánska – stejným směrem a silněji u žen než u mužů. Porovnání postojů obou pohlaví podle věkových skupin v každé zemi ukazuje, že rozdíly mezi muži a ženami jsou nejvyšší u Irů ve věku 15–24 let, Italů ve věku 15–24 let a Němců ve věku 25–54 let.

Zvláštní průzkum Eurobarometru *Ženy a muži v Evropě* – květen 1975

Tabulka 34

Preference mužů a žen pro práci žen

(Podle platus)¹

		Muži, kteří chtějí, aby jejich ženy pracovaly	Ženy, které by raději pracovaly	Rozdíl mezi reakcemi žen a mužů
		42 %	76 %	34 %
Italia	15–24 let	46	84	38
	25–54 let	48	81	33
	55 let a více	32	57	25
Deutschland		26	56	30
	15–24 let	42	56	30
	25–54 let	27	65	38
	55 let a více	18	35	17
Irsko		36	63	27
	15–24 let	38	80	42
	25–54 let	42	63	21
	55 let a více	26	48	22
Francie		43	66	23
	15–24 let	55	72	17
	25–54 let	45	67	22
	55 let a více	32	58	26
Spojené království		32	54	22
	15–24 let	35	69	34
	25–54 let	40	62	22
	55 let a více	17	34	17
Belgie/België		34	52	18
	15–24 let	52	75	23
	25–54 let	34	54	20
	55 let a více	20	37	17
Nederland		25	41	24
	15–24 let	35	63	28
	25–54 let	31	46	15
	55 let a více	14	22	8
Danmark		28	40	12
	15–24 let	19	50	11
	25–54 let	37	57	20
	55 let a více	20	17	-3
Lucembursko		28	32	4
	15–24 let	35	40	5
	25–54 let	31	36	5
	55 let a více	18	22	4

¹ Země jsou seřazeny v sestupném pořadí podle rozdílu mezi procenty odpovědí obou pohlaví.

Obraťme se nyní k preferencím, které muži přisuzují svým manželkám a ženy svým manželům, pokud jde o výkon placeného povolání ženami.

Tato analýza má smysl pouze tehdy, vezmeme-li v úvahu profesní situaci dotazovaného muže nebo ženy – je on nebo ona „aktivní“? Je on nebo ona „aktivní“? a manžela/manželky ¹.

Lze tedy rozlišit dvanáct segmentů populace:

1. Aktivní muži s aktivními manželkami	1030
2. Aktivní muži s neaktivními manželkami	1440
3. Aktivní muži bez manželek	690
4. Neaktivní muži s aktivními manželkami	80
5. Neaktivní muži s neaktivními manželkami	740
6. Neaktivní muži bez manželek	490
7. Aktivní ženy s aktivním manželem/manželkou	1000
8. Aktivní ženy s neaktivními manželi	100
9. Pracující ženy bez manželů	750
10. Neaktivní ženy s aktivními manželi	1420
11. Neaktivní ženy s neaktivními manželi	480
12. Neaktivní ženy bez manželů	1070

Prvním zjištěním je, že jasná většina žen – vdaných nebo svobodných – chce pracovat:

80 % žen v domácnosti, kde pracují oba manželé;

75 % pracujících žen, které žijí samy;

56 % žen, jejichž manžel/manželka je aktivní, ale které samy nepracují;

50 % žen žije samo a nepracuje. ²

Ženy jsou vždy ochotnější pracovat, než si muži představují.

v domácnostech, kde pracují oba manželé, zatímco 80 % žen upřednostňuje práci, pouze 63 % mužů se domnívá, že jejich žena skutečně upřednostňuje práci;

v domácnostech, kde pracují pouze muži, by 56 % žen upřednostňovalo práci a pouze 45 % mužů jim tuto preferenci přisuzuje.

Za třetí, muži si v každém případě častěji myslí, že ženy upřednostňují (nebo by upřednostňovaly) práci, než si přejí pro sebe, ale podceňují význam tohoto snění:

1 Pojem „aktivní“ nebo „aktivní“ by měl být chápán jako osoba vykonávající výdělečnou činnost (s výjimkou nezaměstnaných). „Práce“ zde má stejný význam jako „aktivní“ nebo „aktivní“.

2 V kategorii neaktivních žen, jejichž manžel je neaktivní, podíl klesá na 37 %: Většina z nich jsou domy složené ze starších lidí.

Zvláštní průzkum Eurobarometru *Ženy a muži v Evropě* – květen 1975

v domácnostech, kde pracují oba manželé, si 63 % mužů myslí, že jejich žena dává přednost práci, ale pouze 51 % mužů skutečně dává přednost práci; Podceňují tento rozdíl, protože 80 % žen chce pracovat a 62 % si myslí, že jejich manžel chce pracovat pro ně.

V domácnostech, kde pracují pouze muži, si 45 % mužů myslí, že by jejich žena chtěla pracovat, 27 % byji preferovalo, zatímco 56 % žen by chtělo pracovat a pouze 28 % věří, že s tím jejich manželé souhlasí.

A konečně v případech, kdy jsou zaměstnáni muži i ženy, ženy podceňují touhu mužů zůstat doma:

27 % žen se domnívá, že jejich manželé by si přáli, aby jejich ženy nepracovaly, zatímco ve skutečnostiby 40 % manželů upřednostňovalo, aby jejich ženy zůstaly doma.

Tato dlouhá analýza je shrnuta v následující tabulce. Lze dojít k závěru, že postoje a předpoklady feministických hnutí jsou v tomto bodě potvrzeny: převážná většina pracujících žen chce pracovat dokonce o něco více než polovina žen, jejichž manželé pracují a kteří nepracují sami; muži tuto aspiraci žen podceňují, což odráží tradiční obraz ženy v domácnosti, která je v nich silněji internalizována, než si ženy samy představují.

Tabulka 35

Příslušné a vzájemné preference žen a mužů, pokud jde o profesní práci žen
(Společně se Společenstvím)¹

	Žena dává přednost		Člověk upřednostňuje	
	pracovní	nepracovat	Že žena pracuje	že žena nepracuje
Domácnosti, kde pracují muži a ženy:				
ženy (1000)	80%	15%	62%	27%
Muži (1030)	63	27	51	40
Domácnosti, kde muž pracuje, zatímco žena nepracuje:				
Ženy (1420)	56%	38%	28%	61%
Muži (1440)	45	44	27	64
Domovy, kde nepracují ani muži, ani ženy:				
Ženy (480)	37%	AT %	17%	63%
Muži (740)	30	51	22	62
Osob žijících osamoceně:				
Aktivní ženy (750)	75%	11%		
Neaktivní ženy (1070)	50	26		
Aktivní muži (690)			36%	23%
Neaktivní muži (490)			38	23

¹ V zájmu zjednodušení nebylo z tabulky vynecháno žádné stanovisko.

Jak lze očekávat, tyto příslušné a reciproční postoje k profesní práci žen jsou silně ovlivněny věkem. Pro ilustraci tohoto zjištění se omezím na dva příklady:

– V domácnostech, kde pracují muži a ženy, se pozitivní postoj žen k práci žen pohybuje od 87 % u žen ve věku 15–24 let po 70 % u žen starších 55 let; v týchž domácnostech se 76 % mužů ve věku 15 až 24 let domnívá, že jejich ženy chtějí pracovat, ve srovnání s 58 % mužů starších 55 let; Kromě toho by 58 % mužů ve věku 15–24 let chtělo, aby jejich ženy pracovaly, ve srovnání se 40 % mužů ve věku 55 let a více.

V domácnostech, kde pracují pouze muži, by chtělo pracovat 59 % žen ve věku 15–24 let a 50 % žen ve věku 55 let a více; v týchž domácnostech se 55 % mužů ve věku 15–24 let a 33 % mužů ve věku 55 let a více domnívá, že by jejich žena chtěla pracovat; 33 % mužů ve věku 15–24 let a 22 % mužů ve věku 55 let a více by si přálo, aby pracovala sama.

Následující tabulka shrnuje pro každou věkovou skupinu rozdíl mezi tím, co si ženy a muži skutečně myslí, a rozdíl mezi tím, co si myslí ti druhí.

V domácnostech, kde oba manželé pracují pomalu, je rozdíl mezi tím, co si ženy a muži skutečně myslí o práci žen (sloupce A a D), zhruba konstantní, bez ohledu na věkovou skupinu: 29, 26 a 30; jinak se relativní nepřátelství mužů k práci žen jeví jako hluboce zakořeněný kulturní jev. V týchž domácnostech je rozdíl mezi tím, co si muž myslí, že dává přednost své ženě, a tím, co si žena myslí, že dává přednost svému manželovi (sloupce B a C), poněkud silnější u starších osob: 5, 3 a 12; s výjimkou posledně jmenovaného je tedy mezi manželi relativní harmonie obrazů, ne-li hlubokých postojů.

– V domácnostech, kde muži pracují sami, jsou rozdíly v postojích k práci žen (sloupce A a D) v různých věkových skupinách zhruba stejné: 26, 29 a 28; To potvrzuje předchozí zjištění, že postoje jsou dobře zakořeněné bez ohledu na věk, ať už žena pracuje nebo ne. Ve stejných domácnostech je rozdíl mezi obrázky (sloupce B a C) výraznější než v domácnostech, kde pracují oba manželé, s výjimkou starších osob: 23, 21 a 8; jinými slovy, u starších lidí existují obrazy, které jsou harmonické (nepříznivé pro práci žen), zatímco v mladších domácnostech si ženy (z nichž většina by chtěla pracovat) představují, že muži jsou pro práci žen do značné míry nepřízniví, a proto mají pravdu.

Tabulka 36

Příslušné a vzájemné preference žen a mužů s ohledem na profesní práci žen podle práce dotazované osoby (Společně se Společenstvím)

	Žena upřednostňuje práci (A)	Muž si myslí, že žena raději pracuje (B)	Žena si myslí, že muž upřednostňuje její práci (C)	Muž dává přednost ženě před prací (D)
Domovy, kde pracují muži a ženy	80 %	63 %	62 %	51 %
15–24 let	87	76	71	58
25–54 let	79	64	61	53
55 let a více	70	58	46	40
Domácnosti, kde muž pracuje, zatímco žena nepracuje:	56 %	45 %	28 %	27 %
15–24 let	59	55	32	33
25–54 let	58	49	28	29
55 let a více	50	33	25	22

V závislosti na povolání, které dotazovaná osoba vykonává, byla provedena další analýza v domácnostech, kde oba manželé vykonávají profesní činnost.

Tato analýza nejprve ukazuje, že ve všech povoláních převládá většina pracujících žen skutečně upřednostňuje práci (sloupec A). Na druhé straně existují značné rozdíly mezi muži: Každý druhý dělník a převážná většina zemědělců by si přáli, aby jejich ženy nepracovaly (sloupec D).

Ve všech kategoriích, s výjimkou svobodných povolání, muži podceňují, že ženy upřednostňují profesionální práci (sloupce B a A).

Ve všech kategoriích, s výjimkou zemědělců, je u mužů vyšší pravděpodobnost, že budou pracovat, než u žen (sloupce B a C).

Tyto výsledky jasně ukazují vliv různých druhů kultury na hodnotové systémy mužů a žen; dvě prostředí mají velmi odlišné postoje a postoje mezi muži a ženami: svobodná povolání a zemědělci

V nejdlehlších sociokulturních kruzích je rozdíl mezi postoji obou pohlaví k práci žen (sloupce A a D) minimální; Ve svobodných profesích bude dokonce o něco více mužů, kteří chtějí, aby jejich ženy pracovaly pro ně, než žen, které skutečně chtějí pracovat. Naopak, téměř všechny farmářky chtějí pracovat, zatímco pouze jeden ze čtyř farmářů chce, aby jeho žena pracovala.

Pokud jde o obrazy, (sloupce B a C) je poměrně málo mužů ve svobodných profesích než v jiných profesích, s výjimkou zemědělců, kteří si myslí, že jejich ženy dávají přednost práci, pokud existují pouze nápadité ženy. Naopak mezi zemědělci existuje značný a opačný rozdíl mezi procentem mužů, kteří si myslí, že jejich žena chce pracovat, a procentem žen, které tuto myšlenku připisují své matce. Posledně uvedená anomálie pravděpodobně vyjadřuje rozdíl v hodnotových systémech, pokud jde o práci žen na venkově, a možná i ve vnímání položené otázky: Farmářka (95%) dává přednost práci, ale je to opravdu v zemědělství? a domnívá se, že její manžel dává přednost tomu, aby pracoval (76 %); pokud jde o zemědělce, jeho hodnotový systém ho vede k tomu, že velmi často upřednostňuje, aby jeho manželka nepracovala (tři ze čtyř

Zvláštní průzkum Eurobarometru *Ženy a muži v Evropě* – květen 1975

případů, včetně případů, kdy nereaguje), a domnívá se, že by raději nepracovala, aniž by bylo známo, zda vědomě či nevědomě odkazuje na práci na farmě nebo na práci mimo ni.

Tabulka 37

Příslušné a reciproční postoje žen a mužů k profesní práci žen vzaměstnánídotazované osoby

(Společenstvíjako celek: domovy, kde oba manželé pracují)

	Žena upřednostňuje práci (A)	Muž si myslí, že žena raději pracuje (B)	Žena si myslí, že muž upřednostňuje její práci (C)	Muž dává přednost ženě před prací (D)
Společně	80 %	63 %	62 %	51 %
Povolání dotazované osoby (muže nebo ženy)				
Zemědělec	95	40	76	24
Svobodná povolání	89	95	79	100
Obchodník, řemeslník	80	62	59	57
Pracovník	79	60	59	45
Zaměstnanec	81	58	64	58
Vrcholné vedení	91	85	77	63

Přístup v zemědělských kruzích k práci žen – a obecněji ke společenským transformacím – bude vyžadovat další výzkum.

Vezměme si jako poslední příklad av domácnostech, kde jsou výdělečně činní pouze muži, lze vidět, že téměř ve všech povoláních jsou muži výrazně příznivější pro práci žen, když pracují jejich manželky, než když nepracují: si l'on může hovořit o výběru, je to volba domácnosti. Jedinou výjimkou jsou zemědělci, bez ohledu na to, zda jejich manželka pracuje nebo ne, pouze čtvrtina zemědělců uvádí, že jsou pro její práci.

Tabulka 38

Postoje mužů k profesní práci žen podle povolání dotázaného muže

(Společně se Společenstvím)

	Domovy, kde pracují muži a ženy		Domy, kde pracuje jen člověk	
	Pro	proti	Pro	proti
Společně	51 %	40 %	27 %	64 %
Zemědělec	24	65	27	61
Svobodná povolání	100	.	26	70
Obchodník, řemeslník	57	34	24	69
Pracovník	45	46	26	65
Zaměstnanec	58	34	35	58
Vrcholné vedení	63	21	23	63

V. Sociální formy považované za důležité pro zlepšení postavení žen

Společenská debata o postavení žen vyústila ve všech zemích, kde rozvíjí reformy a reformní projekty, z nichž některé jsou legislativní povahy, zatímco jiné se přímo zabývají postoji a chováním, morálkou.

Pro otestování řady těchto reforem byla položena otázka všem respondentům:

Která z následujících opatření jsou podle vás nejdůležitější?

A. Usnadnit a zlevnit přístup k jeslím, jeslím a jeslím, aby to mohly dělat matky, které chtějí pracovat.

Zpružnění pracovní doby pro matky, které chtějí pracovat.

Usnadnění přístupu k práci matkám, které přestaly pracovat, když měly malé děti.

D. Poskytnout ženám, které chtějí zůstat doma, pevnou odměnu odpovídající jejich povinnostem v domácnosti, aby byly méně závislé na svých manželech.

Snazší přístup k práci pro rozvedené nebo odloučené ženy.

F. Snažte se zajistit, aby domácí práce byly lépe rozděleny mezi muže a ženy. »

Nejčastější odpovědi žen i mužů je především přístup do jeslí, středisek denní péče a mateřských škol (26 %); Následuje úprava týdenní pracovní doby (23 %) a poskytování odměny odpovídající úkolům v domácnosti (18 %).

Shrneme-li odpovědi uvedené na prvním nebo druhém místě, je zřejmé, že úprava týdenní pracovní doby a přístup k jeslím jsou téměř na stejné úrovni, v pořadí podle preferencí, 42 % a 40 %; mužihovoří o něco častěji než ženy, pokud jde o úpravu pracovní doby. Dále přicházejí a bez výrazných rozdílů mezi odpověďmi mužů a žen: odměna za domácí úkoly (33 %), přístup k práci pro matky, které musely přestat pracovat (26 %), sdílení domácích úkolů (22 %) a přístup k práci pro rozvedené nebo odloučené ženy (19%).

Absence rozdílů mezi reakcemi mužů a žen ukazuje, že postoje jsou rozšířené v celé společnosti, pravděpodobně proto, že odrážejí informační sdělení šířená hlavními sdělovacími prostředky: tisk, rozhlas a televize.

Tento široký konsenzus je potvrzen zkoumáním odpovědí podle věku nebo úrovně vzdělání. Nanejvýš lze poznamenat, že mladé ženy, které jsou zjevně obzvláště znepokojeny, staví na první nebo druhé místo mezi svými požadavky přístup k jeslím, jeslím a mateřským školkám a že nejvzdělanější lidé jsou o něco méně často nakloněni myšlence platit za domácí práce matky. Na druhé straně je touha po lepším přístupu k jeslím, střediskům denní péče a střediskům denní péče o děti, jak by se dalo očekávat, poněkud silnější ve městech než ve vesnicích.

Tabulka 38

Nejdůležitější sociální formy pro zlepšení postavení žen

(Odpovědi poskytnuté na prvním nebo druhém místě všemi respondenty ve Společenství)

	Muži a ženy	Muži	ženy
1. Uspořádání pracovní doby	42 %	45 %	40 %
2. Uspřádání a zlevnění přístupu k jeslím, střediskům denní péče atd.	40	40	40
3. Platba za domácí práce	33	32	33
4. Uspřádání přístupu k práci matkám, které přestaly pracovat	26	27	26
5. Snaží se, aby se domácí práce více sdílely	22	20	23
6. Uspřádání přístupu k práci pro rozvedené nebo rozvedené ženy	19	19	20
Nezodpovězeno	18	17	18

Rozdíly mezi zeměmi jsou malé. Téměř všude je organizace týdenní pracovní doby pro matky, které chtějí pracovat, na prvním nebo druhém místě v seznamu požadovaných reforem; jedinou výjimkou je Itálie, kde se toto opatření řadí na třetí místo. Nedostatečný přístup k jeslím, jeslím a mateřským školkám je zdůrazňován všude, s výjimkou Irlanď, ale zejména v Itálii (57 % respondentů a dokonce 66 % ve velkých městech). Platící ženy, které chtějí zůstat doma, jsou na prvním nebo druhém místě v Belgii (47 %), Francii (42 %), Irsku (37 %) a Itálii (50 %), tj. zejména v zemích, kde je obecný postoj k postavení žen stále poměrně tradiční.

Stručně řečeno, v celém Společenství existují tři jasné požadavky nebo očekávání na zlepšení postavení žen: dvě jsou úzce propojeny: pružnější pracovní doba a lepší přístup k jeslím, střediskům denní péče a střediskům denní péče o děti, které jsou pravděpodobně podpořeny svobodou žen od profesionální práce; zatřetí přiznání rodinného platu ženám, které si přejí zůstat doma, se jeví jako rovnocenně spojené s každou z ostatních, ale méně důležité, než jsou pro sebe navzájem, a pravděpodobně odpovídá jinému, tradičnějšímu platu žen.¹

¹ U všech respondentů existuje jedna ze tří šancí, že jeden respondent, který upřednostní pružnou pracovní dobu, jim rovněž poskytne lepší přístup k jeslím a naopak. Existuje o něco méně než jedna ze tří šancí, že jeden respondent, který si zvolí rodinný plat, rovněž upřednostní každou ze zbývajících dvou reforem.

Tabulka 40

Nejdůležitější sociální formy pro zlepšení postavení žen
(podle zemí)¹

Belgie/België 1. Odměna domácností (47 %) 2. Pracovní doba (42 %) 3. Přístup do jeslí (40 %) 4. Reintegrace prof. (29 %) 5. Sdílení t- šachy(21%) 6. Přístup pro rozvedené ženy (16 %)	Danmark 1. Pracovní doba (46 %) 2. Přístup do jeslí (32 %) 3. Reintegrace prof. (30 %) 4. Odměna domácností (25 %) 5. Přístup pro rozvedené ženy (23 %) 6. Sdílení t- šachy(21%)	Deutschland 1. Pracovní doba (34 %) 2. Přístup k vlasům(31 %) 3. Odměna domácností (22 %) 4. Reintegrace prof. (22 %) 5. Sdílení úkolů (21 %) 6. Přístup pro rozvedené ženy (18 %)
Francie 1. Pracovní doba (48 %) 2. Odměna domácností (42 %) 3. Přístup k vlasům(40 %) 4. Reintegrace prof. (31 %) 5. Přístup pro rozvedené ženy (21 %) 6. Sdílení t- šachy(16%)	Irsko 1. Pracovní doba (37 %) 2. Odměna domácností (37 %) 3. Reintegrace prof. (34 %) 4. Přístup pro rozvedené ženy (32 %) 5. Sdílení úkolů (31 %) 6. Přístup do jeslí (28 %)	Italia 1. Přístup do jeslí (57 %) 2. Odměna domácností (50 %) 3. Pracovní doba (39 %) 4. Reintegrace prof. (23 %) 5. Sdílení t- šachy(16%) 6. Přístup pro rozvedené ženy (15%)
Lucembursko 1. Přístup k vlasům(41 %) 2. Pracovní doba (40%) 3. Přístup pro rozvedené ženy (26 %) 4. podíl t- šachů(25%) 5. Reintegrace prof. (24 %) 6. Odměna domácností (22 %)	Nederland 1. Pracovní doba ??(47 %) 2. Přístup do jeslí (34 %) 3. Podíl t- šachy(27%) 4. Reintegrace prof. (26 %) 5. Odměna domácností (19%) 6. Přístup pro rozvedené ženy (15%)	Spojené království 1. Pracovní doba (50 %) 2. Přístup do jeslí (36 %) 3. podíl t- šachy(31%) 4. Reintegrace prof. (29 %) 5. Přístup pro rozvedené ženy (24 %) 6. Odměna domácností (21 %)

¹ Země jsou seřazeny v abecedním pořadí. Zvýrazněny jsou nejčastěji citované body v celém Společenství. Procentní podíly odpovídají četnosti výběru významu vyjádřené v každé zemi v odpovědích na prvním nebo druhém místě.

VI Postoje k politice a formy společenské participace

Je společným a hluboce zakořeněným místem, že „politika je spíše záležitostí lidí“. Někteří muži a ženy, kteří jsou v naší době pravděpodobně méně početní než před 30 nebo 50 lety, to činí normou; jiní si pouze všímají faktické situace a snaží se ji vysvětlit tak, aby ji bylo možné změnit. Ať už ženy učinily jakýkoli pokrok směrem k rovným příležitostem k účasti na sociálně-politickém životě, to, co Maurice Duverger napsal ve své zprávě UNESCO z roku 1955, zůstalo do značné míry platné:

počet žen, které se zdržely hlasování ve volbách, je v průměru vyšší než počet mužů, kteří se zdrželi hlasování, a to i při zohlednění důležitých nápravných opatření, jako je věk, úroveň vzdělání, sociálně-profesní kategorie atd.;

účast žen v „vládním kruhu“, tj. ve výkonu politické moci a v politickém rozhodování, je nižší než účast mužů.¹

V nedávném dokumentu, dvacet let po mezinárodním vyšetřování vedeném DUVERGEREM, OSN znovu zdůraznila velký rozdíl mezi „oficiálním uznáním politických práv, která jsou prakticky univerzální, a významem přímé úlohy žen ve vládě“. V dokumentu se dále uvádí: „až na několik výjimek se skutečná politická účast žen, která je již na místní úrovni nízká, dále snižuje s tím, jak se člověk přibližuje centru politického rozhodování.“²

Pouze v zemích Evropského společenství se podíl žen zvolených do vnitrostátních parlamentů pohybuje od 3 % (Belgie a Itálie) do 9 % (Nizozemsko) a dosahuje 17 % pouze v jedné zemi: Dánsko.³

Podle společnosti DUVERGER, jejíž práce je stále relevantní, „tato nízká úroveň vlivu žen (...) se nejprve zdá být výsledkem mužské opozice. Na volební frontě byla tato opozice již poměrně silná (...). Mužská opozice však v tomto ohledu postupně ustupuje, neboť výsledky volebního práva žen odhalily několik změn, které ve srovnání s předchozí situací přinášejí. Na vládní úrovni zůstává tato opozice velmi silná, protože nabývá konkurenčního podstatného charakteru (...). Odstranění žen z důvodů hospodářské soutěže je skryto (...) za velmi účinným mechanismem odůvodnění: cílem je ukázat, že politika je svou povahou v podstatě mužskou oblastí, v níž musí být ženy přijímány pouze výjimečně a v přísně omezených oblastech ([...]). Nejde zde již o stanovení nerovnosti mezi muži a ženami, o nadřazenost mužů a žen nad ženami, ale o zachování určité dělby práce mezi nimi, založené na rozdílných schopnostech.“

A autorka uvážlivě dodává, že „ať už byla odůvodnění sebejemnější, mužská opozice vůči účasti žen v politice by nemohla být tak úspěšná, kdyby se setkala s velmi silným ženským odporem. Ta však zůstává celkově nízká (...). Je třeba poznamenat, že slabý vliv žen ve vedení států je do značné míry založen na setrvačnosti žen. Skutečnost, že ženy se o politiku zajímají méně než muži, je nesporným prvním faktem (...). Nejenže ženy projevují malou chuť vstoupit do „vládního kruhu“, ale do značné míry přijímají systém ospravedlnění vynalezený muži k racionalizaci tohoto zdržení se hlasování.“⁴

V rámci tohoto výzkumu týkajícího se devíti zemí Společenství byly položeny tři otázky s cílem určit a změřit postoje mužů a žen k příslušným rolím v politickém životě.

1 Politická participace žen. UNESCO v roce 1955.

2 Dokument E/CONF.66/3 Světové konference Mezinárodního roku žen. Bod 9 předběžného pořadu jednání. Organizace spojených národů, 1975, strana 12.

3 Viz výše uvedený dokument (s. 13) a pro Dánsko poznámka IWY/15 „Stav a postavení žen v dnešním světě: some essential facts“, Centrum OSN pro hospodářské a sociální informace, prosinec 1974, (s. 9).

4 Maurice DUVERGER, op. cit., s. 127-131.

Kromě toho nám další otázky týkající se účasti na politickém životě, které byly položeny všem respondentům, umožní objasnit údaje o tomto společenském problému.

1. Politika-co musí být především záležitostí lidí?

„Někdy se říká, že „politika musí být více o mužích než o ženách“. Vy osobně rozhodně souhlasíte, spíše souhlasíte, spíše nesouhlasíte nebo vůbec nesouhlasíte?“

V celém Společenství se 35 % respondentů shodlono tom, že politika by měla více dominovat mužům, zatímco 61 % nesouhlasilo. Neexistuje žádný významný rozdíl mezimužskými a ženskými odpověďmi.

Tabulka 41

Měla by být politika spíše záležitostí mužů?

(Společně se Společenstvím)

	Muži a ženy	Muži	ženy
Rozhodně souhlasím	15%	15%	15%
Docela souhlasím	20	21	19
Spíše nesouhlasím	22	23	20
Vůbec nesouhlasím	39	37	41
Nezodpovězeno	4	4	5
Celkem	100	100	100

Vliv věku, zejména u žen, a dosaženého vzdělání u všech respondentů je velmi silný.

Mezi mladými muži (15–24 let) 42 % vůbec nesouhlasí s předsudky vůči ženám; u žen stejného věku je tento podíl 52 %. Naproti tomu mezi osobami ve věku 55 let avíce pouze 33 % mužů a 30 % žen silně nesouhlasí s předpojatostí. Negativní postoj žen k politické účasti jejich pohlaví, o němž hovořil Maurice DUVERGER, je proto částečně ověřen: starší ženy, pokud mají silný názor, jsou méně příznivé prorovnou účast žen než muži stejného věku; I mezi nimi však malá „progresivní“ většina (48 % spíše nesouhlasí nebo nesouhlasí vůbec) převažuje nad „tradicionalisty“ (45 %).

Důležitou úlohu hraje také dosažené vzdělání, neboť odpověď „rozhodně nesouhlasí“ se zvyšuje z 32 na 43 a 56 % v závislosti na dosaženém vzdělání. Vzhledem k tomu, že mladé ženy jsou celkově vzdělanější než starší ženy, není pochyb o tom, že tyto dvě proměnné – věk dosaženého vzdělání – mají aditivní účinek.

Ostatní zkoumané proměnné (sociálně-profesní kategorie, velikost místa bydliště) nemají významný vliv.

Tabulka 42

Měla by být politika více o mužích podle pohlaví, pohlaví dosaženého vzdělání?

(Společně se Společenstvím)

	Muži			ženy			Úroveň vzdělání		
	-25	25/54	55+	-25	25/54	55+	Nízká	Žalobní důvod	Vysoká
Rozhodně souhlasím	11 %	14 %	20 %	8 %	13 %	23 %	20 %	11 %	5 %
Docela souhlasím	19	21	22	14	19	22	21	20	14
Spíše nesouhlasím	24	23	21	21	22	18	21	22	23
Vůbec nesouhlasím	42	38	33	52	42	30	32	43	56
Nezodpovězeno	4	4	4	5	4	7	6	4	2
Celkem	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Jak se dalo očekávat, rozdíly mezi zeměmi jsou značné. Navíc se zde měřené postoje zdají být nezávislé na postojích, které jsme dosud zkoumali, pokud jde o postavení žen. Na jedné straně najdeme země, jako je Dánsko, Spojené království, Irsko a Francie, kde velmi převládá nesouhlas s položenou otázkou, a tudíž postoj příznivý pro účast žen na politickém životě. Následuje Itálie, která je poměrně blízko průměru Společenství. Na druhé straně najdeme Nizozemsko a Německo, kde je postoj k účasti žen stále většinový, a Belgie a Lucembursko, kde je postoj k účasti žen většinový.

Pro větší jasnost a s ohledem na intenzitu vyjádřených postojů nejprve představíme index vypočítaný přiřazením koeficientu -2 nebo 2 odpovědím „rozhodně souhlasím“ nebo „rozhodně nesouhlasím“ a koeficientu -1 nebo 1 průběžným odpovědím, přičemž celkový získaný součet se vztahuje k procentu respondentů v jednom nebo druhém směru. Podle konstrukce je maximální skóre $+2$ a minimální skóre je -2 .

Rozdělení zemí v sestupném pořadí podle bodového hodnocení, tj. zemí, kde je postoj k účasti žen na politickém životě blíže k maximu, je následující:

1. Danmark	1,03
2. Spojené království	0,85
3. Irsko	0,75
4. Francie	0,69
5. Itálie	0,56
Průměr Společenství	0,52
6. Nederland	0,44
7. Deutschland	0,11
8. Belgie/België	-0,13
8. Lucembursko	-0,16

Vezmeme-li devět zemí Společenství jeden po druhém a ve stejném pořadí, je patrné, že téměř ve všech zemích ovlivňuje postoj žen silněji než postoj mužů; Mladší lidé téměř vždy více podporují politickou účast žen než starší lidé.

U mužů je rozdíl mezi nejstarším a nejstarším výraznější v Lucembursku a Nizozemsku než v jiných zemích. V obou zemích, stejně jako v Dánsku, je vliv věku ještě o něco silnější u mužů než u žen. A konečně, ve

Zvláštní průzkum Eurobarometru *Ženy a muži v Evropě* – květen 1975

dvou zemích, ve Spojeném království a v Irsku, je zvláštní, že mladí muži o něco méně podporují účast žen než starší muži.

Pokud jde o ženy, vliv věku je vždy ve stejném směru: Čím jsou mladší, tím více jsou pro politickou účast žen. Rozdíl mezi nejmladším a nejstarším je patrný zejména v Belgii, Francii a Itálii.

Vliv dosaženého vzdělání je menší než vliv věku téměř ve všech zemích s výjimkou Spojeného království a Německa. Ve třech zemích je silnější než v ostatních: v Belgii, Itálii a Francii; or to jsou tři země s největším vlivem věku na postoje žen; lze proto dospět k závěru, že obě proměnné působily stejným směrem: mladí lidé a v menší míře i dosažené vzdělání určují určitý typ postoje žen, který podporuje změnu ve společnosti, tj. zvýšenou účast žen na politickém životě.

Stručně řečeno, v zemích, kde je účast žen na politickém životě obecněji přijímána, nemá na měřené postoje silný vliv ani věk, ani dosažené vzdělání: tak je tomu v Dánsku, Spojeném království a Irsku.

Naopak v zemích, kde se zdá, že stále převládá mužský obraz politického života, hraje věk a/nebo dosažené vzdělání, zejména u žen, velmi důležitou úlohu při utváření postojů příznivějších pro ženy.

Zvláštní průzkum Eurobarometru *Ženy a muži v Evropě* – květen 1975

Tabulka 43

Měla by politika být více o mužích podle pohlaví, pohlaví a dosaženého vzdělání (podle zemí)

	Muži				Ženy				Úroveň vzdělání		
	Celkem	-25	25/54	55+	Celkem	-25	25/54	55+	Nizká	Žalobní důvod	Vychován
Danmark	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
++	11	5	8	15	7	5	5	9	10	7	5
++	8	8	9	11	8	6	7	11	9	9	9
-	29	27	28	33	30	21	31	31	32	25	24
--	44	49	50	32	47	63	51	35	40	55	58
?	8	11	5	8	8	5	5	14	9	4	4
Index	0,94	1,2	1,07	0,6	1,26	1,38	1,19	0,84	0,93	1,17	1,29
Spojené království											
++	11	12	10	13	15	11	12	20	16	9	3
++	15	18	16	10	10	9	10	12	14	9	9
-	23	25	21	25	17	20	16	16	20	19	21
--	46	36	49	47	53	54	59	45	44	60	66
?	5	9	4	5	5	6	3	7	6	3	1
Index	0,81	0,59	0,85	0,85	0,89	1,02	1,04	0,56	0,65	1,15	1,42
Irsko											
++	17	17	16	16	14	6	14	23	20	15	2
++	15	17	14	15	13	10	12	16	14	13	16
-	24	29	23	18	17	21	13	18	19	18	25
--	43	32	46	49	55	61	60	41	45	53	55
?	1	5	1	2	1	2	1	2	2	1	2
Index	0,51	0,43	0,7	0,7	0,86	1,25	1,05	0,39	0,45	0,82	1,17
Francie											
++	11	4	9	16	13	4	11	27	21	7	4
++	19	21	18	20	19	14	18	23	21	19	15
-	23	17	27	21	23	15	27	20	26	22	20
--	44	55	44	39	43	62	42	29	29	50	57
?	3	3	2	4	2	5	2	1	3	2	4
Index	0,73	1,02	0,8	0,46	0,66	1,24	0,74	0,02	0,22	0,92	1,16
Itálie											
++	18	11	16	25	15	8	15	24	22	7	6
++	17	12	16	20	19	9	20	26	20	21	10
-	21	22	21	20	19	22	21	13	19	22	23
--	42	52	44	33	43	59	41	31	35	48	61
?	2	3	3	2	4	2	3	7	4	2	+
Index	0,54	0,93	0,63	0,17	0,57	1,17	0,54	0,01	0,26	0,85	1,25
Nizozemsko											
++	16	13	16	17	15	11	14	19	17	16	7
++	21	10	19	27	22	12	25	21	23	20	16
-	15	10	18	11	14	13	15	12	12	18	15
--	40	52	42	33	37	60	36	29	33	42	57
?	8	15	5	12	12	4	10	19	15	4	5
Index	0,45	1,14	0,54	0,2	0,42	1,04	0,4	0,13	0,23	0,51	1,05
Německo											
++	18	13	16	23	16	6	15	23	21	15	7
++	33	29	33	34	26	24	25	29	31	29	23
-	25	35	25	22	22	26	22	20	22	24	26
--	21	23	22	19	29	37	32	20	21	25	43
?	3	+	4	2	7	7	6	8	5	7	1
Index	-0,01	0,25	0,04	-0,2	0,23	0,69	0,33	-0,17	-0,07	0,18	0,76
Belgie/Belgie											
++	26	18	24	36	29	12		25	42	37	24
++	22	21	25	18	21	19	26	16	21	23	20
-	24	30	24	18	23	33	24	19	18	26	33
--	22	26	21	21	18	31	19	9	13	22	33
?	6	5	6	7	9	5	6	14	11	5	3
Index	-0,07	0,28	-0,06	-0,34	0,21	0,56	-0,15	-0,72	-0,58	-0,02	0,59
Luxembursko											
++	25	27	17	39	20	8	22	22	23	23	21
++	28	31	27	29	25	24	26	26	33	28	17
-	19	23	19	18	21	32	21	15	20	22	18
--	16	15	21	7	22	36	19	20	13	22	24
?	11	4	16	7	12	+	12	17	11	5	20
Index	-0,32	-0,32	-0,02	-0,8	0	0,64	-0,14	-0,18	-0,38	-0,09	-0,07

2. Příslušné politické role

Jedna věc je říci, že politika by neměla být záležitostí pouze mužů. Ale musí hrát stejnou nebo jinou roli v politice? Z toho plyne další otázka;

Myslíte si, že ženy by měly hrát stejnou roli jako muži v politice nebo jinou roli?

Převážná většina veřejnosti ve všech zemích Společenství (57 %) se domnívá, že ženy by měly hrát v politice stejnou úlohu jako muži. Významná menšina (34 %) je však pro jinou úlohu.

Rozdíly v odpovědích mezi muži a ženami jsou opět malé, ale věk, zejména mezi ženami, a dosažené vzdělání silně diskriminují: 7 z 10 žen ve věkové skupině 15–24 let a 7 z 10 nejvzdělanějších žen je pro „stejnou úlohu“.

Tabulka 44

Příslušné politické role mužů a žen podle pohlaví, pohlaví dosaženého vzdělání
(Společně se Společenstvím)

	Stejná role	Různé role	Nezodpovězeno
Společně	57 %	34 %	9 %
Muži	57	36	7
Z toho: 15 až 24 let	63	29	8
25 až 54 let	59	35	6
55 let a více	51	42	7
ženy	57	32	11
Z toho: 15 až 25 let	70	21	9
25 až 54 let	60	32	8
55 let a více	45	40	15
Úroveň vzdělání:			
- nízká	53	36	11
průměr	59	34	7
- vysoká	69	26	5

Rozdíly v odměňování jsou značné a do značné míry odpovídají rozdílům, které jsme viděli v souvislosti s „politikou, lidskými záležitostmi“:

- postoje, které jsou pro rovné postavení nejpříznivější, jsou pozorovány v Dánsku (78 %), Spojeném království (68 %), Irsku (65 %) a Nizozemsku (61 %);

Itálie se blíží průměru Společenství (58 %).

následuje Francie (52 %), Německo (50 %), Lucembursko (47 %) a Belgie (45 %).

Ve Společenství proto stále existují dvě země, v nichž většina veřejnosti nepřijímá rovnocennou politickou účast ve stejných oblastech jako ženy a muži: Lucembursko a Belgie.

Jádrem každé národní kultury je vliv věku a dosaženého vzdělání.

Vliv věku je silnější u žen než u mužů. Rozdíly v postojích mezi staršími a mladšími lidmi jsou u mužů, stejně jako u žen, zvláště patrné v Itálii.

Věk jednoznačně diskriminuje pouze v Belgii a Itálii.

Tabulka 45

Genderové,genderové a vzdělávací politické role (podle zemí)¹

	Muži				ženy				Úroveň vzdělání		
	Celkem	-25	25/54	55+	Celkem	-25	25/54	55+	Nízká	Žalobní důvod	Vysoká
Danmark											
Stejná role	80 %	73 %	86 %	73 %	76 %	86 %	84 %	60 %	76 %	81 %	84 %
Různé role	12	8	10	18	15	10	11	25	14	15	9
- Bez odpovědi	8	15	4	9	9	4	5	15	10	4	7
Spojené království											
Stejná role	69	63	69	70	68	72	74	59	63	77	82
Různé role	24	24	24	25	23	18	21	28	27	19	16
- Bez odpovědi	7	13	7	5	9	10	5	13	10	4	2
Irsko											
Stejná role	63	57	67	64	65	73	68	57	59	68	75
Různé role	31	30	31	31	30	22	29	36	35	28	21
- Bez odpovědi	6	13	2	5	5	5	3	7	6	4	4
Nederland											
Stejná role	61	60	65	56	61	83	62	47	55	67	71
Různé role	28	25	28	28	24	9	25	30	27	25	23
- Bez odpovědi	11	15	7	16	15	8	13	23	18	8	6
Italia											
Stejná role	59	66	64	45	57	79	58	35	49	72	75
Různé role	35	29	30	48	33	14	34	49	41	23	4
- Bez odpovědi	6	5	6	7	10	7	8	16	10	5	4
Francie											
Stejná role	56	65	53	54	49	61	50	36	47	52	61
Různé role	40	29	42	43	41	32	41	51	43	44	33
- Bez odpovědi	4	6	5	3	10	7	9	13	10	4	6
Deutschland											
Stejná role	47	56	51	38	53	65	55	43	50	47	63
Různé role	47	38	45	54	35	23	35	43	41	43	32
- Bez odpovědi	6	6	4	8	12	12	10	14	9	10	5
Lucembursko											
Stejná role	47	54	48	41	47	68	47	37	49	50	41
Různé role	37	35	33	45	33	28	31	39	39	39	35
- Bez odpovědi	16	11	19	14	20	4	22	24	12	20	24
Belgie/België											
Stejná role	48	55	51	38	43	66	42	31	36	47	63
Různé role	38	32	38	44	37	26	42	37	40	39	31
- Bez odpovědi	14	13	11	18	20	8	16	32	24	14	6

¹ Země se klasifikují podle klesající četnosti reakce na „stejnou úlohu“.

3. Míra důvěry v muže nebo ženu jako politického zástupce v parlamentu

Po globálními věkusvěta politiky a politických rolí, zde je rozhodující otázka, pokud člověk věří Maurice DUVERGER a mnoho dalších autorů: Mají muži a ženy větší důvěru v muže nebo ženu, aby je zastupovali v Parlamentu?

„Měli byste obecně větší důvěru v muže nebo ženu, kteří by vás politicky zastupovali v Parlamentu?“¹

Téměř polovina respondentů (48 %) v celém Společenství (možná s dobrým svědomím) tvrdí, že na tom nic nemění. 38 % si však uvědomuje, že by muži více důvěřovali.

Ženy reagují o něco častěji než muži (50 %), že nedělají rozdíl, ale mnohem méně často, že by více důvěřovaly muži (33 %). Navíc asi každá desátá žena říká, že by více důvěřovala ženě.

Věk a dosažené vzdělání, jak se dalo očekávat, ovlivňují tyto postoje:

50 % mužů a 46 % žen ve věku 55 let a více by muži více důvěřovalo;

37 % mužů a pouze 21 % žen ve věku 15–24 let by více důvěřovalo muži.

Na druhé straně by 44 % nejméně vzdělaných lidí důvěřovalo muži více než 24 % nejvzdělanějších lidí.

Opět platí, že proměnná vzdělání bude pravděpodobně hrát příliš určující úlohu při utváření postojů ve vztahu k věku, zejména mezi mladými lidmi.

¹ Odpověď „žádný rozdíl“ byla zkoušejícím zaznamenána, ale nebyla navržena ve znění otázky.

Tabulka 46

Volba zástupce v parlamentu podle pohlaví, pohlaví úrovně vzdělání
(Společně se Společenstvím)

		Více důvěry v muže	Více důvěry v ženu	Žádný rozdíl	Nezodpovězeno
Společně		38%	8%	48%	6%
Muži		42	6	46	6
Z toho:	15 až 24 let	37	7	49	7
	25 až 54 let	39	6	50	5
	55 let a více	50	5	39	6
ženy		33	11	50	6
Z toho:	15 až 24 let	21	16	57	6
	25 až 54 let	31	10	54	5
	55 let a více	46	9	39	6
Úroveň vzdělání:					
	- nízká	44	8	42	6
	průměr	33	9	52	6
	- vysoká	24	8	63	5

Rozdíly mezi zeměmi jsou menší než u dvou předchozích otázek. To znamená, že mužský obraz politického představitele pravděpodobně odpovídá systému hodnot, jejichž hodnoty jsou nyní v menšině, ale které jsou stále společné třem nebo více osobám z deseti téměř ve všech zemích Společenství s výjimkou Dánska.

Vliv věku na magapolitického představitele je ve všech zemích opět silnější u žen než u mužů; v Itálii je silnější než kdekoli jinde; V Irsku se mladí muži opět zdají být tradičnější než jejich starší.¹

Pokud jde o vliv dosaženého vzdělání, je nižší než vliv věku a objevuje se hlavně v Itálii a Německu.

¹ Vzhledem k malému počtu respondentů nebyly k Lucembursku vzneseny žádné připomínky.

Zvláštní průzkum Eurobarometru Ženy a muži v Evropě – květen 1975

Tabulka 47

Volba zástupce v parlamentu podle pohlaví, pohlaví úrovně vzdělání (Per pays)¹

	Muži				ženy				Úroveň vzdělání		
	Celkem	-25	25/54	55+	Celkem	-25	25/54	55+	Nizká	Žalobní důvod	Vysoká
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Danmark											
+ člověk důvěřovat	20	18	14	31	15	4	11	28	20	13	12
+ Důvěra žen	4	1	4	6	6	5	8	3	5	5	6
Žádný rozdíl	70	70	78	58	73	81	76	62	69	77	74
Nezodpovězeno	6	11	4	5	6	10	5	7	6	5	8
Nederland											
+ člověk důvěřovat	28	19	26	34	23	13	22	29	27	27	14
+ Důvěra žen	3	2	3	4	4	3	4	4	4	2	3
Žádný rozdíl	57	56	61	51	59	72	61	50	54	63	67
Nezodpovězeno	12	23	10	11	14	12	13	17	15	8	16
Francie											
+ člověk důvěřovat	35	32	31	43	28	19	26	42	41	26	22
+ Důvěra žen	7	7	8	7	9	11	7	12	7	12	5
Žádný rozdíl	51	54	53	46	56	58	60	41	44	54	69
Nezodpovězeno	7	7	8	4	7	12	7	5	8	8	4
Spojené království											
+ člověk důvěřovat	37	38	34	44	31	17	28	42	37	28	22
+ Důvěra žen	5	5	4	6	12	18	11	11	9	9	6
Žádný rozdíl	53	48	58	45	52	58	58	41	48	59	67
Nezodpovězeno	5	9	4	5	5	7	3	6	6	4	5
Lucembursko											
+ člověk důvěřovat	44	62	36	48	26	20	31	21	40	34	21
+ Důvěra žen	12	11	16	7	12	12	12	11	13	12	11
Žádný rozdíl	32	27	34	29	47	64	42	46	37	43	39
Nezodpovězeno	12	.	14	16	15	4	15	22	10	11	23
Irsko											
+ člověk důvěřovat	42	48	38	45	33	23	30	47	42	36	26
+ Důvěra žen	10	11	8	9	24	28	26	18	19	16	14
Žádný rozdíl	45	37	50	44	40	45	42	34	37	45	53
Nezodpovězeno	3	4	4	2	3	4	2	1	2	5	7
Belgie/België											
+ člověk důvěřovat	42	34	42	46	35	19	35	44	45	35	27
+ Důvěra žen	4	5	4	3	8	15	7	4	4	8	7
Žádný rozdíl	46	53	48	39	48	61	51	39	38	51	61
Nezodpovězeno	8	8	6	12	9	5	7	13	13	6	5
Italia											
+ člověk důvěřovat	47	36	42	61	41	25	39	63	51	35	28
+ Důvěra žen	9	10	9	8	15	23	14	9	11	12	16
Žádný rozdíl	38	46	45	24	40	50	42	26	33	49	52
Nezodpovězeno	6	8	4	7	4	2	5	2	5	4	4
Deutschland											
+ člověk důvěřovat	53	50	50	59	37	26	34	47	48	44	26
+ Důvěra žen	2	4	4	.	8	14	7	7	7	6	2
Žádný rozdíl	41	46	41	38	50	57	54	40	42	45	66
Nezodpovězeno	4	.	5	3	5	3	5	6	3	5	6

1 Země jsou seřazeny podle rostoucího pořadí četnosti reakce „Větší důvěra v člověka“.

Tři otázky týkající se obrazu politiky nám tedy opět ukázaly, že rozdíly mezi národními kulturami jsou mnohem výraznější než rozdíly mezi pohlavími, a to i s ohledem na věk respondentů.

Věc č.48 shrnuje tyto rozdíly mezi zeměmi. Jako nejvíce „feministická“ země jasně vyniká Dánsko, následované Irskem, zatímco Lucembursko, Německo a Belgie jsou na spodních příčkách. Irsko je na poměrně vysoké úrovni ve dvou ze tří případů.

Zajímavé je, že Dánsko, Spojené království a Irsko jsou tři země, kde bylo rozšíření všeobecného volebního práva na ženy provedeno poměrně brzy v historii. Stupeň otevřenosti vůči společenským změnám, pokud jde o postavení žen, který jsme zaznamenali v Irsku, lze pravděpodobně vysvětlit touto charakteristikou: Národ, v němž ženy po dlouhou dobu využívaly volebního práva, přestože se stále potýkají s některými nevyřešenými problémy s manželstvím a rodinnými právními předpisy, vyjadřuje typ postoje, který je velmi podobný tomu, který vidíme v zemích, kde je problém postavení žen vnímán jako méně prominentní.

Tabulka 48

Pořadí zemí společenství ve třech otázkách týkajících se obrazu politické účasti

Politika je spíše záležitostí mužů (skóre podle míry nesouhlasu)		Ženy a muži by měli hrát stejnou rolí v politice.		Víc důvěry v muže než v ženu jako politického zástupce	
1. Danmark	1,03	1. Danmark	78%	1. Danmark	17%
2. Spojené království	0,85	2. Spojené království	68	2. Nederland	26
3. Irsko	0,75	3. Irsko	65	3. Francie	31
4. Francie	0,69	4. Nederland	61	4. Spojené království	34
5. Italia	0,56	5. Italia	58	5. Lucembursko	34
Průměr ES	0,52	Průměr ES	57	6. Irsko	38
6. Nederland	0,44	6. Francie	52	Průměr ES	38
7. Deutschland	0,11	7. Deutschland	50	7. Belgie/België	38
8. Belgie/België	-0,13	8. Lucembursko	47	8. Italia	44
9. Lucembursko	-0,16	9. Belgie/België	45	9. Deutschland	44

4. Sociální participace

Žádný postoj nenabývá svého významu jinak než v systému postojů, který se opírá o systém hodnot charakterizujících společenskou skupinu nebo celou globální společnost. Kromě otázek týkajících se přímo obrazu politiky (mužských nebo ženských záležitostí), příslušných rolí a obrazu zástupce bylo proto vhodné klást mužům a ženám další otázky obecného, ale přesného rozsahu, týkající se toho, jak zapadají do společnosti.

Nakonec byly přijaty čtyři otázky:

- o obecném pocitu společensko-politického vlivu,
- o sklonu přesvědčovat ostatní,
- o účasti na politických diskusích,
- míra účasti na těchto diskusích.

A. Sociálně-politický vliv

Myslíte si, že pokud je něco špatně (ve vaší zemi), můžete pomoci něco změnit nebo ne?

Ve Společenství jako celku má pouze 37 % drogově závislých pocit, že mohou ovlivnit průběh událostí ve své zemi. Sentiment je méně častý žen (32 %) než u mužů (43 %). Il se značně liší podle úrovně instruction a pro každé pohlaví s věkem: Mladé ženy vyjadřují tento postoj se stejnou frekvencí jako starší muži.

Tabulka uč. 49

Pocit společensko-politického vlivu podle pohlaví, pohlaví a úrovně vzdělání

(Společně se Společenstvím)

		Ano	Ne	Nezodpovězeno
Společně		37%	50%	13%
Muži		43	47	10
Z toho:	15 až 24 let	48	41	11
	25 až 54 let	44	46	10
	55 let a více	39	50	11
ženy		32	54	14
Z toho:	15 až 24 let	41	45	14
	25 až 54 let	34	52	14
	55 let a více	21	63	16
Úroveň vzdělání:				
	- nízká	32	54	14
	průměr	41	48	11
	- vysoká	50	41	9

Rozdíly mezi zeměmi jsou velmi výrazné. Zeměmi s nejrozšířenějším pocitem vlivu jsou Dánsko (53 %), Spojené království (46 %) a Irsko (45 %). Itálie a Francie (36 %), Německo (35 %), následované Nizozemskem (29 %), Lucemburskem (24 %) a nakonec Belgií (19 %).

Obecně, ale zejména ve Spojeném království, Německu a Itálii, je u žen mnohem menší pravděpodobnost než u mužů, že budou mít pocit vlivu.

Téměř ve všech zemích s výjimkou Francie a Nizozemska jsou rozdíly mezi extrémními věkovými skupinami větší u žen než u mužů.

Dosažené vzdělání se nachází především v Nizozemsku a Itálii.

Následující tabulka okamžitě ukazuje rozdělení procentních podílů odpovídajících pozitivnímu vnímání pocitu vlivu v každé zemi podle pohlaví, věku a úrovně vzdělání.

Jiná tabulka poukazuje na rozdíly mezi těmito procenty u všech mužů a žen a podle věkových skupin. Čtení této tabulky může vést k závěru, že s tím, jak mladší generace stárne, by se měly rozdíly mezi ženami a muži zmenšovat. To nelze s jistotou říci, protože v některých zemích, zejména ve vyspělé zemi, jako je Dánsko, je rozdíl mezi oběma pohlavími téměř stejný mezi věkem 15-24 let a 25-54 let. Existuje jen málo důkazů o tom,

Zvláštní průzkum Eurobarometru *Ženy a muži v Evropě* – květen 1975

že existuje práh relativní méněcennosti žen, který není překročen pouze kvůli vývoji, nebože pocit společensko-politické impotence může být za určitých okolností znovuzrozen u mužů a / nebo žen.¹

Tabulka 50

Společenský a politický vliv podle pohlaví, pohlaví a úrovně vzdělání

(Pozitivní reakce, podle země)²

	Muži				ženy				Úroveň vzdělání		
	Celkem	-25	25/54	55+	Celkem	-25	25/54	55+	Nízká	Žalobní důvod	Vysoká
Danmark	60 %	69 %	61 %	57 %	45 %	57 %	50 %	35 %	50 %	56 %	61 %
Spojené království	55	56	56	52	38	48	41	27	43	48	55
Irsko	49	52	50	43	41	47	43	33	42	45	52
Italia	43	48	45	38	29	41	30	17	28	46	57
Francie	40	56	41	29	32	37	38	15	25	40	47
Deutschland	39	29	40	41	30	41	31	24	30	39	45
Nederland	34	54	38	25	25	36	27	13	23	31	56
Lucembursko	27	27	31	18	22	28	25	15	23	18	34
Belgie/Belgie	23	29	21	21	15	27	14	8	12	18	33
Společenství ³	43	48	44	39	32	41	34	21	32	41	50

1 Stojí za zmínku, aniž bychom na tom trvali, abnormálně nízké procento pocitu vlivu mezi mladými Němci ve věku 15 až 24 let ve srovnání s jejich staršími.

2 Země jsou seřazeny v sestupném pořadí podle četnosti odezvy odpovídající pozitivnímu sentimentu.

3 Vážený průměr.

Tabulka 51

Dpokudferrento mezi oběma pohlavími a pro každou skupinufrekvence pocitu vlivu

	Celkem	15/24 let	25/54 let	55 let a více
Danmark	15	4	11	22
Spojené království	17	8	15	25
Irsko	8	5	7	10
Italia	14	7	15	21
Francie	8	19	3	14
Deutschland	9	-12	9	17
Nederland	9	18	11	12
Lucembursko	5	-1	6	3
Belgie/België	8	2	7	13
Společenství	11	7	10	18

B. -Lmá sklon přesvědčovat ostatní

„Pokud jde o názor, který je vám drahý, jepro vás špatné přesvědčit své přátele, spolupracovníky a vztahy, aby tento názor přijali? Pokud ano, děje se vám to často, čas od času nebo zřídka?

Pouze malá menšina (12 % respondentů) tvrdí, že je „vůdcem“. Ženy jsou o něco méně nakloněny (nebo připraveny) přesvědčit své blízké, že muži jsou. Věk zasahuje málo, ale o něco výrazněji u žen. Proměnnou s největší vahou je nepochybně úroveň výuky.

Tabulka 52

Sklon přesvědčovat ostatní podle pohlaví, pohlaví úrovně vzdělání

(Společně se Společenstvím)

	Často	Čas od času	Zřídka	Nikdy	Nezodpověze no
Společně	12%	37%	24%	22%	5%
Muži	14	42	22	18	4
Z toho: 15 až 24 let	16	43	23	15	3
25 až 54 let	15	45	22	15	3
55 let a více	12	36	23	23	6
ženy	9	33	27	26	5
Z toho: 15 až 24 let	13	39	25	19	4
25 až 54 let	10	36	26	24	4
55 let a více	6	23	30	32	9
Úroveň vzdělání:					
- nízká	8	32	28	26	6
průměr	13	41	23	19	4
- vysoká	22	48	16	11	3

Rozdíly mezi zeměmi jsou poměrně výrazné; je obtížné je vysvětlit a pravděpodobně vyplývají z hlubokých kulturních charakteristik: prostor pro uvážení ve vztahu k ostatním, respektování názorů ostatních, možná „nedostatečná formulace“ samotného způsobu, jakým je otázka zodpovězena, a možná také rozšíření stanoviska na území státu.

V každém případě „často“ odpověď, která vyjadřuje nejsilnější postoj v tomto aspektu chování „leader“, je častěji uváděna v Itálii a Lucembursku (16 %), Nizozemsku a Dánsku (14 %) než v Belgii (12 %), Francii (11 %), Německu (10 %), Spojeném království (9 %) a Irsku (7 %).

Pro lepší změření tohoto postoje použijeme index, který přiřadí koeficient 3, 2, 1 a 0 odpovědím „často“, „čas od času“, „zřídka“ a „nikdy“, přičemž součet je vztažen k procentu lidí, kteří se vyjádřili.

Země se pak klasifikují takto:

Index

Zvláštní průzkum Eurobarometru *Ženy a muži v Evropě* – květen 1975

1. Nederland	1,96
2. Lucembursko	1,72
3. Italia	1,53
4. Deutschland	1,52
5. Belgie/België	1,47
Průměr Společenství	1,41
6. Francie	1,40
7. Danmark	1,24
8. Spojené království	1,14
9. Irsko	0,99

V každém platu bez výjimky, ale bez velkého rozdílu mezi jednotlivými zeměmi, je průměrné skóre žen nižší nežu mužů; Maximálně lze na Royaume-Uni zaznamenat o něco větší mezeru.

Věkové rozdíly mezi muži jsou malé, s výjimkou Dánska, Belgie a Francie. Ve většině případů, zejména v Belgii a Německu; jsou silnější mezi ženami, mladé ženy si jsou mnohem více vědomy svého sklonu přesvědčovat než starší ženy.

Vliv dosaženého vzdělání je téměř všude nejsilnější a zdá se, že zejména v Německu hraje vedoucí úlohu.

Pokud jde o velikost místa bydliště, vliv je nízký, s výjimkou Francie, kde se zvyšuje sklon k přesvědčování při stěhování z vesnice do malého a velkého města. V jiných zemích se obecně předpokládá, že počet obyvatel malých měst je o něco vyšší než počet obyvatel vesnic nebo velkých měst.

Proměnná dosaženého vzdělání je proto zdaleka nejdůležitější a právě tato proměnná do značné míry, ale pravděpodobně ne zcela, vysvětluje rozdíl mezi ženami a muži.

Tabulka 53

Sklon přesvědčovat ostatní podle pohlaví, pohlaví úrovně vzdělání

(uvedeno podle země)¹

	Muži				ženy				Úroveň vzdělání		
	Celkem	-25	25/54	55+	Celkem	-25	25/54	55+	Nízká	Žalobní důvod	Vysoká
Nederland	1,83	11,77	1,98	1,75	1,62	1,89	1,63	1,46	1,62	1,88	1,98
Lucembursko	1,8	1,83	1,82	1,76	1,63	1,57	1,73	1,5	1,5	1,9	1,82
Italia	1,66	1,75	1,68	1,58	1,38	1,56	1,37	1,2	1,37	1,77	1,84
Deutschland	1,63	1,58	1,7	1,52	1,43	1,6	1,59	1,06	1,39	1,57	2,04
Belgie/België	1,55	1,88	1,74	1,3	1,31	1,67	1,39	0,93	1,16	1,53	1,96
Francie	1,52	1,63	1,66	1,21	1,29	1,43	1,32	1,21	1,13	1,42	1,81
Danmark	1,44	1,72	1,57	1,13	1,29	1,18	1,16	0,74	1,08	1,43	1,63
Spojené království	1,32	1,33	1,4	1,19	0,96	1,2	0,97	0,84	1,03	1,29	1,48
Irsko	1,04	1,17	1,13	0,84	0,95	1,17	0,95	0,7	0,91	0,98	1,28
Společenství ²	1,55	1,6	1,63	1,39	1,27	1,47	1,33	1,04	1,24	1,5	1,82

¹ Země jsou seřazeny v sestupném pořadí podle indexových skóre.

² Vážený průměr.

C. *Participation k politickým diskusím*

Maurice DUVERGER v roce 1955 odmítl jako „nezpochybnitelnou“ skutečnost, že „ženy se méně zajímají o politiku než muži“. ¹ Naše šetření to potvrdilo dvěma doplňujícími otázkami.

Když se ocitnete s přáteli, stává se vám to často, čas od času, nebo rád diskutuji politique?

Který z těchto výrazů nejlépe vystihuje roli, kterou v těchto diskusích hrajete?

A. I když mám svou vlastní špendlík, obvykle jen poslouchám.

Většinu času jen naslouchám, ale někdy mluvím, abych vyjádřil svůj názor.

C. Obvykle se účastním konverzace.

D. Beru více než můj part v konverzaci: Obvykle se snažím přesvědčit ostatní, že mám pravdu.“ ²

V celé komunitě 20 % respondentů uvádí, že se „často“ účastní politických diskusí mezi přáteli: 28 % mužů a pouze 14 % žen. Vliv věku je poměrně malý, i když poněkud výraznější u žen; ve všech věkových skupinách, a zejména mezi staršími lidmi, ženy diskutují o politice méně často než muži. Úroveň vzdělání velmi silně kolísá.

Rozdíly mezi zeměmi jsou pro některé z nich poměrně malé, ale Nizozemsko a Belgie jsou výrazně mimo krok s ostatními.

V každé zemi, věk diskriminuje málo mezi muži, s výjimkou Německa, Irska a Spojeného království, kde to není nejmladší, kdo nejčastěji diskutuje o politice. U žen je vliv věku silný pouze v Itálii. Ve všech zemích a ve všech věkových skupinách, dokonce i v mladších generacích, ženy diskutují o mužích méně často.

S výjimkou Irska je úroveň vzdělání všude velmi vysoká, zejména v Německu, Francii a Itálii.

Tyto rozdíly v postojích se objeví přesněji při zkoumání odpovědí na následující otázku, která se týká míry účasti na politickém iscussions.

¹ Op. cit. s. 129.

² Tyto otázky jsou částečně upraveny z WOODWARD Julian L. a ROPER Elmo: "Political activity of American Citizens", American Political Science Review, 1950, 44, str. 872-885.

Tabulka 54

Četnost politických diskusí mezi pohlavími, pohlavími dosaženým vzděláním
(Společně se Společenstvím)

	Často	Čas od času	Nikdy	Nezodpověze no
Společně	20 %	46 %	32 %	2 %
Muži	28	47	24	1
Z toho: 15 až 24 let	23	48	28	1
25 až 54 let	30	49	20	1
55 let a více	26	44	28	2
ženy	14	44	40	2
Z toho: 15 až 24 let	16	47	35	2
25 až 54 let	14	48	36	2
55 let a více	11	34	51	4
Úroveň vzdělání:				
- nízká	14	42	41	3
průměr	22	53	24	1
- vysoká	38	47	14	1

Tabulka 55

Sklon k diskusi o politice „často“ podle pohlaví, pohlaví dosaženého vzdělání

(Odpověď „často“, podle země) ¹

	Celkem	Muži			Celkem	ženy			Úroveň vzdělání		
		-25	25/54	55+		-25	25/54	55+	Nízká	Žalobní důvod	Vysoká
Lucembursko	34 %	31 %	36 %	32 %	20 %	16 %	22 %	20 %	20 %	25 %	38 %
Francie	30	33	23	27	20	27	19	16	14	26	41
Deutschland	32	17	33	35	13	10	14	42	15	25	46
Itálie	27	28	28	24	12	25	8	8	14	15	40
Danmark	24	18	28	20	15	15	18	12	16	23	29
Spojené království	27	13	30	29	12	9	14	10	17	20	32
Irsko	27	16	28	33	10	7	14	11	18	21	18
Nederland	13	19	14	7	91	8	10	6	7	12	25
Belgie/België	15	16	16	12	6	9	6	4	5	10	21
Společenství ²	28	23	30	26	14}	16	14	11	14	22	38

Mezi těmi, kteří často diskutují o politice, tj. 20 % celkové populace, se aktivně účastní diskuse pouze polovina a mezi muži a ženami ve všech věkových skupinách je zhruba stejný rozdíl: přibližně 15 % mužů a 6 % žen, s malým rozdílem podle věku, se skutečně účastní, alespoň prostřednictvím řeči.

U vysoké úrovně vzdělání je třikrát vyšší pravděpodobnost aktivní účasti než u nízké úrovně vzdělání.

¹ Země jsou seřazeny v sestupném pořadí podle četnosti odpovědí „často diskutují o politice s přáteli“.

² Vážený průměr

Tabulka 56

Úloha, kterou hraje v politických diskusích pohlaví, pohlaví dosažené vzdělání
(Společně se Společenstvím)

	Prostě poslouchej	Čas od času zaujme slovo	Účastní se normálně	Trvá víc než jeho podíl	Nezodpověze no
Společně	8%	24%	27%	10%	31%
Muži	7	24	31	15	23
Z toho: 15 až 24 let	6	24	27	15	28
25 až 54 let	6	25	35	15	19
55 let a více	8	23	28	15	26
ženy	10	24	22	6	38
Z toho: 15 až 24 let	6	25	27	8	34
25 až 54 let	11	26	24	6	33
55 let a více	10	21	14	5	50
Úroveň vzdělání:					
- nízká	10	23	20	7	40
průměr	7	27	33	11	22
- vysoká	5	24	38	20	13

Zvláštní průzkum Eurobarometru *Ženy a muži v Evropě* – květen 1975

Byl vytvořen index účasti, který procentním podílům odpovědí přiděluje koeficient 1, 2, 3 nebo 4 v závislosti na rostoucí míře účasti na diskusích.

Za celé Společenství dosáhli muži 2,71 bodu a ženy 2,38 bodu. Rozdíl mezi skóre je tedy 0,33. Dosahuje 0,36 a 0,38 ve věkových skupinách nad 25 let, ale je pouze 0,16 ve věkové skupině 35-24 let. Úroveň vzdělání zavádí rozdíl 0,42 mezi extrémními kategoriemi.

Pokud jde o země, průměry ukazují, nad a pod průměrem Společenství, dvě skupiny zemí, bez větších rozdílů mezi nimi, v rámci každé skupiny:

	Index
Danmark	2,70
Irsko	2,68
Spojené království	2,67
Italia	2,64
Průměr Společenství	2,56
Belgie/België	2,55
Deutschland	2,55
Francie	2,46
Lucembursko	2,33
Nederland	2,32

Všude mají ženy průměrné skóre nižší než muži (2,38 ve srovnání s 2,71 pro Společenství jako celek), ale zejména ve Francii, Německu a Lucembursku.

Věk slabě diskriminuje muže, ale silněji ženy, zejména v Belgii a Francii. Téměř ve všech věkových skupinách mají ženy nižší průměrné skóre než muži.

Mezi nejstaršími věkovými skupinami (15-24let) jsou rozdíly mezi oběma pohlavími následující:

	Muži 15–24 let	Ženy ve věku 15–24 let	Rozdíl (H-F)
Irsko	2,63	2,64	0,01
Spojené království	2,73	2,69	-0,04
Italia	2,73	2,69	-0,04
Danmark	2,78	2,71	-0,07
Belgie/België	2,6	2,69	0,09
Deutschland	2,53	2,4	-0,13
Průměr Společenství	2,7	2,54	-0,16
Francie	2,78	2,49	-0,29
Nederland	2,52	2,15	-0,37
Lucembursko	2,69	2,06	-0,63

Lze dojít k závěru, že v šesti z devíti zemí se ženycítí být téměř rovnocenné mužům, pokud jde o účast na politických diskusích. Naopak ve Francii, Nizozemsku a pravděpodobně v Lucembursku stále zaostávají i ženy.¹

Vzhledem k tomu, že úroveň vzdělání téměř všude velmi silně diskriminuje (s výjimkou Irska a Lucemburska, ale zejména Francie), lze očekávat, že obecný nárůst této úrovně vzdělání povede ke zvýšení účasti žen, a možná prostřednictvím odborné přípravy i dalších žen. Z vyšetřování však nelze očekávat vše: příklad Lucemburska, pokud je spolehlivý, ukazuje, že jiné „společenské skutečnosti“ mohou omezovat účast žen na politickém životě.

1 Menší lucemburský vzorek je méně spolehlivý než ostatní země.

Tabulka 57

Participation index pro politické diskuse podle pohlaví, pohlaví dosaženého vzdělání

(Podle platů)¹

		Muži				ženy				Úroveň vzdělání		
		Celkem	-25	25/54	55+	Celkem	-25	25/54	55+	Nízká	Žalobní důvod	Vysoká
Danmark	(2,70)	2,81	2,78	2,88	2,71	2,6	2,71	2,97	2,46	2,64	2,75	2,83
Irsko	(2,68)	2,77	2,63	2,9	2,67	2,59	2,64	2,57	12,57	2,63	12,73	2,67
Spojené království	(2,67)	2,76	2,73	2,75	2,8	2,56	2,69	2,53	2,56	2,6	2,71	2,98
Italia	(2,64)	2,71	2,73	2,69	2,78	2,53	2,69	2,47	2,41	2,51	2,71	2,82
Belgie/België	(2,55)	2,65	2,6	2,65	2,68	2,48	2,69	2,33	2,15	2,44	2,51	2,71
Deutschland	(2,55)	2,75	2,93	2,8	2,7	2,34	2,4	2,32	2,27	2,46	2,56	2,89
Francie	(2,46)	2,68	2,78	2,7	2,59	2,25	2,49	2,25	2,05	2,09	2,61	2,82
Lucembursko	(2,33)	2,49	2,69	2,37	2,6	2,13	2,06	2,32	1,88	2,28	2,43	2,27
Nederland	(2,32)	2,46	2,52	2,52	2,28	2,18	2,15	2,2	2,13	2,21	2,36	2,6
Společenství ²		2,71	2,7	2,73	2,68	2,38	2,54	2,37	2,3	2,42	2,61	2,84

1 Země jsou seřazeny v sestupném pořadí podle indexových hodnot pro všechny respondenty v každé zemi.

2 Vážený průměr.

VII Pocity spokojenosti nebo nespokojenosti

Při prezentaci údajů o spokojenosti s prací vyjádřených osobami vykonávajícími profesní činnost v kapitole IV jsme zdůraznili subjektivní a sociokulturní determinanty pocitů spokojenosti.

Další otázky nám umožňují potvrdit naše domněnky. Vztahují se k obecnému pocitu spokojenosti se životem jako celkem a s konkrétními aspekty života (dům, místo, kde člověk žije, příjem, vztahy s lidmi atd.).

1. Celkový pocit spokojenosti

Pro změření obecného postoje k životu byla položena stejná otázka jako v září 1973:

„Jste celkově velmi spokojeni, spíše posedlí, spíše nespokojeni nebo vůbec nespokojeni se životem, který vedete?“¹

Ve Společenství jako celku více než tři čtvrtiny respondentů uvádějí, že jsou se svým životem velmi spokojeni (20 %) nebo spíše velmispokojeni (57 %). Mezi muži (79 % oslabených) a ženami (75 %) a mezi věkovými skupinami je malý rozdíl, kromě toho, že mladí muži a starší ženy se zdají být poněkud méně spokojeni.

Obecně platí, že lidé s nízkým vzděláním, nízkými příjmy nebo žijícími a lidé žijící ve velkých městech jsou méně spokojeni než ostatní.

Ve srovnání se zářím 1973 je stabilita perfektní:

	(září 1973)	(září 1973)
Velmi spokojen(a)	21 %	20 %
Spíše spokojený	58	57
Spíše nespokojený	16	16
Vůbec nejsou spokojeni	4	5
Žádná odpověď	1	2
Celkem	100	100
Číslo	13484	9543

Na úrovni jednotlivých zemí nacházíme stejně jako v roce 1973 jasný rozdíl mezi „malými“ a „velkými“ zeměmi: Na prvním místě je Dánsko a na prvním místě Itálie.

V šesti z devíti zemí jerozdíl mezi lety 1973 a 1975zanedbatelný. Míra spokojenosti se mírně snížila v Nizozemsku, výrazněji v Lucembursku (kde velikost vzorku vede ke konzervativní interpretaci) a zejména v Irsku.

1 Stejná otázka byla položena také pomocí stupnice odstupňované od 0 do 10. Resultats in te použitý v analýzách předložených vedruhé odtie.

Zvláštní průzkum Eurobarometru *Ženy a muži v Evropě* – květen 1975

Tabulka 58

Celkový pocit spokojenosti podle pohlaví, pohlaví, úrovně vzdělání, umístění, příjmu a rodinné situace
(Společně se Společenstvím)

	Velmi spokojen(a) 20 %	Spíše spokojený 57 %	Spíše nespokojený 16 %	Vůbec nejsou spokojeni 5 %	Nezodpovězen o 2 %
Společně					
Muži	21	58	16	3	2
Z toho: 15 až 24 let	16	62	15	5	2
25 až 54 let	20	60	14	4	2
55 let a více	24	52	16	5	3
ženy	19	56	17	5	3
Z toho: 15 až 24 let	19	57	16	4	4
25 až 54 let	20	56	16	5	3
55 let a více	17	55	18	7	3
Úroveň vzdělání:					
- nízká	18	54	19	6	3
průměr	23	60	11	4	2
- vysoká	19	61	13	4	3
Velikost lokality					
vesnice	20	57	16	5	2
- malé městečko	21	57	15	4	3
- velké město	17	57	17	6	3
Rodinný příjem:					
skromné	17	50	21	9	3
průměr	18	60	16	4	2
- snadné	25	62	9	2	2
Rodinná situace:					
- jednotlivý	15	58	19	5	3
ženatý/vdaná	22	58	14	4	2
- žije maritálně	27	49	12	4	8
rozvedený/ rozvedená	10	44	33	11	2
- oddělené	10	35	39	12	4
vdovec	14	53	21	9	3

Zvláštní průzkum Eurobarometru *Ženy a muži v Evropě* – květen 1975

Tabulka 59

Celkový pocit spokojenosti v letech 1973 a 1975

(Podle platů)¹

		Velmi spokojen(a)	Spíše spokojený	Spíše nespokojený	Vůbec nejsou spokojeni	Nezodpověze no
Danmark	1975	51 %	41 %	4 %	.	4 %
	1973	51	44	4	1%	,
Belgie/België	1975	39	52	5	2	2
	1973	43	49	6	2	.
Irsko	1975	36	52	9	3	.
	1973	53	39	6	2	.
Nederland	1975	33	52	7	2	6
	1973	41	52	5	1	1
Spojené království	1975	33	53	9	3	2
	1973	33	52	1	3	1
Lucembursko	1975	26	45	15	7	7
	1973	40	49	9	2	.
Francie	1975	16	59	16	7	2
	1973	15	62	17	4	2
Deutschland	1975	13	66	16	2	3
	1973	16	66	15	2	1
Italia	1975	7	52	28	10	3
	1973	8	57	27	7	1

¹ Země jsou seřazeny v sestupném pořadí podle četnosti „zcela spokojených“ odpovědí v roce 1975. V roce 1973 se průzkum týkal Velké Británie. V tomto ohledu je třeba uvést, že skóre Severního Irska v roce 1975 se velmi blížilo skóre Irské republiky (37 %, 49 %, 8 %, 3 % a 3 %), a bylo tedy vyšší než skóre Velké Británie.

Ve všech zemích s výjimkou Německa a Itálie jsou ženy o něco spokojenější než muži.

Vliv věku se liší podle pohlaví a země:

- mezi muži jsou lidé ve věku 55 let a více, s výjimkou Dánska (a Lucemburska), o něco spokojenější než mladší muži;

u žen jsou naopak starší ženy spíše méně spokojené než mladší ženy, s výjimkou Spojeného království, Francie (a Lucemburska).

Hypotézou, kterou lze předložit, je, že u mužů má životní spokojenost tendenci sledovat vývoj individuální kariéry a celkový vývoj životních podmínek ve společnosti, zatímco u žen vede postup ve věku, často doprovázený vdovstvím a prudkým poklesem živobytí, k častější nespokojenosti.

Tabulka 60

Celkový pocit spokojenosti podle pohlaví apohlaví

(Velmi spokojeni, podle země)

	Muži				ženy			
	Celkem	-25	25/54	55+	Celkem	-25	25/54	55+
Danmark	50 %	54 %	50 %	46 %	54 %	56 %	57 %	45 %
Belgie/België	38	39	38	48	40	48	43	34
Irsko	34	27	35	38	37	42	36	34
Nederland	33	27	31	37	34	40	34	30
Spojené království	32	30	33	31	33	28	38	33
Lucembursko	25	27	26	23	27	8	35	26
Francie	13	10	1	19	19	16	20	18
Deutschland	17	6	16	23	9	16	10	3
Italia	10	6	9	13	4	6	4	4
Společenství	21	16	20	24	19	19	20	17

2. Specifické aspekty pocitů spokojenosti

Otázka byla položena na stupnici od 0 do 10 a týkala se těchto problémů:

„A. Váš dům nebo byt;

Místo, kde žijete ve městě nebo ve vesnici.

C. Váš příjem.

Vaše životní úroveň, věci, které máte: zařízení, vybavení domácnosti atd.

Čas, kdymusíte udělat to, co musíte udělat.

F. Způsob, jakým používášvouzahálku.

A v samostatné otázce:

„A. Forma společnosti, ve které v současné době žijeme (v této zemi).

Fungování demokracie (ve vaší zemi).

C. Obecně řečeno, vaše vztahy s lidmi.“

V celém Společenství na aspekty života související s bezprostředním okolím (místo bydliště, vztahy s lidmi, dům nebo byt) nahlíží příznivěpětaž šest osob zdeseti.

Pak existují tři problémy týkajícíse životní úrovně, volného času a volného času, pro které je spokojenost smíšenější. Totéžplatí, a to ještě výrazněji, o disponibilních příjmech.

Rovnováha směřuje k nespokojenosti s formouspolečností,ve které žijeme, a především s fungováním demokracie.

Tabulka 61

Specifické oblasti spokojenosti

(Společně se Společenstvím)¹

	Vysoká spokojenost (skóre 8 až 10)	Průměrná spokojenost (skóre 3 až 7)	Nízká spokojenost (skóre 0 až 2)	Průměrné skóre
1. Místo, kde žijete	61%	32%	7%	7,49
2. Vztahy s lidmi	57	39	3	7,46
3. Dům nebo byt	53	39	8	7,09
4. Životní úroveň	45	49	6	6,83
5. Jak používat své koníčky	47	42	10	6,74
6. Čas, který je k dispozici	43	46	10	6,52
7. Příjmy	30	54	15	5,75
8. Forma společnosti	19	63	17	5,08
9. Fungování demokracie	17	60	21	4,82
Průměrně 9 položek	41	47	11	6,42

Abychom zjednodušili ex-pozitivní výsledků na úrovni celého Společenství a každé země, použijeme pouze průměrné skóre spokojenosti jako dotaci. Stačí mít na paměti, že vzhledem k tomu, že ústředním bodem skóre je 5,0, jakákoli vyšší hodnota (maximálně 10,0) měří pocit spokojenosti a jakákoli nižší hodnota (minimálně 0) pocit nespokojenosti.

Na úrovni Společenství jako celku poskytuje přehled tabulky 62 řadu relevantních informací, které budou projednány ve druhé části:

1° Úroveň spokojenosti mužů a žen je téměř stejná pro každou z posuzovaných oblastí.

Obecně platí, že lidé ve věku 55 let a více jsou poněkud spokojenější než ti, kteří jsou mladší, ale stejná úroveň spokojenosti mezi pohlavími je zachována napříč věkovými skupinami.

3° Spokojenost je stěží ovlivněna úrovní vzdělání; v malé míře jsou to spíše nejvzdělanější lidé, kteří se zdají být nejméně spokojeni, s výjimkou bydlení, životní úrovně, příjmu, volného času a dostupného času.

4° Spokojenost je o něco nižší ve velkých městech než v malých městech a vesnicích, zejména pokud jde o bydlení, kde člověk žije a co je k dispozici.

¹ Oblasti spokojenosti jsou seřazeny v sestupném pořadí podle průměrného skóre. Připomínáme, že spokojenost s vlastní prací (pro osoby v placeném zaměstnání) by byla těsně před životní úrovní: vysoká spokojenost 46 %, střední spokojenost 47 %, nízká spokojenost 6 %; Průměrné skóre 6,93, Non-responses nejsou zahrnuty v tabulce.

Zvláštní průzkum Eurobarometru *Ženy a muži v Evropě* – květen 1975

Tabulka 62

Konkrétní indexy spokojenosti podle pohlaví, věku, úrovně vzdělání a velikosti lokality

	Muži				ženy				Úroveň vzdělání			Velikost lokality		
	Celkem	-25	25/54	55+	Celkem	-25	25/54	55+	Nízká	Žalobní důvod	Vysoká	Vesnice	Malé město	Velké město
1. Místo, kde žiješ	7,55	6,84	7,48	8,04	7,42	6,86	7,46	7,71	7,55	7,48	7,27	7,77	7,56	7,04
2. Vztahy s lidmi	7,52	7,12	7,45	7,82	7,4	7,23	7,3	7,7	7,48	7,53	7,25	7,54	7,49	7,35
3. Dům nebo byt	7,08	6,8	6,91	7,51	7,1	6,85	6,93	7,55	7	7,21	7,2	7,32	7,2	6,67
4. Životní úroveň	6,85	6,51	6,82	7,07	6,81	6,77	6,8	6,88	6,61	7,1	7,13	6,74	7,03	6,67
5. Jak používat své koníčky	6,98	6,87	6,65	7,59	6,51	6,62	6,13	7,16	6,64	6,85	6,9	6,68	6,86	6,66
6. Čas, který je k dispozici	6,43	6,23	5,8	7,62	6,59	6,2	6,12	7,72	6,65	6,46	5,71	6,6	6,57	6,36
7. Příjmy	5,72	5,06	5,92	5,72	5,77	5,33	5,95	5,71	5,53	6,19	5,76	5,7	5,93	5,65
8. Forma společnosti	4,98	4,72	4,91	5,23	5,16	5	5,04	5,49	5,07	5,36	4,59	5,16	4,98	5,09
9. Fungování demokracie	4,72	4,46	4,7	4,89	4,91	4,63	4,81	5,29	4,78	5,16	4,36	4,86	4,78	4,8
	6,43	6,08	6,29	6,83	6,41	6,17	6,28	6,8	6,37	6,59	6,24	6,49	6,49	6,25

Zatímco obecně jsou úrovně spokojenosti velmi podobné, bez ohledu na pohlaví, věk, úroveň vzdělání a velikost místa bydliště respondentů, mezi jednotlivými zeměmi existují velké rozdíly.

Mezi jednotlivými zeměmi lze vytvořit dvě různá žebříčky:

1° Podle průměrných výsledků dosažených u devíti zkoumaných aspektů spokojenosti:¹ Nejvyšší průměr má Dánsko, následované Irskem a Belgií; Lucembursko a Nizozemsko; Německo a Spojené království jsou stále nad průměrem Společenství; Francie a Itálie jsou níže.

Průměr devíti bodových hodnocení spokojenosti v jednotlivých zemích

1. Danmark	7,51
2. Irsko	7,32
3. Belgie/België	7,30
4. Lucembursko	7,10
5. Nederland	7,05
6. Deutschland	6,73
7. Spojené království	6,68
Průměr Společenství	6,42
8. Francie	6,18
9. Italia	5,54

2 ° Podle žebříčku zemí pro každý aspekt spokojenosti, což umožňuje odstranit v mezinárodním srovnání možné rozdíly ve způsobu odpovědi na řadu otázek ve stejném měřítku; pořadí klasifikace je téměř přesně stejné:

Průměrná země se řadí k devíti typům spokojenosti

1. Danmark	2,33
------------	------

1 Zde nebereme v úvahu spokojenost s prací, diskutovanou výše, protože otázka byla položena pouze osobám vykonávajícím výdělečnou činnost.

Zvláštní průzkum Eurobarometru *Ženy a muži v Evropě* – květen 1975

2. Irsko	3,00
3. Belgie/België	3,22
4. Lucembursko	4,11
5. Nederland	4,33
6. Spojené království	5,67
7. Deutschland	6,00
8. Francie	7,56
9. Italia	8,78

Bez ohledu na použitou klasifikaci jsou tedy všechny „malé“ země, bez ohledu na to, jak se od sebe liší, zejména sociálně-ekonomické oblasti, v čele před čtyřmi „velkými“ zeměmi.¹

Rozdíly mezi zeměmi pro každou oblast satisfaction jsou rovněž velmi výrazné, jak ukazuje tabulka 63.

Největší rozptýl je pozorován u posledních dvou položek: forma společnosti a fungování demokracie, u nichž je míra spokojenosti ve třech zemích s nejvyšším bodovým hodnocením (Lucembursko, Německo, Belgie) mnohem vyšší než ve třech zemích s nejnižším bodovým hodnocením (Spojené království, Francie a především Itálie).

1 Tyto výsledky potvrzují výsledky zjištěné v roce 1973, viz „Spokojenost a nespokojenost s životními podmínkami v zemích Evropského společenství“. Brusel, červen 1974.

Tabulka 63

Konkrétní úroveň spokojenosti v každé zemi společenství

1. Místo, kde žijete		2. Vztahy s lidmi		3. Dům nebo byt	
Irsko	8,66	Irsko	8,96	Irsko	8,29
Danmark	8,48	Danmark	8,57	Danmark	7,94
Belgie/België	8,14	Spojené království	8,00	Belgie/België	7,92
Nederland	7,77	Belgie/België	7,79	Lucembursko	7,80
Spojené království	7,62	Lucembursko	7,67	Nederland	7,60
Lucembursko	7,53	Průměr ES	7,46	Spojené království	7,41
Průměr ES	7,49	Deutschland	7,42	Průměr ES	7,09
Francie	7,37	Francie	7,16	Deutschland	7,06
Italia	7,34	Italia	7,05	Francie	6,96
Deutschland	7,28	Nederland	7,02	Italia	6,48
4. Životní úroveň		5. Jak používat své koníčky		6. Čas, který je k dispozici	
Danmark	8,16	Danmark	8,16	Irsko	7,56
Belgie/België	7,75	Irsko	7,94	Nederland	7,55
Nederland	7,70	Nederland	7,86	Danmark	7,54
Lucembursko	7,36	Belgie/België	7,59	Belgie/België	7,39
Spojené království	7,16	Spojené království	7,28	Lucembursko	6,90
Irsko	7,04	Lucembursko	7,25	Spojené království	6,72
Deutschland	7,01	Deutschland	6,77	Průměr ES	6,52
Průměr ES	6,83	Průměr ES	6,74	Francie	6,42
Francie	6,65	Francie	6,21	Deutschland	6,33
Italia	5,93	Italia	6,00	Italia	6,04
7. Příjmy		8. Forma společnosti		9. Fungování demokracie	
Danmark	7,07	Lucembursko	6,58	Deutschland	6,26
Nederland	6,77	Deutschland	6,41	Lucembursko	6,10
Belgie/België	6,74	Belgie/België	6,38	Belgie/België	6,04
Lucembursko	6,73	Irsko	6,02	Danmark	5,76
Irsko	6,34	Danmark	5,88	Nederland	5,67
Spojené království	6,16	Nederland	5,55	Irsko	5,11
Deutschland	5,99	Spojené království	5,11	Průměr ES	4,82
Průměr ES	5,75	Průměr ES	5,08	Francie	4,81
Francie	5,34	Francie	4,72	Spojené království	4,62
Italia	4,84	Italia	3,31	Italia	2,83

III Pocit štěstí

Nedávný úspěch pojmu „kvalita života“ vedl k lepšímu vyjasnění psychosociálního obsahu úzce souvisejících pojmů, jako je „uspokojení“, „štěstí“, „blahobyt“ atd.¹ Obecně se má za to, že pojem „uspokojení“ odpovídá určitému stavu pohody, jehož obsah je převážně materiální (bezpečnost, pohodlí atd.), zatímco pojem „štěstí“ je spíše spojován s individuálními nebo dokonce intimními faktory, jako je zdraví mezilidské vztahy.

Ve výzkumu komparativních postojů žen a mužů k životu si člověk nemohl pomoci, ale pokusil se změřit tento mimořádně subjektivní pocit: štěstí.

Přejdeme k osobnějšímu tématu. Když je řečeno a uděláno, můžete říct, jak vont věci pro vás právě teď? Jsi opravdu šťastný, šťastný dost nebo ne příliš šťastný právě teď?²

Stejně jako u spokojenosti jsou reakce mužů a žen velmi podobné: v celém Společenství 16 % respondentů uvádí, že jsou „opravdu šťastní“, 54 % „docela šťastní“ a 27 % „není příliš šťastní“.

Věk má jen malý vliv na vyjádření pocitu štěstí u mužů, zatímco u žen se s přibývajícím věkem snižuje významnost, kteří říkají, že jsou „skutečně šťastní“.

Štěstí se také zvyšuje s úrovní vzdělání a příjmů respondenta, ale nejvýznamnější proměnnou se zdá být, jak se očekávalo, rodinná situace: lidé, kteří uzavřeli manželství nebo žijí v páru, uvádějí, že jsou dvakrát častěji „skutečně šťastní“ než lidé, kteří jsou rozvedení, odloučení nebo ovdovělí; Jednotlivci patří mezi tyto dvě kategorie.

1 Viz zejména studie D. SAINT-PAUL o SOFRES pro francouzské ministerstvo kvality života: „Pro subjektivní definici kvality života“. Paříž, 74. listopadu.

2 Je záměrné, že otázka nezahrnuje rozšíření v negativním smyslu („spíše nešťastný“ a „velmi nešťastný“), aby se zabránilo určitému účinku skromnosti v odpovědích. To znamená, že lidé, kteří se cítí spíše nešťastní nebo velmi nešťastní, pravděpodobně zvolili odpověď „ne příliš šťastní“.

Zvláštní průzkum Eurobarometru *Ženy a muži v Evropě* – květen 1975

Tabulka 64

Obecný pocit štěstí podle pohlaví, pohlaví, úrovně vzdělání, velikosti lokality, příjmu a rodinné situace
(Společně se Společenstvím)

		Opravdu šťastný	Docela spokojený	Ne příliš šťastný	Nezodpovězeno
	Společně	16 %	54 %	27 %	3 %
Muži		15	54	28	3
	Z toho: 15 až 24 let	14	53	30	3
	25 až 54 let	15	57	26	2
	55 let a více	15	51	30	4
ženy		17	53	27	3
	Z toho: 15 až 24 let	21	56	20	3
	25 až 54 let	17	55	25	3
	55 let a více	14	47	35	4
Úroveň vzdělání:					
	- nízká	13	52	32	3
	průměr	18	58	21	3
	- vysoká	20	54	22	4
Velikost lokality					
	vesnice	16	55	27	2
	- malé městečko	16	54	27	3
	- velké město	16	52	28	4
Rodinný příjem:					
	skromné	14	47	37	2
	průměr	15	56	26	3
	- snadné	20	60	18	2
Rodinná situace:					
	- jednotlivý	13	53	30	4
	ženatý/vdaná	17	56	25	2
	- žije maritalně	23	41	27	9
	rozvedený/rozvedená	8	43	41	8
	- oddělené	2	33	54	11
	vdovec	11	45	40	4

Zvláštní průzkum Eurobarometru *Ženy a muži v Evropě* – květen 1975

Rozdíly mezi zeměmi jsou méně výrazné než u pocitu spokojenosti, ale pořadí zemí je pro každý z těchto dvou rozměrů poměrně podobné: Dánsko a Belgie se ujímají vedení a Francie, Německo a Itálie jsou na konci seznamu:

	Opravdu šťastný	Velmi spokojen(a)
Danmark	38 %	51 %
Belgie/België	35	39
Nederland	31	33
Lucembursko	24	26
Spojené království	22	33
Irsko	17	36
Průměr Společenství	16	20
Francie	16	16
Deutschland	11	13
Italia	6	7

Ženy se zdají být o něco šťastnější než muži v Dánsku, Spojeném království a Irsku; Obecně platí, že ženy jsou o něco pravděpodobnější než starší ženy. Rodinná situace je téměř všude diskriminační, zejména v Dánsku. Potvrzuje se tedy, že pocit štěstí je u obou pohlaví silně spojen s nejosobnějšími aspekty života, jak je v dané kultuře prožíván.

Zvláštní průzkum Eurobarometru *Ženy a muži v Evropě* – květen 1975

Tabulka 65

Pocit štěstí podle pohlaví apohlaví

(Opravdu šťastnou odpověď, podle země)

	Muži				ženy				Rodinná situace		
	Celkem	-25	25/54	55+	Celkem	-25	25/54	55+	Ženatý nebo v páru	Jednodu- ché	Rozved- ený/á, odlouče- ný/á, ovdověl- ý/á
Danmark	35 %	42 %	37 %	30 %	41 %	41 %	46 %	31 %	42 %	32 %	18 %
Belgie/België	34	36	35	30	38	46	40	31	39	37	17
Nederland	32	27	33	33	30	35	33	21	22	36	9
Lucembursko	22	15	25	20	26	8	31	28	29	18	8
Sjednocený druh	19	16	23	13	25	26	24	25	23	18	20
Irsko	14	14	16	11	19	27	17	15	17	17	12
Francie	14	16	13	15	18	25	18	13	18	17	13
Deutschland	12	11	9	18	10	15	11	6	13	9	5
Italia	5	6	5	6	6	11	3	6	4	7	7

IX Postoje k Evropskému společenství a sjednocení Evropy

Předchozí práce ukázaly, že gender je slabým ukazatelem postojů k Evropě: téměř ve všech zemích, to přichází dlouho po politiorientaci, že úroveň vzdělání, povolání a příjem, i když jeden bere v úvahu, jakmile vztahy mezi těmito různými proměnnými jsou vzájemně závislé.¹

Aniž bychom zde opakovali odpovědi na četné otázky týkající se společného trhu, Evropského společenství a Evropy, které byly položeny v tomto průzkumu, omezíme² se na tři otázky: jeden o společném trhu, druhý o sjednocení Evropy a třetí o vlivu, který by rozvoj Evropského společenství mohl mít na rozvoj postavení žen.

1. Společný trh

„Myslíte si obecně, že být (pro vaši zemi) součástí Evropského společenství (společný trh) je dobrá věc, špatná věc nebo dobrá věc nebo špatná věc?“

Ve Společenství jako celku se 59 % respondentů domnívá, že společný trh je dobrá věc, ve srovnání s 9 %, kteří si myslí něco jiného, a 32 %, kteří nezaujmou stanovisko nebo nereagují. Muži reagují pozitivněji o něco častěji než ženy (63 oproti 55 %). Mladší muži a starší ženy jsou poněkud méně přízniví, ale nejdůležitější proměnnou je dosažené vzdělání.

Mezi těmi, kteří vyjadřují jasný, pozitivní nebo negativní názor, neexistuje žádný významný rozdíl mezi oběma pohlavími:

1 Viz „Evropa viděná Evropany“; Brusel, srpen 1974.

2 Viz Eurobarometr č. 3, červen–červenec 1975.

Zvláštní průzkum Eurobarometru *Ženy a muži v Evropě* – květen 1975

Věřit, že společný trh je "dobrá věc"

(ze 100 lidí, kteří zaujmou stanovisko)

Muži	86 %
Z toho: 15 až 24 let	88
25 až 54 let	85
55 let a více	88
ženy	87 %
Z toho: 15 až 24 let	88
25 až 54 let	89
55 let a více	85

Ženy jsou stejně příznivé jako muži, bez výrazného rozdílu v závislosti na situaci, kdy získaly sociálně-politické dovednosti (vzdělávání, informace atd.), aby vyjádřily své názory.

Tabulka 66

Společný trh: dobré nebo špatné závislosti na pohlaví, pohlaví a úrovni vzdělání
(Společně se Společenstvím)

	Dobrá věc	Špatná věc	Ani dobré, ani špatné	Nezodpověze no
Společně	59 %	9 %	23 %	9 %
Muži	63	10	21	6
Z toho: 15 až 24 let	57	8	29	6
25 až 54 let	64	11	20	5
55 let a více	66	9	18	7
ženy	55	8	25	12
Z toho: 15 až 24 let	57	8	25	10
25 až 54 let	57	7	26	10
55 let a více	50	9	24	17
Úroveň vzdělání:				
- nízká	52	11	24	13
průměr	63	7	24	6
- vysoká	76	4	17	3

Rozdíly mezi zeměmi kontrastují na jedné straně se šesti „zakládajícími“ zeměmi, kde šest až sedm z deseti respondentů podporuje společný trh, a na druhé straně se třemi novými členskými státy. (viz tabulka 67).

Muži jsou na celém světě příznivější než ženy, zejména v Irsku, Nizozemsku a Belgii. Věk hraje jinou roli v závislosti na zemi a pohlaví: starší muži jsou příznivější, s výjimkou Belgie a Lucemburska; starší ženy jsou méně příznivé, s výjimkou Spojeného království a Dánska.

Tyto rozdíly lze v některých zemích vysvětlit vlivem dosaženého vzdělání, což je obzvláště důležité v Belgii, Německu, Spojeném království a Nizozemsku; například v Belgii jsou mladí lidé obou pohlaví, ale zejména ženy, pro trh mnohem příznivější než starší lidé, pravděpodobně proto, že jsou vzdělanější a lépe informovaní. Ale další vliv má tendenci určovat postoje: národní kultury a, dalo by se říci, délky zkušeností v Evropském společenství.

Je pozoruhodné, že i když jsou rozdíly mezi postoji obou pohlaví, jakož i rozdíly podle úrovně vzdělání, v průměru řádově stejné ve všech šesti „zakládajících“ zemích na jedné straně a ve třech nových členských státech na straně druhé, vliv věku hraje odlišnou úlohu.

V kategorii „S ix“ jsou starší ženy (55 let a více) výrazně méně příznivé než mladší ženy, zatímco starší muži (s výjimkou Belgie a Lucemburska) jsou o něco příznivější. Naopak mezi „třemi“ jsou lidé ve stejné věkové skupině, a zejména muži, jednoznačně příznivější než mladší lidé. (viz tabulka 68).

Zvláštní průzkum Eurobarometru *Ženy a muži v Evropě* – květen 1975

Vysvětlujícím předpokladem je, že příznivý postoj žen je „obvykle“ ovlivněn úrovní vzdělání, pokud má Společenství pro danou zemi poměrně dlouhou zkušenost.

Tabulka 67

postoje příznivé společný trh podle pohlaví; věk a dosažené vzdělání

(Dobrá odpověď, podle země)¹

		Muži				ženy				Úroveň vzdělání		
		Celkem	-25	25/54	55+	Celkem	-25	25/54	55+	Nízká	Žalobný důvod	Vysoká
Italia	(71 %)	76 %	69 %	78 %	75 %	67 %	71 %	67 %	63 %	68 %	76 %	79 %
Lucembursko	(65 %)	67	81	65	61	62	80	63	52	67	66	58
Francie	(64 %)	70	57	73	73	59	62	59	54	55	69	73
Nederland	(64 %)	71	67	75	67	57	69	59	47	55	73	80
Belgie	(57 %)	64	74	64	55	51	73	51	39	41	63	82
Deutschland	(56 %)	59	59	56	64	54	56	56	50	50	59	81
Irsko	(50 %)	59	50	60	61	42	44	40	43	43	56	53
Spojené království	(47 %)	51	36	53	56	43	34	48	40	40	56	70
Danmark	(36 %)	40	24	44	39	34	19	35	39	32	44	40

¹ Země jsou v odpovědi „Společný trh je dobrá věc“ seřazeny v sestupném pořadí podle frekvencí. Procentní podíly uvedené v závorkách odpovídají všem respondentům v každé zemi.

Tabulka 68

Rozdíly v postojích „mladých lidí“ a „starých lidí“ ke společnému trhu podle pohlaví a země

	Muži			Ženy		
	-25	55+	Rozdíl	-25	55+	Rozdíl
Belgie/België	74 %	55 %	-19	73 %	39 %	-34
Deutschland	59	64	5	56	50	-6
Francie	57	73	16	62	54	-8
Italia	69	75	6	71	63	-8
Lucembursko	81	61	-20	80	52	-28
Nederland	67	67	0	69	47	-22
Sada "šest"	64	69	5	64	53	-11
Danmark	24 %	39 %	15	19 %	39 %	20
Irsko	50	61	11	44	43	-4
Spojené království	36	56	20	34	40	6
Sada "Tři"	36	55	19	34	40	6

2. Sjedenocení Evropy

„Jste celkově pro, proti nebo lhostejní ke sjedenocení Evropy?“

Sedm z deseti respondentů (69 %) je velmi pro (35 %) nebo pro (34 %) sjedenocení Evropy; Pouze 9 % je nepříznivých a 22 % nediferencovaných nebo nereagujících.

Ženy jsou výrazně méně příznivé než muži. Věk je opět odlišný pro obě pohlaví: muži ve věku 15–24 let jsou méně přízniví než starší muži, zatímco ženy starší 55 let jsou méně příznivé.

Úroveň vzdělání se zdá být nejdůležitější proměnnou.

(viz tabulka 69).

Tabulka 69

Postoje ke sjedenocení Evropy podle pohlaví, pohlaví a dosaženého vzdělání

(Společně se Společenstvím)

		velmi příznivá	Spíše příznivé	Lhostejný	Docela nepříznivé	velmi nepříznivé	Nezodpově zeno
	Společně	35 %	34 %	15 %	5 %	4 %	7 %
Muži		43	32	12	4	4	5
Z toho:	15 až 24 let	32	36	17	6	3	6
	25 až 54 let	42	33	12	5	4	4
	55 let a více	51	27	10	4	4	4
ženy		28	36	19	5	3	9
Z toho:	15 až 24 let	29	36	21	5	2	7
	25 až 54 let	28	39	17	5	3	8
	55 let a více	28	30	21	5	4	12
Úroveň vzdělání:							
	- nízká	30	32	19	6	4	9
	průměr	38	37	13	4	3	5
	- vysoká	50	35	8	3	2	2

Zvláštní průzkum Eurobarometru *Ženy a muži v Evropě* – květen 1975

Rozdíly mezi zeměmi jsou ještě větší než u předchozí otázky: na jedné straně v šesti „zakládajících“ zemích veřejnost podporuje sjednocení Evropy v poměru sedmi nebo osmi z deseti (76 %); ve třech nových členských státech je většina dosažena teprve nedávno (50 %). Je však třeba poznamenat, že bodové hodnocení Irska přesahuje bodové hodnocení Belgie, což je způsobeno skutečností, že počet osob, které prohlásí, že se liší nebeneodpovídají, je v Belgii jeden a půlkrát vyšší.

1 ze 100 respondentů

	Belgie	Irsko
	%	%
velmi příznivá	23	23
Spíše příznivá	32	34
Lhostejný	28	22
Docela nepříznivá	2	8
velmi nepříznivá	1	7
Neodpovídá	14	6
Celkem	100	100

2 ° ze 100 osob, které vyslovují.

	Belgie	Irsko
	%	%
velmi příznivá	40	32
Spíše příznivá	55	47
Docela nepříznivá	3	33
velmi nepříznivá	2	10
Celkem	100	100

V některých zemích, s výjimkou Lucemburska, jsou ženy pro sjednocení Evropy méně příznivé než muži. Rozdíl je patrný zejména v Irsku, Itálii a Belgii; je to do značné míry způsobeno počtem lhostejných nebo neodpovědí, které jsou mnohem častější u žen.

Procento indiferentních nebo neodpovědných odpovědí podle zemí:

	Muži	ženy	Poměr F/H
Italia	11 %	28 %	2,5
Nederla	18	35	1,9
Irsko	18	35	1,9
Danmark	20	34	1,7
Francie	13	22	1,7
Deutschland	15	24	1,6
Belgie/België	34	49	1,4
Spojené království	23	33	1,4
Lucembursko	18	17	0,9

Pokud jde o věk, je to opět provedeno jiným způsobem v závislosti na pohlaví a zemi, ale také jiným způsobem, než jak jsem viděl výše (viz tabulka 68), pokud jde o odpověď týkající se společného trhu.

Zvláštní průzkum Eurobarometru *Ženy a muži v Evropě* – květen 1975

Mezi muži jsou starší stále o něco příznivější než mladší, ale Belgie je stále výjimkou. Tento trend je výraznější v nových členských státech. Tak malý rozdíl oproti rozdělení postojů ke společnému trhu.

Nejstarší ženy jsou méně příznivé než nejmladší, zejména v Belgii, ale také v Itálii, Nizozemsku a Německu. Ve Spojeném království a ještě výrazněji než v případě společného trhu jsou starší ženy pro sjednocení Evropy mnohem příznivější než starší ženy. Tento trend je stejný, jako jsme viděli u společného trhu, ale je výraznější, zejména ve Spojeném království.

Pokud jde o úroveň vzdělání, má silný vliv navzdělání téměř ve všech zemích, ale zejména v Belgii a Spojeném království.

V konečném důsledku se zdá, že více politické téma, jako je jeden zeuropejskýchfication, je relativně méně upřednostňováno (nebo se přesněji setkává s větší lhostejností) mezi staršími ženami v zemích, kde jsou tyto ženy méně vzdělané a méně politizované (Belgie), ale že se týká i jiných proměnných, jako je tomu ve Spojeném království, kde „anti-European“ kampaně pravděpodobně účinněji oslovily nejmladší ženy, tj. nejvzdělanější a nejzběhlejší, tím, že je více přiklání k postoji zdržení se hlasování než k upřímně negativnímu postoji.

Tabulka 70 ukazuje rozložení příznivých postojů ke sjednocení Evropy podle pohlaví, věku a úrovně vzdělání v jednotlivých zemích.

Tabulka 71 ukazuje rozdíl v četnosti příznivého postoje podle zemí pro obě extrémní věkové skupiny a pro každé pohlaví.

Tabulka 72 uvádí úplné výsledky podle pohlaví a věku pro Belgii a Spojené království, aby se ve dvou zemích s přibližně stejným průměrným skóre příznivých postojů (52 % a 50 %) ukázaly velké rozdíly, které existují zejména mezi ženami v závislosti na tom, zda jsou „schopné“ vyjadřovat se jedním nebo druhým směrem.

Tabulka 70

Postoje ke sjednocení Evropy podle pohlaví, pohlaví dosaženého vzdělání

(Odpovědi „velmi příznivé“ nebo „spíše příznivé“ podle platu)¹

		Muži				ženy				Úroveň vzdělání		
		Celkem	-25	25/54	55+	Celkem	-25	25/54	55+	Nízká	Žalobní důvod	Vysoká
Lucembursko	(80 %)	80 %	85 %	78 %	82 %	81 %	84 %	81 %	72 %	79 %	79 %	81 %
Francie	(77 %)	82	76	82	85	74	70	74	75	68	83	87
Deutschland	(77 %)	82	75	79	90	73	77	79	63	72	82	87
Italia	(77 %)	85	83	87	84	69	83	67	60	71	86	89
Nederland	(65 %)	72	65	77	67	59	67	62	48	56	77	80
Belgie	(52 %)	63	69	66	55	48	63	53	32	39	60	84
"Šestka"	(76 %)	81	78	81	84	70	76	72	62	69	81	87
Irsko	(57 %)	66	51	66	74	46	45	54	47	51	62	63
Spojené království	(50 %)	55	40	55	61	46	32	51	46	44	59	74
Danmark	(41 %)	43	31	47	43	41	36	43	39	37	52	46
"Tři"	(50 %)	54	40	55	61	46	33	50	46	44	59	68

1 Země jsou seřazeny v sestupném pořadí podle četnosti „velmi příznivé“ nebo „spíše příznivé“ reakce. Procentní podíly uvedené v závorkách odpovídají všem respondentům v každé zemi.

Tabulka 71

Rozdíly v postojích „mladých“ a „starých“ ke sjednocení Evropy podle pohlaví a země
(Odpověď „velmi příznivá“ nebo „spíše příznivá“)

	Muži			ženy		
	-25	55+	Rozdíl	-25	55+	Rozdíl
Belgie/België	69 %	55 %	-14	63 %	32 %	-31
Deutschland	75	90	15	77	63	-14
Francie	76	85	9	70	75	5
Itálie	83	84	1	83	60	-23
Lucembursko	85	82	-3	84	72	-12
Nederland	65	67	2	67	48	-19
Sada "šest"	78	84	6	76	62	-14
Danmark	31 %	43 %	12	36 %	39 %	3
Irsko	51	74	23	45	47	2
Spojené království	40	61	21	32	46	14
Sada "Tři"	40	61	21	33	46	13

Tabulka 72

Rozdíly v postojích Elgického Německa a Spojeného království ke sjednocení Evropy na základě pohlaví a genderu

	Belgie (52 %)						Spojené království (50 %)					
	Muži			ženy			Muži			ženy		
	-25 %	25/54 %	55+ %	-25 %	25/54 %	55+ %	-25 %	25/54 %	55+ %	-25 %	25/54 %	55+ %
	1 ze 100 respondentů											
velmi příznivá	32	25	30	23	18	16	13	33	42	15	26	24
Spíše příznivé	37	41	25	40	35	16	27	22	19	17	25	22
Lhostejný	23	22	23	25	27	44	27	17	11	33	17	20
Docela nepříznivé	2	1	4	1	3	1	12	12	8	12	11	12
velmi nepříznivé	.	1	3	1	1	1	12	11	14	8	9	11
Nezodpovězeno	6	10	15	10	16	22	9	5	6	15	12	1
Celkem	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
	2° Ze 100 osob, které se vyslovují											
velmi příznivá	45	37	48	35	32	47	20	42	50	29	37	35
Spíše příznivé	52	60	40	62	61	47	42	28	23	33	35	32
Docela nepříznivé	3		7		5	3	19	16	10	23	15	17
velmi nepříznivé	.	3	5	3	2	3	19	14	17	15	13	16
Celkem	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

3. Evropské společenství a měnící se postavení žen

„Domníváte se, že rozvoj Evropského společenství (společný trh) může mít dobrý vliv, špatný vliv nebo vůbec žádný vliv na rozvoj postavení žen?“

Pouze 34 % lidí ve Společenství jako celku se domnívá, že rozvoj Společenství může mít „dobrý vliv“ na rozvoj postavení žen; 4% jsou v nejhorším stavu a 62% nevidí souvislost mezi těmito dvěma subjekty.

Mezi reakcemi mužů a žen existuje jen málo rozdílů, s výjimkou toho, že u žen, a zejména u starších žen, je výrazně vyšší pravděpodobnost, že své názory nevyjádří.

Úroveň vzdělání ovlivňuje nereagování a agit indifferencement na pozitivní odpovědi, tj. skutečnost, že odpověď, která výslovně odráží nevnímání jakéhokoli vztahu mezi subjekty („vůbec žádný vliv“) tak konstantní pro tři úrovně vzdělání, nám ukazuje, že se jedná o nejrozšířenější postoj.

Viz tabulka 73.

Vliv věku je u mužů poměrně nízký. Oba pohlaví, kteří se střetnou ohledně svého vztahu – vztahu Evropského společenství a vztahu k postavení žen – mají různé účinky: starší muži častěji očekávají příznivý vliv ve Spojeném království a Irsku, jakož i v Lucembursku; Tak tomu však není v Belgii, kde, jak jsme viděli výše, je lhostejnost mezi staršími osobami velmi vysoká.

Tabulka 73

Očekávaný dopad rozvoje Evropského společenství na změny postavení žen podle pohlaví, pohlaví dosaženého vzdělání

(Společně se Společenstvím)

		Dobry vliv	Špatný vliv	Vůbec žádný vliv	Nezodpovězeno
Společně		34 %	4 %	37 %	25 %
Muži		37	6	37	20
Z toho:	15 až 24 let	35	5	39	21
	25 až 54 let	37	6	40	17
	55 let a více	38	5	32	25
ženy		32	3	36	29
Z toho:	15 až 24 let	34	3	39	24
	25 až 54 let	35	3	35	27
	55 let a více	24	3	36	37
Úroveň vzdělání:					
	- nízká	30	5	36	29
	průměr	36	4	38	22
	- vysoká	46	3	36	15

Na prvním místě jsem byl já, abych odpověděl kladně, následován Irskem a Francií. Německo, Dánsko a Spojené království jsou na konci seznamu. Ukazuje, že ti, kteří přikládají velký význam problému postavení žen, s větší pravděpodobností očekávají vliv na rozvoj Společenství.¹ V Dánsku a Spojeném království navíc vyšší podíl těch, kteří očekávají vliv, jej popisuje negativně než v jiných zemích.

Viz tabulka 74.

Mezi ženami je významnější věk, s výjimkou Dánska a Spojeného království, a reakce starších žen ve většině zemí odráží menší pozornost věnovanou problému postavení žen a menší zájem o Evropské společenství.

Instrukce je téměř všude ve směru prudkého poklesu neodpovědi při přechodu z nízké na vysokou úroveň, ale ovlivňuje reakci nejistoty (nebo lhostejnosti) mnohem méně: dokonce i v některých zemích (Lucembursko, Belgie, Francie, Nizozemsko, Spojené království) by měla tendenci ji zvyšovat, což ukazuje, jak slabý je vnímaný vztah mezi Evropským společenstvím a problémem postavení žen. Nicméně vliv vzdělávání na měřený přístup je obecně pozitivní, zejména v Irsku a Belgii.

Viz tabulka 75.

1 Viz tabulka 1, strana 9.

Tabulka 74

Očekávaný vliv vývoje Evropského společenství na vývoj postavení žen

(Podle platus)

	Očekávejte vliv		Nečekejte vůbec žádný vliv	Nezodpovězeno
	příznivé	nepříznivé		
Italia	54 %	2 %	20 %	24 %
Irsko	51	6	30	13
Francie	41	2	31	26
Belgie/België	34	2	22	42
Lucembursko	34	6	28	32
Nederland	31	4	27	38
Deutschland	26	4	51	19
Danmark	21	9	36	34
Spojené království	19	9	47	25

Tabulka 75

Příznivý vliv rozvoje Evropského společenství na změny postavení žen podle pohlaví, pohlaví a úrovně vzdělání

(Dobrá reakce podle zemí)¹

		Muži				ženy				Úroveň vzdělání		
		Celkem	-25	25/54	55+	Celkem	-25	25/54	55+	Nízká	Žalobní důvod	Vysoká
Italia	(54 %)	58 %	53 %	62 %	56 %	49 %	56 %	52 %	35 %	48 %	63 %	66 %
Irsko	(51 %)	52	43	55	55	49	56	50	43	39	57	68
Francie	(41 %)	41	40	39	45	40	39	44	33	35	46	43
Belgie	(34 %)	38	47	39	32	30	43	32	19	24	38	49
Lucembursko	(34 %)	30	11	33	36	36	32	44	26	33	39	28
Nederland	(31 %)	36	27	41	32	26	28	29	18	25	38	41
Deutschland	(26 %)	28	23	27	30	25	22	30	20	24	28	34
Danmark	(21 %)	23	21	22	21	20	16	23	20	17	29	25
Spojené království	(19 %)	22	12	21	27	17	18	17	17	18	20	28

¹ Země jsou seřazeny v sestupném pořadí podle reakce „dobrého vlivu“.

Část II

Vysvětlující esej o formování postojů k postavení žen

Úvod do metodiky

Čtení první části ukázalo složitost zkoumaného problému: postoje mužů a žen, které jsou určovány jak individuálními charakteristikami respondentů (pohlaví, věk, vzdělání atd.), tak postoji společnosti, k níž patří, jsou někdy podobné a někdy odlišné; tyto determinanty se vzájemně ovlivňují; odpovědi na jednu otázku jsou samy statisticky spojeny s odpověďmi na jinou otázku atd.

Ve snaze vysvětlit, jak se tyto postoje formují, tj. snížit složitost shromážděných údajů na co nejjednodušší interpretaci, což je nezbytná cesta vědeckého výzkumu, bylo provedeno několik analýz:

typologie (klastrová analýza), jejímž účelem je zařadit všech 9500 zkoumaných osob, které se vyznačují řadou proměnných (poskytnuté odpovědi avlastnosti, které jsou každé z nich známy), do omezeného počtu skupin (nebo „typů“), aby se tyto osoby v každé skupině co nejvíce „líbily“ a typy se od sebe co nejvíce lišily;

analýzy faktorů na úrovni každé země zodpovědí na otázky, které se přímo týkají našeho předmětu, s cílem určit, zda a do jaké míry lze vzájemné vztahy mezi všemi těmito odpověďmi, posuzovanými od dvou do dvou, vysvětlit malým počtem „faktorů“;

analýza nazývá „multiple Classification Analysis“, což umožňuje měřit vysvětlující hodnotu řady proměnných (pohlaví, věk, vzdělání, příjem atd.) a relativní váhu každého z „faktorů“ identifikovaných pro každou proměnnou ve vztahu k ostatním, s přihlédnutím k vzájemným vztahům mezi nimi.

Každá z těchto metod nám umožní odvodit hypotézy a možná i závěry z množství shromážděných dat.

Začneme typologickou analýzou.

II Typologická analýza postojů veřejnosti k postavení žen¹

Tato analýza spočívala ve společném posouzení odpovědí na následující otázky:

význam, který je přikládán problému postavení žen,

úsudek o rychlosti změny,

šance, že ženy ve srovnání s muži uspějí ve svém životě,

- oblasti odpovídající znevýhodnění nebo diskriminaci,

- obraz politiky („lidské záležitosti“)

důvěřovat muži nebo ženě jako politickému zástupci v Parlamentu.

Výsledek zpracování odpovědí na tyto otázky byl poté oznámen rozsudkům týkajícím se zmírnění rozdílů mezi příslušnými úlohami obou pohlaví; o ženách požadujících zmírnění rozdílů, o úloze žen v politice a o individuálních charakteristikách respondentů.

Tato analýza postupně snižuje stupeň heterogenity u sedmi skupin, které mohou být samy o sobě redukovány na pět hlavních typů, což „vysvětluje“ 30,4 % informací obsažených v šesti aktivních proměnných:

první typ: aktivistů změny

Tato skupina představuje 34 % všech respondentů a tvoří ji 45 % mužů a 55 % žen.

1 Analýza vedená Héliène RIFFAULTOVOU.

Tito „militanti“ se domnívají, že postavení žen ve společnosti je důležitou otázkou, že většina žen si přeje změnu a většina mužů nikoli, že ženy mají právo požadovat zmírnění rozdílů a že ke změně nedochází dostatečně rychle. Jsou absolutně proti tomu, aby politika byla záležitostí mužů, a věří, že role mužů a žen by měly být v politice stejné. Navíc mají stejnou důvěru v ženu jako v muže jako v zástupce v Parlamentu.

V rámci tohoto typu lze rozlišit dvě podskupiny:

jeden z nich (IA), který představuje 14 % celkové pracovní síly, přičemž 43 % tvoří muži a 57 % ženy, se domnívá, že ženy mají v současné době stejnou pravděpodobnost, že ve svém životě uspějí jako muži;

druhá (IB), s 20 % celkové pracovní síly (46 % mužů a 54 % žen), se domnívá, že ženy jsou méně pravděpodobné; tato skupina je velmi zaneprázdněna lidmi s vysokou úrovní vzdělání a patřícími do městských oblastí.

Tyto dvě skupiny „aktivistů za změnu“ se nejvíce zajímají o politické diskuse; míra jejich spokojenosti s „materialistickými“ položkami (bydlení, příjem, životní úroveň, práce atd.) se příliš neliší od průměru, ale jsou méně spokojeni než průměr respondentů s položkami týkajícími se formy společnosti a fungování demokracie.

Stručně řečeno, jsou skutečně „aktivisty změny“ v širokém smyslu slova, což sice zahrnuje, ale jde daleko nad rámec toho, co je běžně označováno jako „feministky“. Jedná se o největší skupinu co do počtu a pravděpodobně i co do vlivu; skládá se z o něco více žen než mužů.

Druh 2: Odpůrci změny

Tato druhá skupina je, jak se předpokládá, charakterizována přesně opačným způsobem. Představuje 18 % celkové pracovní síly, přičemž téměř stejný počet žen jako mužů (53 % mužů a 47 % žen).

Tito „odpůrci“ se domnívají, že problém není důležitý a že ženy mají stejnou šanci jako muži. Pro ně se ženy chtějí změnit a mylí se; většina lidí je proti změně. Změna probíhá v tuto chvíli příliš rychle.

Pro tuto skupinu by politika měla být více o mužích; a pokud s tím ženy chtějí něco udělat, bylo by lepší, kdyby to bylo v jiné roli. V žádném případě nejde o to hlasovat pro někoho jiného než pro muže.

Ti, kteří tvoří tuto skupinu oponentů, jsou starší než průměr; jejich úroveň vzdělání je nižší a mají jen malý zájem o politiku.

Třetí typ: umírněných

Jedná se o mezilehlou skupinu mezi prvními dvěma: 18 % celkové pracovní síly, 48 % mužů a 52 % žen.

Tito „umírnění“ jsou pro určitou změnu, ale nemají jasno v tom, že změna, a nejsou příliš zpolitizováni, „nebo je to velký problém“, „ano, většina žen chce změnu a mají pravdu“. Ale muži, z větší části, nechtějí změnu. Politika není příliš záležitostí žen, a pokud v ní chtějí hrát roli, musí v každém případě hrát jinou roli než muži.

Skutečnost, že tato skupina „umírněných“ má u široké veřejnosti stejný význam jako skupina „oponentů“ (18 %), jasně ukazuje, jakou úlohu může hrát při vývoji právních předpisů a morálky v závislosti na tom, zda se nakloní na jednu nebo na druhou stranu. „Militanti“ by se ho pravděpodobně měli vyvarovat, pokud chtějí získat většinu veřejnosti pro svou věc.

Typ 4: adaptované

Je to spíše tradicionalistická skupina, dobře přizpůsobená současné situaci, která, jak jsme viděli, se také v jednotlivých zemích liší. Járeprezentují 21% celkové pracovní síly. Pro její členy není problém žen významný a u žen není o nic méně pravděpodobné, že uspějí ve svém životě. Jejich skóre spokojenosti je výrazně vyšší než průměr, pokud jde o celkovou spokojenost se životem, materialistickými předměty, společností a fungováním demokracie. Častěji než ostatní uvádějí, že jsou „opravdu šťastní“.

V rámci této skupiny lze rozlišit dvě skupiny podg, mezi nimiž jsou nuance následující:

- pro některé (IVA), kteří představují 11% celkové pracovní síly, s 55% mužů a 45% žen, se nezdá být problém, protože všichni v současné době souhlasí, a to jak muži, tak ženy, se snížením rozdílů mezi rolemi, a tak to je;

pro ostatní (IVB), 10 % pracovní síly, 45 % mužů a 55 % žen, by to byl spíše falešný problém: musí být zachována určitá ženskost; většina žen nechce změnu, a rozhodně ne většina mužů; ženy, které chtějí změnit společnost tímto způsobem, se navíc mýlí; pro tuto podskupinu však platí, že pokud chtějí ženy hrát roli v politice, musí to být stejná role, jakou by hrál muž.

Tento typ uspokojivých a – z různých důvodů – bezproblémových úprav předmětu zájmu je obzvláště častý v Dánsku, Spojeném království a Nizozemsku.

Typ 5: Lhostejný a letitý názor

O zbytkové skupině, která představuje o něco více než 8 % celkové pracovní síly, lze říci jen málo, kromě toho, že se jedná o nejvíce „ženskou“ skupinu (57 % žen a 43 % mužů), nejstarší, nejméně vzdělanou skupinu s nejvyšším podílem neaktivních osob.

Tabulka 76 shrnuje hlavní osobní charakteristiky respondentů v každém z pěti typů zpracovávaných údajů. Jasně ukazuje sociologický profil každého typu:

málo rozdílů mezi oběma pohlavími,

vyšší věk a nižší úroveň vzdělání lhostejných a odpůrců,

Málo rozdílů mezi městy a venkovem.

Tabulka 76

Pět typů postojů podle charakteristik respondentů

(Společně se Společenstvím)¹

	Aktivisté změny typu I (33,7 %)		Typ II "Oponenty" (18,2 %)	Typ III "umírnění" (18,3 %)	Typ IV "přízpůsobený" (20,9 %)		Typ V "indiferentní a bez návoru" (8,5%)
	Umělá inteligenc e (13,4 %)	IB (20,3 %)			IVA (10,2 %)	IVB (10,7 %)	
Muži	43 %	46 %	53 %	48 %	55 %	45 %	43 %
ženy	57	54	47	52	45	55	57
Věk:							
15 až 24 let	22	25	12	16	19	16	10
25 až 54 let	54	56	26	54	52	55	41
55 let a více	24	19	42	30	29	29	49
Instrukce:							
- nízká	52	39	65	53	56	50	70
průměr	31	36	25	33	29	30	21
- vysoká	17	25	10	14	15	20	9
Umístění:							
vesnice	38	34	42	41	41	37	42
- malé městečko	34	33	31	31	33	34	31
- velké město	27	31	27	27	25	28	25
Činnost:							
aktiva	50	55	46	52	56	50	35
neaktivní	50	45	54	48	44	50	65
Veřejná služba :							
ženatý/vdaná	65	65	67	67	70	70	61
vdovci	7	5	12	8	7	8	17
- singly	23	26	18	22	20	18	18
- Ostatní	4	4	3	3	3	4	3

1 Procentní podíly v závorkách pod hlavou každého sloupce odpovídají hmotnosti typu v celkovém vzorku. Některé součty mohou být nižší než 100 %, protože se nezapočítávají neposkytnuté odpovědi.

Ještě zajímavější je rozdělení osob náležejících ke každému z pěti typů podle zemí. (tabulka 77).

„Aktivistů změny“ je obzvláště mnoho v Irsku (46 %), Itálii (39 %) a Francii (38 %).“

„Oponenti“, kterých je v Dánsku velmi málo (10%), představují v ostatních zemích 16 až 23 %.

„Umírnění“ představují možná rezervu „vojenských“ sil ve Francii a Lucembursku.

V Dánsku, Nizozemsku a Velké Británii je více „přizpůsobených“ a „indiferentních“ než jinde.

Zdá se, že v Belgii a Německu zatím neexistuje nic mezi „umírněnými“ a „opponenty“.

Konečně tabulka 78 uvádí pro každý typ procenta nebo skóre odpovídající několika otázkám, jejichž význam bude uveden v následných analýzách. Pouhý pohled na situaci žen ukazuje, jak se „aktivistky za změnu“ a „adapted-satisfaits“ v našich společnostech vzájemně staví proti sobě.

Druhá část objasní tento bod zejména v návaznosti na jiné metody analýzy.

Zvláštní průzkum Eurobarometru *Ženy a muži v Evropě* – květen 1975

Tcanauč. 77

Pět typů postojů v jednotlivých zemích

(ze 100 respondentů v každé zemi)

	Aktivisté pro změnu typu I (33,7 %)		Typ II "oponenty" (18,2 %)	Typ III "umírněný" (18,3 %)	Typ IV "přizpůsobený" (20,9 %)		Typ V "indiferentní a bez názoru" (8,5%)
	Umělá intelligence (13,4 %)	IB (20,3 %)			IVA (10,2%)	IVB (10,7 %)	
Belgie/België	13 %	15 %	21 %	24 %	10 %	6 %	11 %
Danmark	13	21	10	7	14	21	14
Deutschland	14	19	23	24	9	7	4
Francie	17	21	16	27	7	8	4
Irsko	16	30	16	19	7	8	4
Italia	21	18	22	20	8	7	4
Lucembursko	10	18	18	27	11	7	9
Nederland	8	20	18	12	16	12	14
Velká Británie	10	20	19	9	12	17	13
(Severní Irsko)	(11)	(24)	(18)	(13)	(17)	(11)	(6)

Tabulka 78

Některé charakteristické reakce odpovídající pěti typům postojů

(Společně se Společenstvím)¹

	Aktivisté pro změnu typu I (33,7 %)		Typ II "oponenty" (18,2 %)	Typ III "umírněný" (18,3 %)	Typ IV „přizpůsobený“ (20,9%)		Typ V "indiferentní a bez názoru" (8,5%)
	Umělá intelligence (13,4 %)	IB (20,3 %)			IVA (10,2%)	IVB (10,7 %)	
Hodnocení důležitosti problému postavení žen	7,09	7,14	4,09	6,66	3,86	3,76	3,69
Ženy jsou méně pravděpodobn é	4 %	98 %	18 %	47 %	5 %	18 %	10 %
Změny nejdou dostatečně rychle	52 %	53 %	7 %	26 %	4 %	7 %	6 %
Politika by neměla být více o mužích	85 %	90 %	17 %	15 %	44 %	46 %	25 %
Skóre spokojenosti:							
Život, který vedeme	7,38	7,43	7,27	7,34	7,76	7,83	7,37
forma společnosti	5,27	5,04	5,43	5,65	5,9	5,45	5,75
Fungování demokracie	4,9	4,78	5,08	5,34	5,65	5,19	5,41
Říkají "opravdu šťastný"	22 %	22 %	20 %	20 %	30 %	30 %	21 %

1 Nevážený soubor vnitrostátních vzorků.

III Faktorová analýza a multikriteriální analýza odpovědí¹

Aby bylo možné získat přehled o odpovědích každého respondenta na 22 otázek týkajících se postavení žen, byly faktorové analýzy provedeny zvlášť pro každou zemi.²

Zkoumání výsledků ukázalo pozoruhodnou podobnost mezi vzorci odpovědí v jednotlivých zemích. V každém národním hospodářství se objevují tři skupiny postojů. Skupiny ("klastry") odrážejí skutečnost, že lidé, kteří odpovídají na konkrétní otázku v tom či onom smyslu, mají vysokou pravděpodobnost, že poskytnou podobnou odpověď na každou z ostatních otázek ve stejné skupině, a naopak.

Vzhledem k této podobnosti vzorců postojů ve všech devíti zemích bude analýza předložena pro Společenství jako celek.

1 Tato kapitola se z velké části zabývá analýzami provedenými profesory Margaret a Ronaldem INGLEHARTEM (University of Michigan).

2 Zde se používá technika „varimax rotation“.

Situace žen v Evropském společenství: tři konfigurace letové polohy
(Faktorová analýza celkového počtu vnitrostátních vzorků)

Dominantní faktor

I. Vnímání diskriminace:

Řekli byste, že současná situace žen ve vašem okolí je ve srovnání s muži o něco lepší (...), pokud jde o...?

...příležitosti k povýšení	0,71
... platu	0,67
...příležitost najít si práci	0,66
... jistota zaměstnání	0,65
... odborné vzdělávání	0,63
...příležitost ke studiu	0,53
... pracovních podmínek	0,52

... jsou ženy stejně pravděpodobné jako muži uspět ve svém životě ...? 0,64

II. Podpora nebo oponování společenským transformacím ve vztahu k úloze žen

Myslíte si, že ženy by měly hrát v politice stejnou roli jako muži? 0,71

– „Souhlasíte s tím, že politika by měla být spíše záležitostí mužů (...)?“ 0,68

Mění se věci příliš rychle, ne dostatečně rychle nebo správně? 0,54

„Bylo by pro vás normální nebo nenormální, aby žena šla večer na schůzku bez manžela?“ 0,51

Mění se věci správným nebo špatným způsobem? 0,45

Je podle vás problém pro ženy nebo ne? Jak důležitý je tento problém? 0,42

„Považovali byste za normální nebo nenormální, aby žena povzbuzovala svého manžela ke změně zaměstnání, protože je jí nabídnuta lepší situace v jiném regionu?“ 0,34

„Bylo by pro vás normální, kdyby se rodiče rozhodli platit své dceři za vzdělání, pokud by se jí ve škole dařilo lépe než chlapci?“ 0,33

III. Spokojenost nebo nespokojenost?

„Jak jste spokojeni s formou společnosti, ve které žijeme?“ 0,67

„Jste celkově velmi spokojen(a) s životem, který právě vedete?“ 0,65

Mění se věci správným nebo špatným způsobem? 0,44

„Domníváte se, že rozvoj Evropského společenství (...) může mít dobrý vliv (...) na rozvoj postavení žen?“ 0,43

První ze tří skupin vyjadřuje míru, do jaké jsou ženy považovány za stejně nebo méně pravděpodobné, že budou existovat, než muži. Odráží tendenci některých lidí uvažovat o tom, že ženy mají rovné příležitosti v každé z uvedených oblastí, zatímco jiní důsledně věří, že jsou méně pravděpodobné.

Položka s největší vahou v této konstelaci odpovědí je „příležitosti k propagaci“. To se zdá být nejcitlivějším ukazatelem vnímání rovných příležitostí žen a mužů.

Poměrně dobrými ukazateli jsou také „mzda“ a „příležitost najít práci“. Další dvě položky - "příležitost studovat" a "pracovní podmínky" - mají tendenci být méně úzce spojeny s ostatními. Ve skutečnosti je možné, že někdo věří, že ženy mají stejné příležitosti jako muži, pokud jde o pracovní podmínky nebo vzdělání, ale je toho názoru, že celkově jsou ženyméně pravděpodobné než muži.

Druhý groupe vyjadřuje příznivý nebo nepříznivý postoj ke společenským změnám týkajícím se postavení žen. Tento rozměr zahrnuje velké množství změn, ale je zajímavé poznamenat, že jeden z našich nejcitlivějších ukazatelů se týká politické úlohy žen.

Třetí skupina vyjádřila spokojenost nebo nespokojenost s formou společnosti a způsobem života ve vztahu k postavení žen a souvisejícím změnám ve společnosti. Určitý postoj optimismu nebo pesimismu ke společenské změně je také vyjádřen touto dimenzí.

Tato faktorová analýza nám umožňuje vzít z nové perspektivy všechny výsledky dříve zkoumané v prvním čtení.

1. Pro nebo proti společenské změně

Lze vytvořit index podpory nebo odporu vůči společenským transformacím týkajícím se úlohy žen, který by kombinoval odpovědi na dvě nejvýznamnější otázky: Mění se věci příliš rychle? a „souhlasíte s tím, že politika by měla být více o mužích?“¹

Tento index lze použít jako závislou proměnnou v řadě vícekritériálních analýz, ve kterých se měří vztah se specifickými identifikačními proměnnými (pohlaví, věk, vzdělání, příjem atd.) s přihlédnutím k vzájemným vztahům mezi těmito proměnnými: např. mezi pohlavím a věkem, mezi pohlavím, věkem a příjmem atd.²

Tabulka ci- za ukazuje relativní význam deseti identifikačních proměnných ve vysvětlení, jinak řečeno, rozměru zkoumaného v každé ze zemí Společenství.

1 Tyto dvě položky patří mezi tři, které jsou dominantními faktory na měřené dimenzi (druhá skupina). Bod „stejná úloha v politice“ nebyl vybrán ze dvou důvodů: zaprvé se v dotazníku objevil okamžitě za položkou „politika v oblasti lidských věcí“ a existovaly důvody k obavám z kontaminačního účinku; zadruhé je nejednoznačné, protože tvrdohlavý tradicionalista a úmyslný zastávce „osvobození“ žen může mít z různých důvodů pocit, že ženy a muži by měli hrát v politice různou úlohu.

2 Používá se vícenásobná klasifikační analýza (MCA).

Tabulka 80

Podpora společenských transformací týkajících se postavení žen v zemích Evropského společenství podle deseti identifikačních proměnných

(Rozsah pořadí podle rozptylu vysvětleného každým prediktorem s přihlédnutím k účinkům jiných prediktorů)

	Dánsko 4.27 (x)	Irsko 4.24	Spojené království 4.16	Francie 4.12	Německo 3.88	Itálie 3.78	Německo 3.76	Belgie 3.48	Lucembursko 3.42
1. Věk odpůrce	1	3	2	1	7	7	2	1	4
2. Upřednostnění jedné strany	2	7	3	3	1	1	3	4	5
3. Příjmy rodiny	3	2	1	2	5	3	4	7	2
4. Region	10	1	10	6	6	5	1	2	1
5. Počet osob v domácnosti	4	6	5	4	4	2	5	8	6
6. Úroveň vzdělání	7	8	4	5	9	4	7	3	8
7. Rezidence ve městě / na venkově	6	5	6	8	2	8	8	5	7
8. Pohlaví respondenta	5	4	8	9	3	10	10	10	9
9. Povolání vedoucího domácnosti	9	9	7	7	8	6	6	6	3
10. Rodinný stav	8	10	9	10	10	9	9	9	10

x) Číselný údaj pod názvem každé země udává průměrné skóre indexu podpory: maximálně 6, minimálně 1, střední bod 3,5.

Nejsilnějšími prediktory podpory ženského transformačního hnutí jsou všude věk, preference politické strany, rodinný příjem a region, ve kterém dotazovaná osoba žije. Každá z těchto proměnných ukazuje významný vztah k postoji každého respondenta ve většině zemí. Většina ostatních šesti proměnných má pouze malé nebo statisticky nevýznamné účinky.

Podívejme se na ně jeden po druhém.

1) Věk

Jak bylo uvedeno výše, postavení a úloha žen se mění. V posledních několika letech tomu tak nebylo. Ve všech zemích Společenství se lidé v určitých věkových skupinách narodili dříve, než ženy získaly určité základní atributy občanství, jako je právo volit. Lze očekávat, že lidé, jejichž vnímání a postoje se formovaly v době, kdy byla úloha žen stále úzce omezena, by tato omezení považovali za relativně přirozená a snesitelná ve srovnání se vzdálenějšími skupinami.

Údaje tento předpoklad potvrzují. Mladí lidé jsou častěji pro změnu než starší lidé. Je to kvůli měnícím se historickým podmínkám nebo kvůli něčemu, co je vlastní současnosti? Údaje naznačují, že první hypotéza je správná. Rozsah změny postojů byl mnohem větší u žen než u mužů.

U první ze dvou otázek vybraných jako ukazatel existuje u extrémních věkových skupin rozdíl 12 bodů mezi muži a 21 bodů mezi ženami.

U druhé otázky jsou rozdíly 15 a 28 bodů.

Ve věkové skupině 65 let a více jsou ženy ve svých odpovědích na každou z těchto dvou otázek o něco „konzervativnější“ než muži. Ve skupině pustu je postojke změně mnohem častější.

Tato struktura vysvětluje, proč jsou rozdíly mezi pohlavími tak nízké při srovnávání žen a mužů bez ohledu na věk: relativní "konzervatismus" starších žen, vstupující do průměrného výpočtu s opačnou tendencí starších žen, má za následek minimalizaci rozdílů.

Je nezbytné přičíst tuto interakci mezi věkem a pohlavím výhradně účinkům životního cyklu; zdá se být přijatelnější dospět k závěru, že došlo k významným změnám v pojetí příslušných rolí obou pohlaví, které měly obzvláště silný dopad na nejvíce dotčenou skupinu: ženy.

(viz tabulka 81)

Tabulka 81

Postoje ke společenským transformacím, pokud jde o postavení žen podle pohlaví
(Výsledky za Společenství, s výjimkou neposkytnutí odpovědí)

1. Vzhledem k tomu, že pokud jde o postavení žen ve společnosti, věci se nemění dostatečně rychle:

Věk	Muži	ženy
15–24 let	33 %	40 %
25–34	33	38
35–44	27	32
45–54	25	27
55–64	22	26
65 let a více	21	19
Rozdíl mezi extrémními skupinami	-12	-21

2. Nesouhlasí s tím, že „politika musí být spíše záležitostí lidí“:

Věk	Muži	ženy
15–24 let	33 %	40 %
25–34	33	38
35–44	27	32
45–54	25	27
55–64	22	26
65 let a více	21	19
Rozdíl mezi extrémními skupinami	-15	-28

Další argument ve prospěch tohoto závěru o vlivu generačního efektu lze vyvodit z analýzy vztahu mezi postoji a věkem v každé zemi.

V různých zemích měly ženy právo volit ve velmi odlišných termínech. Země lze proto stručně rozdělit do dvou skupin: ty, kde ženy získaly právo volit předčasně, tj. před první světovou válkou nebo bezprostředně po ní, a ty, kde právo získaly pozdě, s generací zpoždění, tj. po skončení druhé světové války. Německo je prostředním případem, protože ženy tam získaly právo volit poměrně brzy, ale toto právo, stejně jako všechny politické svobody, bylo za nacismu pozastaveno.

Zatímco rozdíly v postojích mezi mladými a staršími lidmi jsou ovlivněny historickými změnami, lze očekávat relativně dlouhodobé rozdíly mezi věkovými skupinami v zemích, kde byla hlasovací práva udělena dříve, a relativně nedávné rozdíly v zemích, kde byla hlasovací práva udělena v poslední době.

Tento předpoklad se potvrzuje: v každé z pěti „raných“ zemí je největší rozdíl mezi druhou a třetí věkovou skupinou; v každé ze tří „později příchodích“ zemí je pozorována mezi první a druhou věkovou skupinou; Německo je jasně napojeno na druhou skupinu zemí. Různé reakce mezi mladšími a staršími lidmi pravděpodobně odrážejí historické vlivy, které si navzájem podstoupili jako teenageři.

Tabulka 82

nesouhlasí s názorem, že „politika by měla být spíše záležitostí mužů“ v závislosti na situacích;¹

Věkové skupiny			V době, kdy ženy dostaly volební právo							
Věk v roce 1975	Průměrný věk	Rok 18 ²	Starověký (1915 - 1919)				Bývalý s přerušením	Nedávné (1944 - 1949)		
			Dane, prosím tě.	Nede, pojd' sem.	G. B.	Irsko	v němčině.	P.	To je ono.	Belgické království.
15-39	27	1966	85 %	65 %	75 %	75 %	61 %	77 %	73 %	57 %
40-65	52	1941	82	57	73	69	45	60	57	42
66-96	72	192]	69	47	68	54	40	59	55	30

1 Neposkytnutí odpovědi vyloučeno. Bez Lucemburska a Severního Irska.

2 Věk 18 let je zde považován za věk, kdy končí socializace předdospělých.

2) Politické preference

Politická orientace je také důležitým prediktorem postojů k měnícímu se postavení žen.

Jako první aproximace lze říci, že lidé, kteří jsou levicově orientovaní, mají tendenci více podporovat účast žen než ti, kteří jsou pravicově orientovaní. Ale existují výjimky. Například v Británii se zdá, že voliči Labour Party jsou relativně méně přízniví; ve Francii jsou komunisté méně přízniví než ostatní, s výjimkou AullistGs a nezávislých republikánů; V Belgii jsou socialisté daleko za liberály a voliči regionálních stran.

Navzdory těmto anomáliím, které by měly být také ověřeny na větších vzorcích, existuje u levicových voličů tendence upřednostňovat rovnou účast žen v politice.

Zvláštní průzkum Eurobarometru *Ženy a muži v Evropě* – květen 1975

Tabulka 83

Nesouhlas s názorem, že „politika by měla být spíše záležitostí mužů“, vzhledem k politickým preferencím a zemi¹

Deutschland		Irsko		Velká Británie		Francie	
SPD	61 % (347) Práce		70 % (148)	liberální	78 % (94)	PSU a extrémní levice	85 % (26)
FDPV	57 (105) Fianna selže		70 (369)	Konzervativní	78 (393)	Socialistická strana	75 (325)
CDU/CSU	42 (416) Jemný Gael		69 (209)	Nationalist	69 (26)	Levé křídlo Rad.	75 (20)
				Práce	66 (324)	reformátoři	72 (72)
						Komunistická strana	67 (107)
						U.D.R.	64 (112)
						Republikánský indép.	58 (163)
Nederland		Danmark		Belgie/België		Italia	
Dem. (hudební skupina) '66, DS-70	100 % (8)	Venstre socialisté	90 % (19)	PVV (Liberalen)	68 % (59)	PCI	80 % (153)
PPR, PSP	88 (42)	Lid socialistů.	88 (42)	FDF/RW	63 (40)	PRI	80 (25)
CPN	69 (16)	Venstre	85 (181)	Volksunie	59 (73)	PSDI	469 (45)
				Politický a bezpečnostní výbor (Societies-Chr.)			
VVD	65 (150)	Fremskridstspartiet	82 (146)		52 (85)	PSI	67 (141)
PvdA	60 (289)	Kristellgtův lid.	80 (44)	BSP (sociální pracovníci)	49 (99)	PLI	67 (SQ)
ARP	60 (57)	Socialdemokratiet	79 (248)	PSB (socialisté)	45 (146)	MSI/Destra Naz.	58 (45)
ISGP, BP, GPV, RKPN	52 (23)	Radikale	79 (53)	CVP (křesťané)	45 (282)	DC	57 (291)
KVP	48 (159)	Konzervativní	72 (46)	PLP (liberální)	33 (30)		
Chu	44 (52)	Kommunisten	71 (17)				

1 Žádné odpovědi nejsou vyloučeny. Bez Lucemburska a Severního Irsku. Údaje v závorkách odpovídají počtu respondentů. Procenta vypočítaná na méně než 30 odpovědích nelze považovat za významná.

3) Příjmy

Rodinný příjem je spolu s regionem jedním ze dvou dalších důležitých prediktorů postojů k politické participaci žen.

Obecně platí, že lidé s vysokými příjmy jsou nejpříznivější. Toto zjištění může být překvapivé po zjištění, které jsme právě učinili s ohledem na politickou orientaci. Vysvětlení tohoto zjevného rozporu by mělo být bezpochyby hledáno v procesu změny hodnotových systémů, v němž se některé z nejbohatších kruhů v západoevropských zemích zaměřují na „postmaterialistické“ hodnoty, přičemž upřednostňují zejména méně hierarchickou a rovnostářskou společnost.¹ Vzhledem k tomu, že rovnost žen a mužů je součástí postmateriálního hodnotového systému, výsledky týkající se levicové orientace a vysokého příjmu mohou odrážet stejný proces kulturních změn.

1 Viz Ronald INGLEHART, "The Silent Revolution in Europe", American Political Science Review, prosinec 1971.

Tabulka 84

Nesouhlasit se stanoviskem „Politikaby měla být více pánskou záležitostí“ v závislosti na příjmu rodiny a zemi¹

Danmark		Velká Británie		Irsko		Francie	
20 000,- Kč	71 % (55)	L 79	63 % (105)	--L 40	50 % (30) ^a	-->FF 800	42 % (43)
20 - 30.000	82 (67)	80 - 159	77 (162)	40 - 79	60 (133)	800 - 1250	53 (53)
30 - 40.000	85 (46)	160 - 239	73 (221)	80 — 159	72 (258)	1250 - 1750	59 (85)
40 - 50.000	71 (49)	240 - 319	77 (150)	160 — 239	72 (217)	1750 - 2500	67 (162)
50 - 60.000	83 (77)	320 - 399	83 (83)	240 - 319	84 (102)	2500 - 4000	73 (242)
60 - 80.000	77 (123)	400+	88 (76)	320 - 399	76 (45)	4000–6500	78 (160)
80 - 100.000	87 (108)			400+	71 (34)	6500+	78 (71)
100–150 000	87 (160)						
150.000 +	95 (59)						

Italia		Nederland		Deutschland		Belgie/België	
70 000 litrů.	54 % (41)	Hfl. 9000	56 % (43)	-DM 750	27 % (45)	-FB 8000	32 % (66)
70 - 120.000	54 (79)	9 - 12.000	57 (67)	750 - 1000	51 (88)	8 - 16.000	38 (203)
120 - 180.000	60 (161)	12 - 15.000	56 (82)	1000 - 1250	41 (126)	16 - 24.000	45 (218)
180 - 250.000	67 (241)	15 - 18.000	59 (106)	1250 - 1500	44 (126)	24 - 32.000	49 (182)
250 - 350.000	64 (193)	18 - 21.000	55 (165)	1500 - 1750	53 (116)	32 - 40.000	56 (157)
350 - 500.000	66 (131)	21 - 24.000	55 (123)	1750 - 2000	52 (124)	40 - 60.000	56 (101)
500 - 750.000	78 (41)	24 - 27.000	63 (87)	2000 - 2250	49 (105)	60.000 +	68 (50)
750.900 +	86 (22)	27 - 30.000	60 (47)	2250 - 2500	61 (62)		
		30 - 33.000	64 (45)	2500 - 2750	59 (51)		
		33 - 39.000	83 (30)	2750 - 3000	54 (28)		
		40.000 +	67 (51)	3000+	76 (41)		

4) Region bydliště

Vztah mezi regionem bydliště a postojem k politické účasti žen není jednoduchý. Mezi nizozemskými provinciemi a spolkovými zeměmi existují značné rozdíly; ale mezi třemi hlavními regiony Dánska, ani mezi Velkou Británií a Severním Irskem je jich málo (i když mezi regiony Velké Británie samotné existují určité rozdíly).

V každém případě je region důležitým prediktorem. Existuje určitá tendence k příznivějšímu přístupu v regionech s velkou metropolí, jako je Londýn, Dublin, Paříž, Hamburk nebo Brusel, ačkoli regiony Řím a Berlín jsou výrazně pod svými odpovídajícími celostátními průměry.

Provincie Nizozemska s protestantskou většinou mají přednost před katolickými nebo smíšenými provinciemi, ale to nemusí nutně platit pro německé spolkové země. Mezi vlámskou a valonskou provincií Belgie není žádný významný rozdíl.

Dříve, než bude možné provést podrobnější studie s dostatečnými vzorky, lze říci pouze to, že existují meziregionální rozdíly a že regiony s velkými městy bývají více „feministické“, aniž by to bylo všude ověřováno.

Tabulka 85

1 Žádné odpovědi nejsou vyloučeny. Bez Lucemburska a Severního Irsku. Rodinný příjem se uvádí za rok pro Dánsko a Nizozemsko a za měsíc pro ostatní země.

Zvláštní průzkum Eurobarometru *Ženy a muži v Evropě* – květen 1975

Nesouhlasit se stanoviskem „Politikamusí být spíše záležitostí mužů“ v závislosti na regionu bydliště a zemi²

Danmark		Velká Británie		Irsko		Francie	
Jylland	85 % (490)	jihozápadní	81 % (89)	jihozápadní	78 % (131)	Pařížský region	78 % (235)
Sjaelland	78 (404)	Londýn + Jihovýchod	77 (283)	západní	72 (104)	severozápadní	71 (235)
Fyn	78 (90)	Yorkshire * Humberová.	76 (88)	východní	71 (344)	Alsasko a Lotrinsko	69 (77)
		West Midlands	75 (67)	Středozápadě	71 (110)	Jihovýchodní	69 (171)
		Skotsko + Wales	71 (184)	Donegal	70 (27)	Povodí Paříže	65 (168)
		Východní Midlands	70 (63)	Midlands	70 (91)	Jihovýchodní	60 (125)
		severozápadní	68 (114)	Jihovýchodní	62 (131)	Severní a Pas-de-Calais	59 (83)
		Severní	65 (49)	Severovýchodní	60 (42)		
		Východní Anglie	62 (39)				
Italia		Nederland		Deutschland		Belgie/België	
Sicílie + Sardinie	71 % (70)	Friesland	71 % (44)	Hamburk + Brémy	58 % (48)	Namur	55 % (44)
severozápadní	67 (300)	Drenthe	71 (28)	Porýní-Falc	58 (62)	Brabant	54 (333)
severovýchodní	65 (197)	Groningen	68 (44)	Hesse	57 (83)	Antwerpen	52 (233)
jih	63 (235)	Noordholland	66 (169)	Bayern	56 (160)	Limburg	50 (98)
Středisko	61 (210)	Noordbrabant	60 (142)	Severní Porýní-Vestf.	54 (287)	Hainaut	44 (185)
		Zuidholland	59 (237)	Niedersachsen	46 (112)	Lutych	43 (141)
		Utrecht	57 (46)	Bádensko-Württsko	44 (141)	Oost-Vlaanderen	42 (189)
		Gelderland	51 (106)	Berlín	42 (33)	Západ – Vlaanderen	40 (151)
		Limburg	51 (87)	Sársko	42 (19)	Lucembursko	30 (33)
		Zeeland	50 (26)	Šlesvicko-Holštýnsko	36 (41)		

² vyloučené neposkytnuté odpovědi; Bez Lucemburska a Severního Irska.

2. Optimismus a pesimismus

Poslední z našich skupin postojů identifikovaných faktorovou analýzou byla charakterizována pocitem spokojenosti nebo nespokojenosti se společností jako celkem a se životem jako celkem, stejně jako obecným pocitem optimismu nebo pesimismu ohledně transformace postavení žen.

Člověk by si mohl myslet, že ženy budou ve společnosti a obecně v životě méně spokojené než muži, protože jejich šance jsou ve skutečnosti, ne-li právně, omezeny velkým počtem praktik a předsudků, které se nedotýkají osob druhého pohlaví. Nicméně se zdá, že většina žen se přizpůsobuje okolnostem nebo že je společnost nutí přijmout tato omezení: není téměř žádný rozdíl mezi úrovní jejího *satisfaction* mužů a žen.

Jak ukazuje následující tabulka, nejdůležitější ukazatele obecné životní spokojenosti jsou stejné jako ty, které nejvíce ovlivňují postoj ke společenské změně ve vztahu k postavení žen: rodinný příjem, region, věk a politické preference. Ze všech devíti zemí je sex nejnižší z deseti prediktorů.

Tabulka 86

Prediktory celkové životní spokojenosti v zemích Evropského společenství

(Rozsah pořadí suivs.rozptyl vysvětlený každým prediktorem s přihlédnutím k účinkům jiných prediktorů)

	Irsko (16,9 %) (x)	Lucembursko (15,9%)	Francie (13,8 %)	Itálie (12,9 %)	Nizozemsko (12,8 %)	Německo (11,7 %)	Belgie (11,1 %)	Dánsko (8,7 %)	Spojené království (6,1 %)
1. Příjmy rodiny	3	1	1	1	6	1	1	4	4
2. Region	1	2	5	2	4	5	3	3	1
3. Věk	4	9	3	6	2	3	2	5	2
4. Upřednostnění jedné strany	5	7	2	3	3	8	6	1	3
5. Rodinný stav	10	4	4	7	1	2	5	2	6
6. Povolání	2	10	8	9	5	9	4	6	8
7. Počet osob v domácnosti	6	8	6	5	8	6	10	8	5
8. Rezidence ve městě / na venkově	8	5	7	8	7	4	8	7	7
9. Úroveň vzdělání	7	3	10	10	9	7	9	10	10
10. pohlaví	9	6	9	4	10	10	7	9	9

x) Číselné údaje v závorkách odpovídají procentnímu podílu celkové odchylky vysvětlenému deseti prediktory v každém národním vzorku.

Tento nedostatek genderových rozdílů je pozoruhodný a přináší značné výzvy.

Obecně, jak bylo prokázáno v jiných studiích, obecný pocit spokojenosti v rámci daného sociokulturního systému, v tomto případě národního systému, se liší jen málo v závislosti na sociálních charakteristikách respondentů: rozptyl vysvětlený našimi deseti prediktory je ici v řádu 12%, v průměru pro devět národních vzorků. Na druhé straně jsme viděli, že míra spokojenosti se v jednotlivých zemích značně liší, přičemž menší země mají výrazně vyšší míru spokojenosti než země větší. Kromě toho mezi prediktory, kteří hrají roli v každé zemi, region v průměru přichází bezprostředně po příjmu rodiny, před věkem, politickou orientací atd.

Je to, jako by vnímání spokojenosti bylo široce rozšířeným (a pravděpodobně stabilním) kulturním faktem v sociokulturním systému, nebo přesněji výsledkem určitého vztahumezi vnímanými situacemi a pojetými aspiracemi. Lidé například vědí, že ženy jsou placeny méně než muži, že jsou v mnoha oblastech života sociálně diskriminovány. Celková spokojenost obou pohlaví však zůstává prakticky zubařská, pokud změna hodnotových systémů a zvýšení úrovně aspirací, které jsou odhadovány jako dosažitelné, neurčují u žen pocit insatisfaction a poptávku po životních účincích, což povede k dalšímu přizpůsobení pocitu spokojenosti a tak dále.¹

Pokud ženy nejsou celkově více či méně spokojené než muži, je důležité poznamenat, že pokud jde o „formu společnosti“, jsou mladé ženy a muži výrazně méně spokojeni než starší lidé.

Tabulka 86 ukázala malé rozdíly v úrovni celkové spokojenosti v každé zemi. Jak však ukazuje tabulka 87, mezi jednotlivými zeměmi existují mnohem větší rozdíly v závislosti na dané oblasti spokojenosti. Některé země se řadí vysoko u téměř všech domén satisfaction, zatímco jiné se řadí relativně nízko. Například

1 Viz Ronald INGLEHART: Priority hodnoty. Subjektivní spokojenost a protestní potenciál mezi západní veřejností“. Dokument připravený pro výroční zasedání Americké politologické asociace v San Francisku v roce 1975. září 1975.

Zvláštní průzkum Eurobarometru *Ženy a muži v Evropě* – květen 1975

Dánové jsou jednou z deseti nejlepších králů každou hodinu, zatímco Francouzi a zejména Italové téměř vždy obsadili jednoho z dolních tříd.

Relativně vysoká nebo nízká úroveň spokojenosti se zdá být v každé zemi konstantní, přinejmenším v období 1973–1975, pro které jsou k dispozici srovnatelné údaje (tabulka 88).

Důslednost těchto zjištění naznačuje, že se zde zabýváme hlubokou charakteristikou různých národních (a možná regionálních) kultur, ale stále chybí údaje, které by to dokázaly.¹

¹ Pro rok 1973 viz „Spokojenost a nespokojenost s životními podmínkami v členských státech Evropského společenství“. Brusel, červen 1974.

Zvláštní průzkum Eurobarometru *Ženy a muži v Evropě* – květen 1975

Tabulka 87

Spokojenost a štěstí v zemích Evropského společenství

(Rozsah žebříčku různých zemí podle jejich průměrného skóre pro každou item)¹

	Danmark	Belgie	(Severní Irsko)	Nederland	Lucembursko	Irsko	Velká Británie	Deutschland	Francie	Italia
Spokojenost s										
Život, který vedeme (11 stupňů)	1	4	2	7	5	3	6	8	9	10
Život, který vedeme (4 stupně)	1	2	3	4	7	5	6	8	9	10
životní úroveň	1	2	4	3	5	7	6	8	9	10
Štěstí (3 stupně)	1	2	6	3	4	9	5	8	7	10
Spokojenost s										
- jak využít volný čas	1	5	2	4	7	3	6	8	9	10
- čas, který je k dispozici	3	4	5	2	6	1	7	9	8	10
- příjmy	1	4	3	2	5	6	7	8	9	10
Vztahy s lidmi	3	5	2	10	6	1	4	7	8	9
- dům	3	4	1	6	5	1	7	8	9	10
Místo, kde žijete	2	4	3	5	5	6	6	9	9	8
Forma společnosti	5	3	9	6	1	6	7	2	8	10
Fungování demokracie	5	3	9	4	2	6	8	1	7	10

¹ Není-li uvedeno jinak, byly všechny položky měřeny 11stupňovou stupnicí v rozmezí od 0 do 10.

Tabulka 88

Spokojenost a štěstí v zemích Společenství po různých opatřeních v letech 1973 a 1975

(průměrné skóre pro každou zemi)¹

Spokojenost se životem				Štěstí			
září 1973 (čtyřstupňová stupnice)		květen 1975 (čtyřstupňová stupnice)		květen 1975 (11stupňová stupnice)		květen 1975 (3stupňová stupnice)	
Danmark	3,5	Danmark	3,5	Danmark	8,3	Danmark	2,4
Irsko	3,4	Belgie	3,3	Irsko	8,2	Belgie	2,3
Belgie	3,3	Nederland	3,3	Belgie	7,8	Nederland	2,2
Nederland	3,3	Irsko	3,2	Lucembursko	7,7	Lucembursko	2
Lucembursko	3,3	Velká Británie	3,2	Nederland	7,5	Irsko	1,9
Velká Británie	3,2	Lucembursko	3	Velká Británie	7,5	Velká Británie	1,9
Deutschland	3	Deutschland	2,9	Deutschland	7	Deutschland	1,9
Francie	2,9	Francie	2,9	Francie	6,7	Francie	1,9
Italia	2,7	Italia	2,6	Italia	6,3	Italia	1,6

Existuje však důležitý prvek diskontinuity v úrovni spokojenosti zemí Společenství.

Pečlivé zkoumání výsledků naznačuje, že pravděpodobně existují dva typy spokojenosti, které se liší s určitou nezávislostí od jednoho k druhému. V dané zemi mohou mít lidé stejnou nebo téměř stejnou úroveň všeobecné spokojenosti ve srovnání s jinými zeměmi ve Společenství, ale zauímají odlišné postavení, pokud jde o dva aspekty existence: „forma společnosti“ a „fungování demokracie“. Například populace Severního Irska je obecně vysoká ve většině oblastí spokojenosti, ale velmi nízká ve společnosti a demokracii; Němci mají opačný případ.

Nejenže se spokojenost s těmito dvěma oblastmi liší nezávisle na jiných aspektech existence, ale ukazuje zajímavý vývoj v průběhu času, který kontrastuje se stabilitou globálnějších forem spokojenosti.

Tabulka 89 ukazuje skóre spokojenosti v různých zemích, pokud jde o „formu společnosti“. Zdá se, že ve většině zemí začala veřejnost v této oblasti od roku 1973 do roku 1975 klesat. Německo se zdá být pozoruhodným exception, pohybujícím se z pátého na první místo; tento nárůst není způsoben zvýšením úrovně spokojenosti Němců, ale prudkým poklesem v jiných zemích.

¹ Pro čtyřstupňovou stupnici: 4 = „Velmi spokojeni“ a 1 = „Vůbec nespokojeni“; pro stupnici 11 stupňů 10 = „Velmi spokojeni“ a 0 = „Vůbec nespokojeni“; V otázce štěstí se volilo mezi „opravdu šťastným“ (3), „dost šťastným“ (2), „ne příliš šťastným“ (1).

Tabulka 89

Spokojenost s "formou společnosti, ve které člověk žije" v letech 1973 a 1975¹

	1973		1975	
	4-stupňová stupnice	Rovnocennost nad 11 stupňů		11stupňová stupnice
Belgie/België	2,91	6,99	Lucembursko	6,58
Lucembursko	2,88	6,92	Deutschland	6,41
Irsko	2,78	6,68	Belgie/België	6,38
Danmark	2,68	6,44	Irsko	6,02
Deutschland	2,61	6,27	Danmark	5,88
Nederland	2,56	6,15	Nederland	5,95
Velká Británie	2,48	5,96	Velká Británie	5,14
Francie	2,33	5,6	Francie	4,72
Italia	2,13	5,12	Italia	3,31

1 Tato tabulka je orientační, není jisté, zda odpovědi uvedené na stupnici 4 stupňů, a to i aritmeticky převedené, jsou přísně srovnatelné s odpověďmi uvedenými na stupnici 11 stupňů.

Závěry

A konečně, postoje a aspirace, které jsme identifikovali aměřili v tomto prvním velkém výzkumu o ženách a mužích v Evropě, vyjadřují především aspirace na globální společnost a postoje k sociálním změnám. Základní napětí je menší mezi pohlavími než mezi generacemi, menší mezi „feministy“ a „antifeministy“ než mezi aktivisty za změnu (přibližně třetina veřejnosti), sami sebou, případně posílení těmi, které jsme nazvali umírněnými (téměř 20 % veřejnosti), a na druhé straně menšinou odpůrců změny (také 20 %), přičemž zbytek veřejnosti sdílí dva proti jednomu mezi přizpůsobenými a lhostejnými.

Pokrok žen a změna ve společnosti: Jednáse pravděpodobně o stejnou debatu a stejný boj.

Připomínky

(přesměrováno z Pierre Dieumegard)

Původní dokument je k dispozici na internetových stránkách Eurobarometru (<https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/63>) ve třech jazycích: angličtině, francouzštině a němčině. Francouzská verze (<https://webgate.ec.europa.eu/ebsm/api/public/deliverable/download?doc=true&deliverableId=51062>) sloužila jako základ, ale pro těžko čitelné části byla užitečná anglická a německá verze.

V původním francouzském znění byly názvy zemí uvedeny v národním jazyce země a ve francouzštině a nizozemštině v případě Belgie. To bylo pro tento dokument zachováno, i když je pravděpodobné, že dojde k problémům s překladem prostřednictvím strojových překladů.

Technologický vývoj: Byla to doba psacích strojů a šablon

Při pohledu na původní dokument vidíme vývoj zpráv Eurobarometru za posledních 50 let. V té době byl psací stroj používán k propíchnutí šablon: byla dlouhá a bylo obtížné opravit chyby v psaní. Pak, s roneoter stroj, inkoust mohl projít otvory ve vzorníku jít na list papíru. Výsledkem byl text pouze v černé barvě na bílém pozadí. Nemohli jsme vytvářet grafy. Aby byl dokument ve formátu pdf k dispozici na internetových stránkách Eurobarometru, bylo téměř o 40 let později nutné naskenovat tištěný dokument, aby bylo možné vytvořit obrázky shromážděné v dokumentu ve formátu PDF.

Nakonec byl tento naskenovaný dokument předán do softwaru pro automatické rozpoznávání znaků (PDF-Xchange Editor a Tesseract). Výsledek obsahoval různé chyby způsobené špatně vytištěnými písmeny a malými skvrnami na papíře. Převážná většina chyb ve formátování tohoto dokumentu byla opravena, ale je možné/pravděpodobné, že některé chyby stále přetrvávají.

V roce 1975 měl psací stroj pouze jeden typ písma: Neexistovala žádná možnost tučné nebo kurzívy a všechny byly stejně velké.¹ Chcete-li zvýraznit určitá slova v názvech, zvykem bylo zvětšit znaky. Systémy strojového překladu však mají tendenci překládat slova do velkých písmen, což je důvod, proč jsou v tomto dokumentu názvy často malé, na rozdíl od původního dokumentu.

Změny v redakčním stylu: to byla doba, kdy redaktoři přemýšleli (a ukazovali své myšlenky)

První poznámka pod čarou jasně uvádí autory zprávy. Hlavním autorem je Jacques-René Rabier, a některé části byly napsány odborníky (Hélène Riffault, Margaret a Ronald Inglehart). Víme, kdo co udělal a kdo může být obviňován, pokud jsme se zprávou nespokojeni. Uvádí se, že tato zpráva „v žádném případě nezahrnuje odpovědnost Evropské komise“. Není to mezinárodní smlouva, jejíž různé vlády zvážily každé slovo a každou čárku, je to výzkumná zpráva.

Po padesáti letech je situace úplně jiná. Eurobarometr stále zveřejňuje zprávy na stejná témata, například v prosinci 2024 byla zveřejněna zpráva Eurobarometru o genderových stereotypch (<https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2974> pouze v angličtině; pro dobrovolný překlad do jiných jazyků viz https://europokune.eu/Article_35/2024sp545stergen). Ještě před úvodem se na druhé straně (na zadní straně titulní strany) uvádí, že dokument nepředstavuje názory Evropské komise a že výklady a názory jsou pouze výklady a názory autorů.

Ale kdo jsou autoři této zprávy z prosince 2024? Toto není nikde v textu vyznačeno. Při pohledu na vlastnosti dokumentu čte v řádku autora dokumentu: Generální ředitelství pro spravedlnost a spotřebitele. Neexistuje žádné lidské jméno.

Ve zprávě z roku 1975 jsou myšlenky, názory, hypotézy, které jsou někdy ověřeny statistikou, ale které jsou někdy mylnými představami nebo stereotypy, které statistika vyvrací.

Příkladem (z odstavce I-1) je údajné většinové náboženství v různých zemích (strana 10

Logicky lze vyvodit, že právě v zemích, kde je problém považován za nevyřešený, je považován za obzvláště důležitý. Jsou to země s katolickou tradicí.

1 Kulové psací stroje existovaly již v roce 1975 a typ znaků mohl být změněn změnou míče, ale to vyžadovalo několik sekund manipulace.

Je však třeba poznamenat, že Belgie, ačkoli je zemí s katolickou tradicí, se řadí spíše na stranu zemí, kde problém není považován za velmi důležitý, a nachází se v pozici blízké průměru Společenství.

I když existuje poznámka pod čarou, která naznačuje, že neexistuje příčinná souvislost, stále se uvádí, že existují země považované za „katolické“. V současné době by byl takový typ projevu považován za nevhodný. Na jedné straně to nejsou jen katolíci v zemi, na druhé straně to lze považovat za stigmatizaci skupiny na základě údajného náboženství, a nejsou to vždy země, kde je problém považován za nevyřešený, které jsou zeměmi, kde je problém nejzávažnější.

O něco dále, pokud jde o rychlost změny (strana 18), můžeme říci:

V Itálii se 30 % mužů a žen shoduje na tom, že věci jdou příliš rychle než jinde, ale s největší pravděpodobností to říkají samozřejmě starší a méně vzdělaní lidé.

"Samozřejmě" lze interpretovat jako známku pohrdání staršími a méně vzdělanými, což se v jednadvacátém století nehodí říci.

Ve zprávě za rok 2024 nic z toho není. Text je velmi hladký a nevyjadřuje žádné jiné názory než to, že občané Evropské unie podporují politiku Evropské komise.

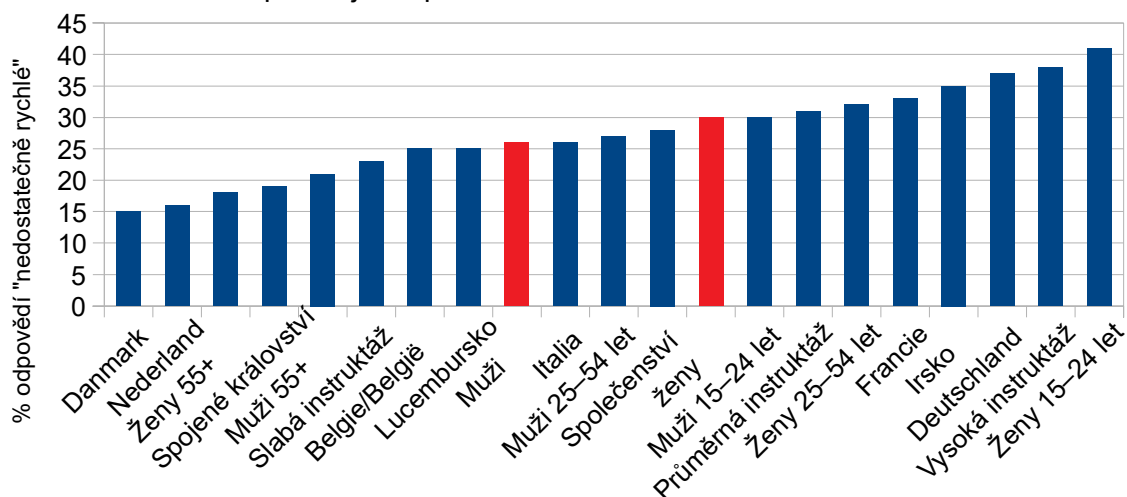
Naštěstí ve zprávě za rok 2024 existují grafy a mapy, které podněcují představivost a myšlení čtenářů.

Některé grafy, které umožňují vizualizovat data z roku 1975

Rychlost změny

Věci se nemění dost rychle.

pokud jde o postavení žen

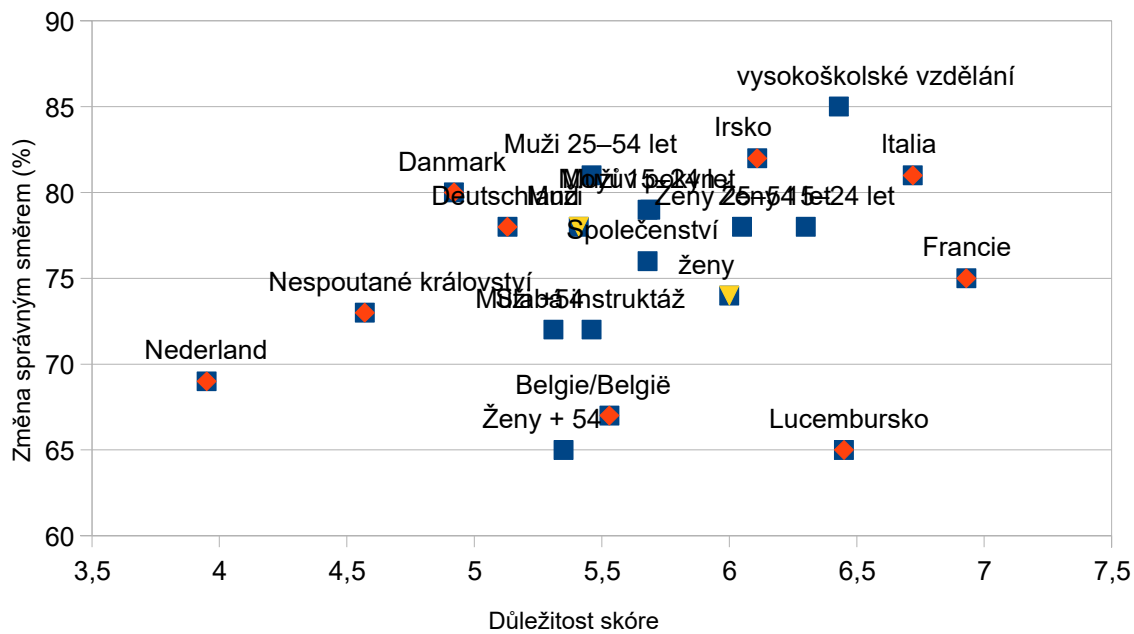
Je vidět, že názory mužů a žen se v průměru příliš neliší: pouze čtyři procentní body. Na druhé straně se názory jednotlivých zemí značně liší: 15% lidí v Dánsku považuje změnu za příliš pomalou, ale 37% lidí v Německu, více než dvakrát tak pomalou.

Význam a význam změny

Tabulka 1 (strana 9) obsahuje skóre dôležitosti problému postavení žen (10 pro vysokou dôležitosť, 0 pro nulovú dôležitosť).

Tabulka 4 obsahuje procentní podíl odpovědí na otázku: Je to změna správným nebo špatným směrem?

Lze vytvořit graf znázorňující reakci různých skupin (země, pohlaví, věk, dosažené vzdělání).

Body reprezentující země jsou červené, body reprezentující sociální skupiny jsou modré, s výjimkou dvou skupin „Muži“ a „Ženy“, které mají na modrém čtverci žlutý trojúhelník.

Je vidět, že mezi muži a ženami není velký rozdíl v názorech.

Ženy přikládají otázce postavení žen trochu větší význam, ale méně zjišťují, že změna je správným směrem.

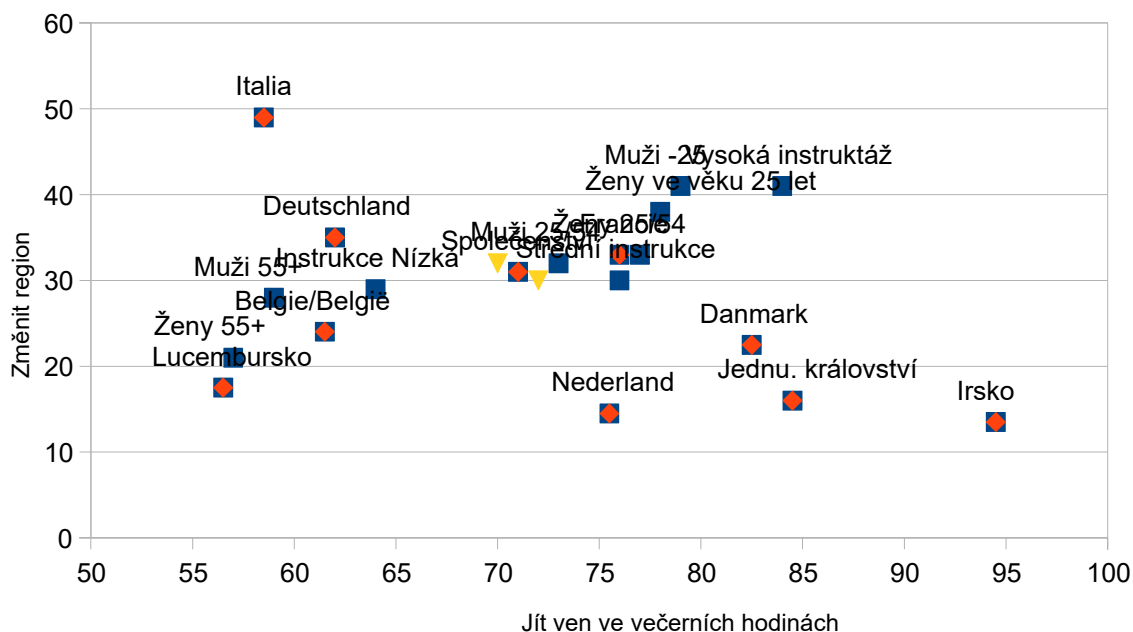
Lidé s vysokou úrovní vzdělání přikládají tomuto problému velký význam a zjišťují, že změna jde správným směrem.

Názory jednotlivých států jsou velmi různorodé: od 4 do 7 pro hodnocení důležitosti a od 65 do téměř 80 pro stanovisko k rychlosti změny.

V konkrétních situacích jsou vnitrostátní názory rovněž široce rozptýleny.

V tabulce 25 (strana 45) jsou uvedeny výsledky otázek „Považujete to za normální ...? Ta či ona konkrétní situace, například „že žena večer odejde bez manžela, aby se zúčastnila schůzky“, a „že žena povzbuzuje svého manžela, aby změnil zaměstnání, protože jí je nabídnuta lepší situace v jiném regionu, než je region, ve kterém žije“.

Lze vytvořit graf s pozitivními odpověďmi na tyto dvě otázky.

Reakce mužů a žen (žluté trojúhelníky) jsou velmi podobné. Stejně jako v předchozím grafu je patrné, že jednotlivci s vysokou úrovní vzdělání reagují na oba návrhy silně „ano“, zatímco ženy nad 55 let častěji reagují negativně.

A různé země (červeně) mají stále velmi odlišné národní názory. O padesát let později vidíme v průzkumech Eurobarometr 2025 totéž: názory závisejí více na zemi, kde člověk žije, než na pohlaví, věku nebo sociálních skupinách (obecně). Jinými slovy, na úrovni EU neexistuje veřejné mínění: existují pouze národní názory, protože různé národy spolu nekomunikují. Aby bylo možné pokročit směrem k lepší evropské integraci, musí být lidé schopni vzájemně komunikovat a vyměňovat si informace a názory se svými sousedy. K diskusi je zapotřebí společný jazyk. Potřebujeme esperanto.

Závěrem musíme poděkovat Jacques-René Rabierovi a ostatním autorům této zprávy za to, že zprávu napsali zajímavým způsobem, někdy s pochybnými názory, ale prezentovali metody použité k ověření předložených hypotéz.

PŘÍLOHY

I. Názvy výzkumných ústavů a termíny pohovorů

Belgie/België	DIMARSO (skupina INRA)	května 1975
Lucembursko	„	15 až 27"
Danmark	GALLUP MARKEDSANALYSE	3 až 11"
Deutschland	EMNID-INSTITUT	12 až 13"
Francie	FRANCOUZSKÝ ÚSTAV VEŘEJNÉHO STANOVISKA (FNOR)“	12 až 20"
Irsko	IRISH MARKETING SURVEYS	1 až 16"
Italia	ISTITUTO PER LE RICERCHE STATISTICHE E L'ANALISI DELL'OPINIONE PUBBLICA (DOXA)	9 - 23 ""
Nederland	NEDERLANDS INSTITUUT VOOR DE PUBLIEKE OPINIE (NIPO) Systémové požadavky	20 „–“
Spojené království	GALLUP POLL - Zlatý míč	9 až 20"

II. Technické poznámky

1. Odvětví se připomíná, že při výběrových šetřeních je třeba vzít v úvahu určité rozpětí pro chyby ve výběru vzorků. U vzorků v řádu 1000 respondentů by procentuální rozdíly pod 5 % neměly být obvykle považovány za statisticky významné.

2. Ve všech tabulkách je v řádku nebo sloupci „Evropské společenství“ uveden průměr pro všechny osoby zaměstnané vdevíti zemích, vážený průměr podle počtu obyvatel ve věku 15 let a více v každé z těchto zemí:

	Tisíce	%
Belgie/België	7492	3.91
Danmark	3804	1.99
Deutschland	47052	24.55
Francie	38420	20.05
Irsko	2031	1.06
Italia	40601	21.19
Lucembursko	262	0.14
Nederland	9554	4.98
Spojené království	42412	22.13
	191628	100.00

3. Všechny údaje týkající se tohoto průzkumu jsou uloženy v "Belgickém archivu pro sociální vědu" (Van Evenstraat 2A, B-3000 Leuven). Jsou k dispozici členským organizacím Evropského konsorcia pro politický výzkum (Essex), Inter-Uni vers ityConsortium pro Political Research (Michigan) a výzkumnýmpracovníkůmsezájmem o výzkum.